

MEHKA MOČ V ZUNANJI POLITIKI IN
MEDNARODNIH ODNOSIH:
ŠTUDIJE AKTUALNIH PRIMEROV

ANA BOJINOVIĆ FENKO (UR.)

Ana Bojinović Fenko (ur.)
Mehka moč v zunanji politiki in mednarodnih odnosih:
študije aktualnih primerov

Elektronska knjižna zbirka **Analize CMO / CIR Analyses**
Urednica: Sabina Kajnc
Uredniški odbor: Andreja Jaklič, Matija Rojec, Ana Bojinović Fenko

Izdajatelj in založnik: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV
Za založbo: Hermina Krajnc
Ljubljana 2014

Copyright © po delih in v celoti FDV 2014, Ljubljana.
Fotokopiranje in razmnoževanje po delih in v celoti je prepovedano.
Vse pravice pridržane.

Recenzenti: Milan Jazbec, Damjan Lajh, Boštjan Udovič
Jezikovni pregled: Majda Degan
Oblikovanje: Luka Kaše

Knjiga je izšla ob podpori Javne agencije za raziskovanje Republike Slovenije.

Dostopno prek: <http://knjigarna.fdv.si>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

327(082)(0.034.2)

MEHKA moč v zunanji politiki in mednarodnih odnosih [Elektronski vir] : študije aktualnih primerov / urednica Ana Bojinović Fenko. - El. knjiga. - Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, Založba FDV, 2014. - (Elektronska knjižna zbirka Analize CMO = CIR analyses)

ISBN 978-961-235-706-1 (pdf)
1. Bojinović Fenko, Ana
276673024

ANA BOJINOVIĆ FENKO (ur.)

**Mehka moč v zunanji politiki in
mednarodnih odnosih:
študije aktualnih primerov**

Ljubljana, 2014

KAZALO

UVOD (Ana Bojinović Fenko)	7
1. MEHKA MOČ SLOVENIJE: ŠTUDIJA IZKORISTKA KULTURNIH ZMOGLJIVOSTI (Ana Bojinović Fenko in Jure Požgan)	16
1.1 KULTURA KOT VIR MEHKE MOČI (MALE) DRŽAVE	16
1.2 STATUS MEHKE MOČI SLOVENIJE	17
1.3 SLOVENSKE KULTURNE ZMOGLJIVOSTI IN DIPLOMACIJA	21
1.4 ZAKLJUČEK	27
2. JAVNA DIPLOMACIJA RUSKE FEDERACIJE (Tamara Kajtazović)	28
2.1 JAVNA DIPLOMACIJA	28
2.2 ZUNANJA POLITIKA RUSKE FEDERACIJE	30
2.3 DEJAVNOSTI RUSKE JAVNE DIPLOMACIJE	34
2.4 ZAKLJUČEK	38
3. JAVNA DIPLOMACIJA VELESILE VS. SREDNJE SILE; ŠTUDIJA PRIMERA SUVERENOSTI FALKLANDSKIH OTOKOV (Karolina Praček)	40
3.1 ZGODOVINA SPORA	41
3.2 NARAVNI VIRI FALKLANDSKIH OTOKOV	42
3.3 PRIMERJAVA MEHKE MOČI ZDRUŽENEGA KRALJESTVA IN ARGENTINE – OBJEKTIVNE KATEGORIJE MCCLORYJEVEGA INDEKSA	45
3.4 PRIMERJAVA MEHKE MOČI OBEH DRŽAV – SUBJEKTIVNA KATEGORIJA MCCLORYJEVEGA INDEKSA	49
3.5 ZAKLJUČEK	53
4. VLOGA ŠPORTNE DIPLOMACIJE: ŠTUDIJA PRIMERA JUŽNOAFRIŠKE REPUBLIKE IN APLIKACIJA NA DRŽAVE V RAZVOJU (Tamara Juričić)	55
4.1 ŠPORTNA DIPLOMACIJA	55
4.2 ŠPORTNA DIPLOMACIJA JUŽNE AFRIKE	62
4.3 ZAKLJUČEK	73
5. SKLEPI	74
6. SEZNAM VIROV	79

UVOD

Ana Bojinović Fenko

Pričujoča monografija v raziskovalno središče postavlja koncept moči, osrednjega družbenega pojava, ki ga proučuje politologija. Kontekst, v okviru katerega avtorji opazujemo, merimo in analiziramo moč, je mednarodno okolje, ne 'boj za oblast' v državi; fokus raziskovanja je torej moč države v mednarodnih odnosih. Tovrstno moč na različne načine razumejo in razlagajo teorije znanosti o mednarodnih odnosih; najdlje realistična (Schmidt 2007), prodorne pa so tudi liberalistična teorija, marksizem ter druge kritične teorije. Najmlajši med teoretskimi pristopi v mednarodnih odnosih so konstruktivistični pristopi ter drugi post-pozitivizmi, ki se bolj kot s pojasnevanjem načinov doseganja mednarodne moči ukvarjajo z razumevanjem struktur in delovanja, ki to omogočajo ali onemogočajo. Vendar pa je treba biti pri konceptualnem in teoretskem razumevanju proučevanja 'mednarodne' moči natančnejši, kajti moč ima dva obraza; statičnega in dinamičnega (o tem več v nadaljevanju). Poenostavljeno to razložimo na način, da je moč mogoče izmeriti v obliki, kot jo država poseduje, in na drugi strani v obliki, kot jo država izkazuje v odnosu z drugimi akterji (v mednarodnem okolju). Ker se znanost o mednarodnih odnosih primarno ukvarja z naravo in učinki odnosov med subjekti v mednarodni skupnosti, torej pristopi v okviru znanosti o mednarodnih odnosih 'merijo' dinamični učinek moči. Za razumevanje virov moči, da lahko država sploh vzpostavlja odnose z drugimi, pa je poleg teorij mednarodnih odnosov nujno treba uporabiti tudi spoznanja posebne discipline, tj. analize zunanje politike.

Sodobno definicijo in podrobno tipologijo moči v zunanji politiki ponuja Nye (2011, 10–13) v svojem znanem članku o moči v zunanji politiki, objavljenem v *Journal of Political Power* (Revija o politični moči). Avtor posebej poudarja, da proučevalci mednarodnih odnosov in zunanje politike zamenjujejo dva pojavi moči (*power*): moč v pomenu virov in moč v pomenu odnosov (*power in resource and relational terms*). Prva oblika moči temelji na virih, ki jih država poseduje (izhajajo iz strukture notranjega okolja države, tako geografskega položaja in danosti države kot tudi notranjega družbeno-političnega okolja). Z operacionalizacijo teh virov jih država spremeni v zmogljivosti (*capabilities*) (Hill 2003, 134–136), ki jih opredelimo kot 'moč kot lastnost države'. Druga oblika moči, tj. vpliv (*influence*) na druge subjekte v mednarodni skupnosti, pa temelji na sposobnosti (*capacity*) države spremeniti zmogljivosti v aktivno obliko doseganja svojih ciljev

v mednarodnem okolju. Tovrstna moč, izražena kot vpliv, torej nujno vključuje odnos (Holsti 1995; Russett in Starr 1996; Neack 2003) in torej predstavlja 'moč prek odnosov'. Moč v analizi zunanje politike tako lahko najprej razumemo kot statično-analitični element materialnih in idejnih zmogljivosti države, a tudi kot relacijsko-analitični element delovanja države v odnosu do ciljnega subjekta/objekta.

Realizem kot najdlje uveljavljena teorija mednarodnih odnosov in najmočnejša pri pojasnjevanju mednarodne politike ni ločil teh dveh tipov moči, ampak ju razume kot inherentno povezana; trdi, da temeljni vir moči izhaja iz materialnih zmogljivosti države, tj. oprijemljivih virov, na podagi katerih se nujno oblikujeta na primer vojaška in gospodarska moč. Manj vojaške moči – tako realisti – neposredno pomeni manj vpliva v mednarodni politiki; npr. ozemeljsko majhne države nimajo možnosti vplivati v mednarodni skupnosti, saj jim primanjkuje nujnih materialnih virov za organizacijo in izvajanje vojaške sile. Realizem je tako najspretnejši pri pojasnjevanju t. i. **trde moči**. Na kontinuumu moči Hill (2003, 135) definira trdo moč kot moč, ki se jo uporablja za doseganje vpliva z naslednjimi taktikami: fizično prisilo, izsiljevanjem, zastraševanjem in prisilno (vojaško) diplomacijo, pa tudi subverzijo in sankcijami. Druge teorije mednarodnih odnosov so začele poudarjati nematerialne vire za doseganje vpliva, na primer znanje in druge idejne elemente, kot so primerjalne prednosti v liberalistični teoriji ali identitetno zavezanost k mednarodnim normam v konstruktivističnih pristopih. Postpozitivizem večinoma izpostavlja diskurzivno moč, ki jo ima avtor teksta/govora, da proizvaja definicije novih mednarodnih pojavov ali da interpretira nastale situacije v mednarodni politiki. Vendar ti pristopi niso dovolj prepričali proučevalce zunanje politike; ti še vedno niso uspeli odgovoriti, kako naj države ustvarijo zmogljivosti za sodelovanje, upoštevanje pravil ali uspešno nagovarjanje ciljnega občinstva. Lahko (po kvantitativnih, materialnih lastnostih) majhna država torej nematerialne zmogljivosti za vpliv 'proizvede' sama in s tem nadoknadi izpad materialnih zmogljivosti? Nye (2002, 5) navaja, da je vojaška sila preživet način doseganja vpliva v mednarodnih odnosih zaradi več dejavnikov: (1.) danes se temelji moči (zmogljivosti države) odmikajo od poudarjanja vojaške sile in osvajanja ozemlja; (2.) vzpon nacionalizma je onemogočil vladanje nad prebivalstvom v obliki ogromnih imperijev, kar je povzročilo, da je kolonializem ne le precej predrag, temveč predvsem normativno nesprejemljiv; (3.) družbene spremembe so pri velikih silah v ospredje postavile blaginjo namesto slave in s tem izpostavile neodobravanje žrtev, razen v primerih boja za preživetje države; (4.) uporaba vojaške sile bi danes za večino velikih sil pomenila ogrožanje njihovih ekonomskih ciljev. V ospredju je tako vse bolj delovanje držav na podlagi t. i. **mehke moči**, ki jo je opredelil Joseph S. Nye (1990).

Mehka moč je »posreden način izvajanja moči«, pri katerem država ne povzroči, da drugi ravnajo, kot država zahteva, temveč drugi ravnajo tako, ker sami »želijo

slediti prvi državi, cenijo njene vrednote, sledijo vzoru prve države ali si želijo doseči njeno raven odprtosti in blaginje« (Nye 2002, 8). Na kratko je mehka moč »doseganje, da drugi želijo prav to, kar želiš ti«, kar pomeni, da mehka moč temelji na sposobnosti določati politično agendo na način, da se oblikujejo preference drugih (Nye 2002, 9). Hill (2003, 135) razliko med trdo in mehko močjo pojasni tako, da trdo moč opredeli kot ciljno usmerjeno, prisilno, pogosto takojšnje in fizično, medtem ko je mehka moč posredna, dolgoročna in deluje bolj s prepričevanjem kot (pri)silo. Mehko moč tako države izvajajo prek propagande, diplomacije in kulture (prav tam). Če trdo in mehko moč umestimo v znano klasifikacijo moči v mednarodnih odnosih (Barnett in Duvall 2005), je trda moč relacijska moč, ki se kaže v neposrednih in zunanjih odnosih, kar pomeni, da gre za prisilo (neposredno ali prek grožnje) drugih subjektov v interakciji. Obliki mehke moči sta normativna in produkcijska moč, ki se izvajata prek posrednih odnosov, pa tudi strukturna moč, ki deluje prek konstitutivnih družbenih odnosov – je zmogljivost zamejevanja okolja in kot tako jo kot mehko moč pojmuje predvsem Hill (2003, 134).¹ Seveda mehka moč ni nov pojav, kar priznava tudi Nye sam, ampak je to obliko moči v ospredje tudi za države postavila sodobna informacijska tehnologija, ki je vsem državam in drugim subjektom mednarodnih odnosov omogočila enostaven in poceni način vplivanja v mednarodni politiki prek predstavljanja idej in doseganja lastne privlačnosti na dolge razdalje (Nye 2008, 99).

Vendar pa je Nye ob 'skovanju' koncepta mehka moč to opredelil tako, da spet zaobjema oboje, tako moč v pomenu virov (zmogljivost) kot moč v pomenu odnosov (vpliv). To se v ontološkem smislu kaže kot izjemno problematično, ima pa tudi posledice za izbor epistemoloških predpostavk raziskovanja. Mehka moč namreč pomeni tako (nematerialne) zmogljivosti države kot tudi način doseganja vpliva v mednarodni skupnosti z uporabo sredstev na podlagi teh istih zmogljivosti. Med omenjenimi so kulturna diplomacija, tradicionalna ('čista') diplomacija, javna diplomacija, gospodarska in trgovinska diplomacija ter propaganda – torej vsakršna neprisilna sredstva, ki temeljijo na družbenih ali vladnih pobudah. Kultura (če je privlačna in ugaja drugim), vrednote in politike so glavni elementi mehke moči; skladno s tem tudi ljudje raje izbirajo sodelovanje kot pa prisilo (Nye 2009). Zato je pomembno zavedati se, da zmogljivosti države same po sebi še ne generirajo vpliva v mednarodni politiki in da ni samoumevno, kako osmisliti vire ali pa pretvoriti moč kot zmogljivosti v moč kot vpliv. V tem kontekstu je desetletje kasneje Nye kot nov koncept postavil 'pretkanost' (*smartness*) v izrabi moči za doseganje vpliva: »Strategije pretvarjanja moči so se izkazale za ključno spremenljivko, ki ji ni namenjene dovolj pozornosti. Strategije povežejo sredstva s cilji,

---

1 Več o konceptualizaciji obrazov (tipov) moči v mednarodnih odnosih glej v Barnett in Duval (2005) ter Berenskoetter in Williams (2007). Aplikacijo obrazov moči na analizo zunanje politike ponuja Bojinović Fenko (2010, 127–129).

in tiste, ki v različnih kontekstih uspešno združujejo vire trde in mehke moči, so ključne za 'pametno moč' (*smart power*)« (Nye 2011, 13). Trije tipi moči, ki jih v mednarodni politiki identificiramo kot vplivne, so prikazane v spodnji Skici U.1. Vendar pa tudi strategija pretkanosti ne pojasni, kakšno delovanje države aktivira zmogljivosti mehke moči in kako se pri njenem izvajanju razlikuje od zmogljivosti in doseganja vpliva prek trde moči. To je eden od ciljev te monografije.

Skica U.1: Tipi moči pri vplivanju v mednarodni politiki

Vir: lasten prikaz.

Nekateri kritiki Nyeve opredelitve mehke moči izpostavljajo še eno pomanjkljivost njegove opredelitve koncepta. Pravijo, da mehka moč ni tako mehka, kot to izraža sam termin. Janice Bially Mattern na primer razlaga, da ključni pojem mehke moči, tj. privlačnost, v znanosti o mednarodnih odnosih sploh ni dovolj raziskan in da se raziskovalci nikoli niso poglobili v razlago, kako privlačnost doseči (razen da gre za nekaj 'naravnega' ali pa jo razlagajo s komunikacijsko teorijo prepričevanja z argumentom) (Bially Mattern 2007, 98–99, 103–105). Privlačnost naj bi dosegli s posredovanjem lastnih idej in vrednot; če namreč drugi zanje ne vedo, moči ni mogoče izvesti. V tem procesu komuniciranja Bially Mattern (2007, 106) pokaže, da je ključen element legitimnost akterjev, kar je Nye povsem postavil. Avtorica na podlagite kritike konceptualizira t. i. reprezentacijsko silo (*representational force*), ki – »kot katera koli druga sila – uveljavi ostro, brezkompromisno grožnjo, s katero ima namen radikalno omejiti možnosti subjekta, ki ga naslavlja« (Bially Mattern 2007, 110). Na tak način mehka moč doseže, da pri naslovniku zbuja zgolj navidezno izbiro, kaj storiti v odnosu do sporočila, v resnici pa naslovnik izbire nima, saj družbeno-lingvistični konstrukt v primeru ne-strinjanja s sporočilom ogroža naslovnikovo temeljno identiteto – sestvo (*Self*) naslovnika.² Ta vidik mehke moči bomo v tem delu prav tako proučili, saj je izjemnega pomena s praktičnega vidika; predstavniki držav se namreč zavedajo, da že s samim sklicevanjem na uporabo 'mehke moči' potencialno pridobijo legitimnost v mednarodni javnosti, kar pa je mnogokrat le strateška zloraba tega pojma za manj transparentno zunanjepolitično aplikacijo sredstev trde moči.

2 To Bially Mattern (2007, 112–117) ponazori s primerom ameriške mehke moči, aktivirane v t. i. vojni proti terorizmu. Že izraz vojna proti terorizmu (*war on terrorism*) je predstavljal Združene države Amerike kot močnega, globalno odgovornega voditelja, kot 'dejstvo', ki je podpiralo 'realnost' ameriške privlačnosti. Hkrati pa je v tem kontekstu predsednik Bush po napadih 11. 9. 2001 izvedel zelo učinkovito reprezentacijsko silo z izjavo »ali ste z nami ali pa s teroristi«.

V minulih letih se je naraščajoča razlagalna vrednost koncepta mehke moči izražala s poskusi merjenja različnih vidikov gospodarske, politične, družbene in kulturne realnosti držav, s ciljem ugotavljanja njihovega vpliva na globalni ravni. Najbolj znana študija mehke moči na globalni ravni je gotovo analiza indeksa mehke moči (*Index of soft power*), ki jo je izvedel Institute for Governance v letih 2010, 2011 in 2012 ter poimenoval Novi prepričevalci – globalna lestvica mehke moči (*The New Persuaders – a 2012 Global Ranking of Soft Power*) (McClory 2010, 2011, 2013). Avtor raziskave je v tem prevladujoče kvantitativnem indeksu izpostavil pet podindeksov mehke moči, in sicer diplomacijo, vladanje, kulturo, izobrazbo in posel/inovacije, izražene s številnimi kazalniki (Tabela U.1, levi stolpec, pod pojavno obliko 'zmogljivosti'). Na koncu je v indeks mehke moči rangiral 30 držav (leta 2012 pa 40). Rezultat njegove raziskave je torej rang države po mehki moči v izbrani skupini držav, ne pa neka nominalna vrednost mehke moči katere koli države na svetu. Vendar pa je ta študija zelo pomembna, saj v njej McClory (2013, 5) izpostavlja njeno uporabno vrednost – izvajalci zunanje politike države bi najprej morali razumeti, ali in katere prednosti (zmogljivosti) mehke moči država sploh ima ter za kakšne potrebe jih lahko mobilizira, šele nato naj bi se odločali o izbiri sredstev zunanje politike ali celo prilaganju ciljev.

Ta in še druge empirične analize (npr. Soft power Index 2012; Anholt-GfK Roper Nation Brands Index; Global Cultural Diplomacy Ranking 2011, Ernst&Young Emerging Markets Soft Power Index 2012, The European Union Cultural Diplomacy Ranking, Elcano Global Presence Index, Eleano European Presence index), ki jih avtorji predstavimo v nadaljevanju zbornika (predvsem v 1. poglavju), so omogočile opredelitev novega koncepta, tj. 'navzočnosti' (*presence*). Olivie in Molina (2011, 33) opredeljujeta globalno navzočnost kot »efektivno pozicioniranje države ali projekcijo« v svetu, s katero država poskuša »zavzeti vmesno raven med dostopnimi notranjimi viri in njihovim pretvarjanjem v relativno zmogljivost učinkovitega sooblikovanja globalizacije«. V skladu s tem je »globalna navzočnost predpogoj za izvajanje vpliva z diplomacijo« (prav tam).³ Navzočnost bi tako lahko opredelili kot celokupni učinek (*effect*) vpliva, ki ga v mednarodni skupnosti uspejo doseči države prek svoje zunanje politike, vendar pa je prav zaradi tega celokupnega učinka vpliv držav v posameznih zunanjepolitičnih akcijah odvisen tudi od percepcije pozicioniranja države (njene navzočnosti) (skrajni desni stolpec v Tabeli U.1). To je del konstruktivističnega razumevanja moči v mednarodnih odnosih, ki se v svoji konceptualizaciji moči v prvi vrsti vpraša, kaj moč 'naredi' (*what does power 'do'*), kar

3 Bretherton in Vogel (2006, 27) prav tako opredelita navzočnost, sklicujoč se na sposobnost Evropske unije kot akterja zunanje politike, da »izvaja vpliv navzven; oblikuje percepcije, pričakovanja in obnašanja ostalih«. Vendar pa njuna definicija bistveno odstopa od zgornje, saj navzočnost označuje kot »nič več kot posledico obstoja« in ne vsebuje namenskega ravnanja navzven.

pomeni, da opredeljuje učinkovanje (*performativity*) moči (Guzzini 2007, 31–36) v mednarodni politiki. Takšen pristop bomo uporabili tudi v tej raziskavi. Pojavne oblike mehke moči ter njihova konceptualizacija so strnjeni v Tabeli U.1, kjer je smer (medsebojne) povezanosti oblik mehke moči prikazana s puščicami.

Tabela U.1: Pojavne oblike mehke moči kot osrednjega predmeta proučevanja in njihova izhodiščna konceptualizacija

Koncept	ZMOGLJIVOSTI	VPLIV	NAVZOČNOST
opredelitev koncepta	neoprijemljive lastnosti države in njene družbe	prepričevalna sredstva zunanje politike	efektivno pozicioniranje države v svetu
pojavnost oblika	izurjenost diplomatske službe, vsečnost političnega sistema, politične kulture, civilne družbe in vladanja, produkcija umetnosti, visoke kulture in zabavne industrije (npr. glasba, film, estrada), tržni delež in prepoznavnost blagovnih znamk, uspešni posamezniki – državljani diplomati	kulturna diplomacija, tradicionalna ('čista') diplomacija, javna diplomacija, športna diplomacija, gospodarska in trgovinska diplomacija ter propaganda	učinek izkoristka zmogljivosti v mednarodni skupnosti – položaj držav na mednarodni ravni na področjih, kot so: globalni ugled, diplomacija, kultura, izobraževanje, šport, poslovanje/ inovacije, turizem, vladanje, kvaliteta življenja ipd.

Vir: lastna sinteza.

Navzočnosti v tej raziskavi ne bomo posebno proučevali, saj gre za element, s katerim se prvovrstno ukvarjajo teorije mednarodnih odnosov. Kot razlaga Nye (2002, 140), je moč (v pomenu navzočnosti) v sodobni globalni informacijski dobi v mednarodni skupnosti razporejena kot v tridimenzionalni igri šaha; najvišja vojaška šahovnica je unipolarna, kjer so hegemon ZDA, srednja, ekonomska šahovnica, je multipolarna in jo zasedajo ZDA, Evropa in Japonska, tretja na dnu pa je šahovnica transnacionalnih odnosov, ki presegajo nacionalne meje držav in s tem moč široko razpršujejo izven nadzora vlad. Slednji, tj. transnacionalni odnosi, so tisti, v okviru katerih lahko država izvaja mehko moč in zgoj v tem pomenu bo tudi navzočnost relevantna za to raziskovalno delo.

Cilji te monografije so:

1. konceptualno osvetliti pojem mehke moči in ga umestiti v okvir znanosti o mednarodnih odnosih ter analize zunanje politike;

2. pokazati jasno konceptualno razmejitev mehke moči kot zmogljivosti, kot vpliva in kot navzočnosti;
3. pokazati pojavnost mehke moči kot zmogljivosti, kot vpliva in kot navzočnosti tudi v empiričnem smislu – z izvedbami študij aktualnih primerov; v tem pogledu nas bo posebej zanimalo izvajanje mehke moči prek odnosov z vidika aktivacije legitimnosti ali prek reprezentacijske sile;
4. proučiti načine, kako se trda in mehka moč (pri izvajanju zunanje politike) povezujeta v pametno moč v okviru moči prek odnosov.

Navedeni raziskovalni cilji so skrbno naslovljeni v posameznih poglavjih in se tako kažejo v **strukturi monografije**. Prvi cilj je urednica naslovlila v tem Uvodu. Drugi cilj je po induktivni metodološki poti izpolnjen v sklepnem poglavju, kjer avtorica ne le sintetizira ugotovitve empiričnih študij primerov, temveč tudi poda konceptualne zaključke ter raziskovalne nastavke za nadaljnjo analizo mehke moči v zunanji politiki. Tretjemu in četrtemu cilju so namenjene študije primerov v štirih poglavjih. V prvem poglavju Ana Bojinović Fenko in Jure Požgan opredelita kulturo kot vir mehke moči države in nato predstavita težave pri izgradnji zmogljivosti in pri izkoristku omenjenih zmogljivosti v okviru slovenske kulturne diplomacije z vidika Slovenije kot male države v Evropi oz. v globalnem obsegu. Avtorja obravnavata kulturo s celostnega vidika in tako izpostavita slovenske zmogljivosti in navzočnost na področju, turizma, športa, znanosti, umetnosti, predvsem pa izobraževanja. V poglavju o javni diplomaciji Ruske federacije Tamara Kajtazović najprej oriše koncept javne diplomacije, nato pa analizira mehko moč kot zmogljivosti Ruske federacije in z njimi povezane zunanjepolitične cilje; osredotoči se tudi na natančno analizo konkretnih dejavnosti javne diplomacije Ruske federacije, v katere država močno investira v zadnjih desetih letih. Karolina Praček v tretjem poglavju primerja javno diplomacijo velesile in srednje sile na študiji primera suverenosti Falklandskih otokov. Z vidika mehke moči Združenega Kraljestva Velike Britanije in Severne Irske (tudi Združeno kraljestvo) ter Argentine ugotavlja razloge za pričakovani uspeh referendumu o politični prihodnosti Falklandskih otokov, ki je potrdil izjemno visoko podporo političnemu *status quo* tega območja. V četrtem poglavju Tamara Juričić proučuje eno od najstarejših oblik mednarodnega sodelovanja, tj. šport, ki pa je v literaturi znanosti o mednarodnih odnosih še relativno neraziskan. Zato avtorica najprej natančno opredeli pojav športne diplomacije kot vira mehke moči države in ga uporabi za analizo primera športne diplomacije Republike Južne Afrike (tudi Južne Afrike). Ugotavlja, kako športna diplomacija pripomore k uresničevanju zunanjepolitičnih ciljev te države, zlasti kako je Južna Afrika uporabila šport in mednarodne športne dogodke za repositioniranje v mednarodni skupnosti po koncu apartheida; nato pa spoznanja aplicira tudi na druge države v razvoju.

Monografija se teoretsko **omejuje** na razumevanje in proučevanje pojava mehke moči držav v njihovi zunanji politiki in mednarodnih odnosih. Tako ne posega

na področje drugih ved, ki se s konceptom mehke moči ukvarjajo že dlje časa v svojem ontološkem okviru. To so zagotovo poslovne vede, v okviru katerih se je koncept mehke moči pravzaprav originalno razvil v pomenu industrij mehke moči (*soft power industries*) (npr. Li in Liu 2012). Mehka moč je precej razvit pojem tudi v okviru komunikologije, kjer se jo obravnava kot orodje vpliva na področju odnosov z javnostmi (npr. Pammet 2014). Prav tako monografija ne posega v ožji vidik znanosti o mednarodnih odnosih, to je globalno vladanje/vladovanje, kjer je mehka moč oblika post-političnega upravljanja mednarodnih zadev na način konsenzualne regulacije (Garsten in Jacobsson 2013). Interdisciplinarni vidik mehke moči ponuja še veliko tako konceptualnih kot aplikativnih možnosti nadaljnega raziskovanja.

Z **metodološkega vidika** monografija temelji na eklektični rabi primernih metod znanstvenega proučevanja v okviru temeljne metode, tj. študije primera. Vsako poglavje v osrednjem delu monografije vključuje izvedeno študija izbranega aktualnega primera mehke moči države, v okviru katere avtorji aplicirajo najprimernejše raziskovalne metode. Te tako zajemajo spretno triangulacijo; od kvantitativnih metod (analize uradnih statistik, mednarodnih baz podatkov) do kvalitativnih metod (zgodovinskorazvojnna analiza, primerjalna analiza, analiza vsebine, interpretacija primarnih virov in sekundarnih virov ter intervju). Sekundarni viri, ki jih uporabljajo avtorji poglavij, so na več mestih tudi strokovni, ne le znanstveni – na primer članki v domačih in mednarodnih strokovnih medijih. To je nujno in se izkaže za dobrodošlo, saj so analizirani primeri izjemno aktualni in je relevantne podatke nemogoče črpati zgolj iz znanstvenih objav. V tem pogledu so avtorji pozorni tudi na analizo originalnih virov v tujem jeziku (v primeru Argentine v španskem, v primeru Rusije v ruskem, v primeru Združenega kraljestva in Južne Afrike pa v angleškem jeziku), kar daje tej raziskavi dodatno podkrepitev originalnosti in znanstvene vrednosti.

Prispevek k znanosti, ki ga želimo podati avtorji te raziskave, je usmerjen predvsem na področje analize zunanje politike v okviru znanosti o mednarodnih odnosih. Ključni so predvsem trije prispevki:

1. konceptualizacija mehke moči kot relativno novega pojava v praksi zunanje in mednarodne politike – to je posebej pomembno glede na skromen ali celo neobstoječ korpus slovenske znanstvene literature na tem področju; iz tega naslova je pomemben tudi skrben in odgovoren razvoj slovenskega znanstvenega jezika v tem delu;
2. aplikacija koncepta mehke moči na študije izjemno aktualnih primerov, s čimer prispevamo ne le k stalnemu dopolnjevanju teorije na podlagi preverjanja njene veljavnosti na aktualnih pojavnih oblikah, temveč tudi k aplikativnosti družbenih ved;
3. izbor študij primerov je širok na tak način, da vključuje reprezentativne države, ki delujejo v aktualni mednarodni politiki – Združeno kraljestvo, ki

predstavlja veliko silo (*great power*) Zahoda, Rusijo, ki predstavlja veliko silo postkomunističnega Vzhoda in skupine BRICS, Južno Afriko, ki je iz države v razvoju prešla v eno od gospodarsko in tudi politično vzpenjajočih se srednjih sil (*middle power*), skupine BRICS, Argentino, ki sodi v skupino držav v (ekonomskem) razvoju, ter Slovenijo, ki predstavlja majhno državo (po zmogljivostih) (*small state*) in malo silo (*small power*) po vplivu v mednarodni politiki in je seveda ključna za slovensko družbo. Najpomembnejši je celoten vidik teh primerov, ki vključujejo vse tipične skupine držav v aktualni mednarodni politiki ter z vidika analize zunanje politike in mednarodnih odnosov presegajo raziskovalni fokus, ki je v slovenskem prostoru večinoma usmerjen na območje držav Evropske unije.

1. MEHKA MOČ SLOVENIJE: ŠTUDIJA IZKORISTKA KULTURNIH ZMOGLJIVOSTI

Ana Bojinović Fenko in Jure Požgan

1.1 KULTURA KOT VIR MEHKE MOČI (MALE) DRŽAVE

S stališča znanosti o mednarodnih odnosih je pojav kulture opredeljen kot vseobsegajoč: kulturni odnosi so odnosi med nacionalnimi kulturami in narodnimi družbami, ki presegajo državne meje. Reeves (2004, 41) umesti začetek t. i. 'mednarodnih kulturnih odnosov' (*international cultural relations*) v obdobje prve svetovne vojne, ko so se ti pojavili z domnevo, da »če bi ljudje postali bolj kultivirani, bi spremenili svoje navade in obnašanje; to bi pomenilo, da bi postali bolj civilizirani, kar bi, če bi šlo vse po načrtu, vplivalo na naravo mednarodnih odnosov«. Vendar pa so s stališča pristopov analize zunanje politike države kulturo izrabljale predvsem kot instrument vpliva na druge družbe in države, npr. med obdobjem hladne vojne prek javne diplomacije in propagande, v zadnjem času pa denimo na področju medkulturnega dialoga. V tem pogledu je bilo (in večinoma še vedno je) malim državam onemogočeno vlaganje v kulturno diplomacijo, saj so bile vse zmogljivosti vpete v boj za obstanek (zagotavljanje varnosti ali pa ohranjanje nevtalnosti), v iskanje varnostnega zagotovila ali pa v aktivno sodelovanje znotraj mednarodnih organizacij (npr. Šabič in Bukowski 2002; Hey 2003).

Fischer (2006, 27) poudarja, da sta izmed motivov zunanje politike kultura in ideologija bolj negotova in manj ključna (*contingent*) kakor materialni interesi držav (tj. varnost, blagostanje, geografski vpliv). Rabo kulture v zunanji politiki razumemo kot strategijo vpliva, ki opredeljuje strukturo in vsebino načinov, s katerimi se države želijo predstaviti z zunanjo politiko (Mor 2007).⁴ To kaže na opazno razliko med močjo kot zmogljivostjo in močjo kot vplivom. Kultura kot idejna zmogljivost države mora biti operacionalizirana s sredstvi zunanje politike, da bi v procesu komunikacije dosegla tuje naslovnike. Brighi in Hill (2008) v tej luči izpostavljata 'živahno civilno družbo', 'kakovost storitev državnih služb' ter

4 Mannheim (1990, 3) poudarja namene učinkov vladne zunanje politike kot tiste, ki »s seboj prinesejo razumevanje narodovih idej in idealov, njegovih institucij in kulture kot tudi njegovih nacionalnih ciljev in trenutnih politik.«

'industrijske in tehnične veščine'. Kulturo kot instrument zunanje politike torej država lahko uporabi za doseganje vpliva v mednarodni skupnosti, medtem ko kultura *per se* lahko predstavlja tudi delovalca (države), ki izvaja vpliv. Vendar pa v zadnjem primeru vladna telesa niso vodilna gibala tega delovanja, temveč jih dopolnjujejo neuradni predstavniki države – državljani (prek nevladnih in s trgov povezanih delovalcev).

Na podlagi v Uvodu predstavljenega razumevanja mehke moči lahko postaviva predpostavko, da imajo male države zaradi omejenih materialnih zmogljivosti velik nacionalni interes za čim večjo izrabo kulturnega potenciala, ki jim je na voljo, ter da se male države v želji po vplivu zatekajo k rabi instrumentov mehke moči, še zlasti kulture in kulturne diplomacije. Kulturna diplomacija kot sredstvo prepričevanja (mehka moč) in ne toliko prisile (trda moč) omogoča malim državam učinkovitejše delovanje znotraj omejitev, ki jih prinašajo skromnejši finančni in človeški viri, intelektualni centri ter strokovne storitve (Wivel 2005). Kljub temu pa ta niša znotraj diplomacije potrebuje zadostno podporo v obliki prepričevanja, npr. virov, ki omogočajo rabo informacij, komunikacijsko tehnologijo in multilateralne institucije (Behringer 2005), promocijo nacionalnih avdiovizualnih umetnosti, izobraževalnih in raziskovalnih štipendijskih shem idr., kjer se male države zopet znajdejo v depriviligranem položaju (Požgan in Bojinović Fenko 2012).

1.2 STATUS MEHKE MOČI SLOVENIJE

Predpostavko, da ima Slovenija kot mala država posledično tudi šibko mehko moč (tj. šibke zmogljivosti, navzočnost in mednarodni vpliv), je v svetovni politiki trdno podprta z različnimi merilnimi indeksi mehke moči. Slednje proučita Olivier in Molina (2011, 23–24) in pri tem ugotavljata, da:

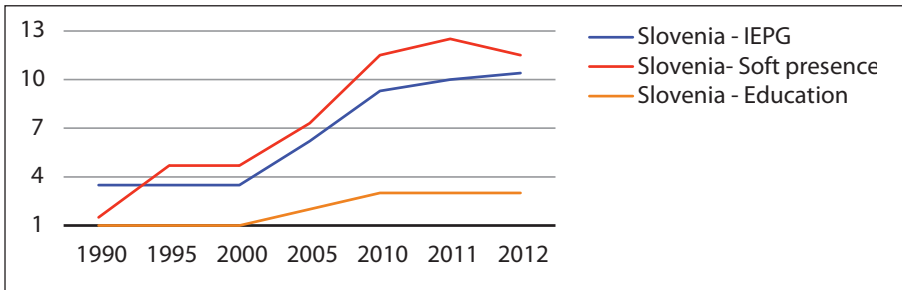
- gre pri indeksih predvsem za osredotočanje na zmogljivosti in na vpliv, ne pa toliko na navzočnost, s čimer se v prednostni položaj postavlja velike države;
- so te raziskave omejene tako po velikosti (število indeksiranih držav) kot tudi po obsegu (tematska področja/indikatorji) vzorca, kar je bolj naklonjeno večjim državam ter ugotavljanju trde moči predvsem na gospodarskem področju;
- so indeksi uporabljeni kot podpora oziroma orodje za oblikovanje politik, ne pa v akademske/raziskovalne namene;
- so indeksi osnovani na percepcijah (raziskave javnega mnenja) ali kvečjemu na percepcijah, dopoljenih z objektivnimi podatki (sestavljene kazalniki različnih širših indikatorjev);
- so indeksi relativni, ne pa absolutni, saj se bolj kot na potencial držav za moč/ navzočnost/vpliv osredotočajo na *de facto* zmogljivosti držav.

Glede na ugotovljeno Slovenija bodisi sploh ni vključena v raziskave mehke moči (Soft power Index 2012⁵; Anholt-GfK Roper Nation Brands Index⁶; Global Cultural Diplomacy Ranking 2011⁷, Ernst&Young Emerging Markets Soft Power Index 2012⁸) ali pa je uvrščena na samo dno lestvic indeksa mehke moči, npr. znotraj lestvice The European Union Cultural Diplomacy Ranking⁹ (na 20. mestu izmed 27), na lestvici Elcano Global Presence Index (IEPG)¹⁰ (55. mesto od 60) ali pa na lestvici Eleano European Presence index (IEPE)¹¹ 2012 (23. mesto od 27). Z globalne perspektive bi lahko bil eden izmed možnih zaključkov ta, da so male evropske države, ki ne sodijo v kulturnopolitični Zahod, na račun rastočih tržnih gospodarstev, še zlasti skupine BRICS, zastopane v manjšem/nezadostnem številu. Z regionalne perspektive Evropske unije (EU) je smiselna primerjava Slovenije z drugimi malimi državami EU, še zlasti v skupini srednjeevropskih in vzhodnoevropskih držav (*Central and Eastern European Countries* – CEEC). Na lestvici IEPG se za primerjavo Češka, Madžarska in Slovaška nahajajo na 34., 40. in 51. mestu; na lestvici IEPE pa na 14., 15. in 20. mestu. Podobno ugotovitev podpira tudi primerjava z novo pridruženo članico EU, tj. Hrvaško, ki se na lestvici 20 rastočih tržnih gospodarstev indeksa Ernst&Young Soft Power nahaja na 17. mestu, medtem ko Slovenije na lestvici sploh ni.

-
- 5 Ocenjuje 30 držav na podlagi petih kategorij: poslovanje/inovacije, kultura, vladna diplomacija in izobraževanje. Kulturni podindeks vključuje indikatorje, kot npr. letno število turistov na obisku v določeni državi, globalni doseg maternega jezika države, olimpijski športni dosežki, ne pa tudi mobilnosti študentov (programi študijskih izmenjav) (McClory 2011/2013).
  - 6 Meri moč in kakovost ugleda blagovne znamke (*brand image*) 50 držav glede na šest dimenzij: izvoz, vladovanje, kultura in dediščina, ljudje, turizem, investicije in imigracije (Anholt-GfK Roper City Brands index 2013).
  - 7 Osredotoča se na intenzivnost rabe kulturne diplomacije kot orodja zunanje politike vlad v 40 državah. Indeks sestavljajo aktivnosti vladne kulturne diplomacije, iniciative kulturne diplomacije (izobraževanje, dramske umetnosti, filmska industrija, vizuale umetnosti, glasba, šport) ter mednarodna percepcija in medijska politika (Institute for Cultural Diplomacy 2012).
  - 8 Ocenjuje 20 rastočih tržnih gospodarstev z merjenjem spremenljivk, ki opredeljujejo mehko moč glede na tri glavne kategorije: globalni ugled (TIME 100, medijski izvoz, najbolj ugledna podjetja, olimpijske igre, jezikovna izobraževanja), globalno integriteto (indeks svobode, volilna udeležba, vladavina prava, izpusti ogljikovega dioksida) in globalno integracijo (imigracije, turizem, znanje angleškega jezika, uvrstitev univerz na mednarodnih lestvicah) (Ernst&Young 2012).
  - 9 Uporablja enako metodologijo kot Global Cultural Diplomacy Ranking, vendar le na vzorcu 27 držav članic EU.
  - 10 IEPG 2012 je bil izmerjen v 60 državah, vključno z največjimi svetovnimi gospodarstvi, članicami OECD in članicami EU. Ocenjuje globalno navzočnost države na treh področjih: ekonomskem, vojaškem in »mehkem« (kultura, družba, šport, internacionalizacija visokega šolstva) (Real Instituto Elcano 2013).
  - 11 IEPE ocenjuje internacionalizacijo držav članic EU na podlagi enake metodologije kot IEPG (Real Instituto Elcano 2013).

Glede na relevantnost teh indeksov za empirično analizo zmogljivosti Slovenije in njenih sredstev kulturne diplomacije sva se avtorja odločila za uporabo dveh indeksov, IEPG in IEPE, saj se izogneta nekaterim od zgoraj omenjenih omejitev. Prvič, vpliva držav ne merita neposredno, temveč glede na navzočnost na podlagi izključno kvantitativnih (od percepcije neodvisnih) podatkov. Drugič, z vključitvijo Slovenije v oba indeksa je mogoče primerjati dva glavna okvira njene zunanje politike (globalnega ter evropskega – povezanega z EU) ter analizirati razlike v uresničevanju zmogljivosti njene mehke moči. Tretjič, pri strukturi obeh indeksov so v ospredju elementi mehke moči¹² (46 %) in ne gospodarski (38 %) oziroma vojaški (16 %) elementi. Četrto, oba indeksa od leta 2010 letno merita navzočnost, IEPG pa od leta 1990 še vsakih pet let (v letih 1995, 2000 in 2005). Podatki IEPE so na voljo za leto 2005, kar omogoča analizo razvoja in trendov projekcij mehke moči.

Slika 1.1: Indeks globalne navzočnosti (Global Presence Index – IEPG): Slovenija

Vir: Real Institute Elcano (2013a).

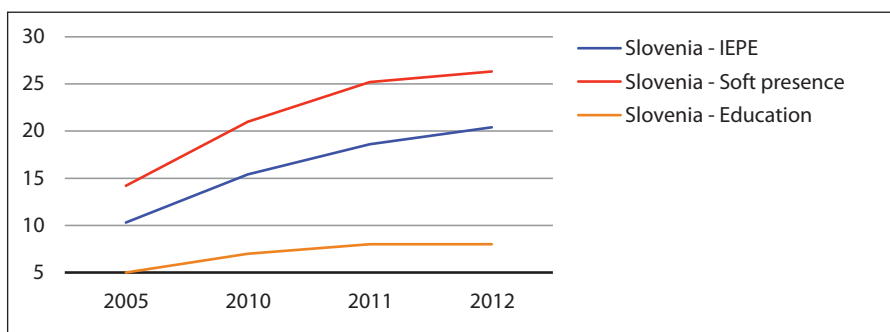
Pregled podatkov o Sloveniji razkrije, da je indeks njene globalne navzočnosti (IEPG) po stagnaciji v letih 1995 in 2000 (3.5) absolutno gledano od leta 2000 zabeležil skokovito rast (Slika 1.1). Strm vzpon v letih 2005 (6.2) in 2010 (9.3) lahko pripišemo pridružitvi Slovenije EU, pa tudi nevladnim virom navzočnosti, zajetim v indeksu (navzočnost slovenskih ekip na svetovnem prvenstvu v nogometu v letih 2002 in 2010 ter dobri rezultati na olimpijskih igrah leta 2008). Od leta 2010 se rast upočasni, najverjetneje kot posledica slabe ekonomske situacije v državi, vendar pa država vseeno doseže vrh leta 2012 pri vrednosti indeksa 10.4. Toda gledano relativno, IEPG indeks Slovenije ni prepričljiv. Nasprotno, leta 1995 je Slovenija zasedla komaj 53. izmed 60 vzorčnih držav, poleg tega je od tedaj

12 Vključujejo populacijo imigrantov, prihode turistov, rezultate na večjih športnih tekmovanjih, izvoz avdiovizualnih dejavnosti, mednarodno širjenje informacij prek spleta, število v tujino usmerjenih patentov, internacionalizacijo akademsko-univerzitetnega sistema (glede na akademske objave ter glede na število tujih študentov) ter razvojno pomoč (Real Instituto Elcano 2013).

njena vsakoletna uvrstitev še slabša (54. mesto leta 2000, 2010 in 2011; 55. mesto leta 2005 in 2012).

Vpogled v podindeks mehke moči kot navzočnosti oz. mehke navzočnosti (*soft presence*) pokaže podobno – Slovenija je od osamosvojitve leta 1991 med leti 1955 in 2000 stagnirala pri vrednosti 4.7. Strm porast mehke navzočnosti se je pričel leta 2005 (7.3) ter se nadaljeval med letoma 2010 (11.5) in 2011 (12.5), preden je leta 2012 zopet padel na vrednost izpred dveh let (11.5). Relativno gledano lahko vidimo, da rezultati odražajo splošni IEPG indeks, kjer je Slovenija najvišji indeks dosegla leta 1995 (49. mesto od 60), nato pa padla na 56. mesto leta 2000. Od tedaj se redno nahaja na 50. (leta 2011) oziroma 51. mestu (v letih 2005, 2010, 2012). To kaže na relativen neuspeh slovenske zunanje politike pri uporabi sredstev mehke moči za promocijo in znamčenje (*branding*) države v takojšnjem obdobju po osamosvojitvi. Upoštevajoč izobrazbo kot enega izmed indikatorjev pri merjenju mehke navzočnosti Slovenije, se slednja znajde še na nižjem mestu, tj. na 53. (leta 2010) oziroma na 59. mestu (leta 2000).

Slika 1.2: Indeks evropske navzočnosti (European Presence Index – IEPE): Slovenija

Vir: Institut Elcano (2012).

Glede na indeks evropske navzočnosti (*European presence index* – IEPG), ki meri internacionalizacijo držav članic EU od leta 2005 (slika 1.2), je Slovenija zabeležila konstantno rast, pričeneši z vrednostjo 10.3 (leta 2005), dvigom na 15.4 (leta 2010) in 18.6 (leta 2011) ter vrhom pri 20.4 (leta 2012). Vendar pa se, relativno gledano, ta ugodna rast ni kazala v bistvenih spremembah pozicioniranja Slovenije na lestvici, saj so ostale države EU zabeležile podobno rast. Slovenija se je tako v letih 2005 in 2012 znašla na 23. mestu izmed 25 oziroma 27 držav, v letih 2010 in 2011 pa mesto višje, torej na 22. mestu.

Podobna umirjena rast je bila zabeležena znotraj podindeksa mehke navzočnosti z rastočimi vrednostmi od 14.2 (leta 2005), prek 21.0 (leta 2010) do 26.3 (leta 2012). To je v relativnem pogledu Slovenije v indeksu evropske mehke navzočnosti

postavilo na 23. mesto leta 2005 oziroma na mesto nižje vsa nadaljnja leta (2010, 2011, 2012). To pomeni, da v kontekstu EU šibkejšo mehko navzočnost najdemo le pri Malti, Cipru, Latviji in Estoniji. Rezultati na področju izobraževanja so podobni, saj se Slovenija leta 2005 znajde na 23.; leta 2010 na 22., v letih 2011 in 2012 pa celo na 24. mestu.

Če povzameva gornje ugotovitve, indeksa IEPG in IEPE kažeta, da sta tako globalna kot tudi mehka navzočnost Slovenije doživeli porast predvsem kot posledica osamosvojitve leta 1991 in pa pridružitve EU leta 2004. Vendar pa je ta porast kljub vsemu nižja kot pri primerljivih državah CEEC. Slednje so kljub gospodarski krizi uspele okrepiti tako svojo navzočnost kakor tudi potencialni vpliv. V nadaljevanju bova tako poskušala analizirati razloge, ki so povzročili neuspeh Slovenije pri pretvarjanju zmogljivosti v navzočnost in vpliv.

1.3 SLOVENSKE KULTURNE ZMOGLJIVOSTI IN DIPLOMACIJA

Vse od osamosvojitve leta 1991 je v povezavi s kulturo v zunanji politiki Slovenije prepoznati tri glavne cilje. Najprej se je Slovenija poskušala distancirati od zgodovinsko negativnih podob političnega in ekonomskega sistema nekdanje Jugoslavije in se opredeliti kot srednjeevropska država ter doseči bolj pozitivno zunanjo podobo. Slovenija se je tako odločila razviti novo identiteto (v primerjavi z jugoslovansko) in jo posredovati v zunanje okolje (prek političnih in ekonomskih elit, turistov, znanstvenikov, vlagateljev). To je vključevalo tudi zunanjepolitično strategijo 'stran od Balkana'.¹³ Drugi izmed glavnih ciljev je bil (re)pozicioniranje države kot stabilne in zanesljive članice mednarodnega sistema, pri čemer je pridružitvev mednarodnim vladnim (še posebno evroatlantskim) institucijam predstavljala zavezanost države k načelom demokratičnosti, svobode, vladavine prava, človekovih pravic ter tržnega gospodarstva. V ospredju je tako bila izgradnja političnih in ekonomskih, ne pa toliko kulturnih zmogljivosti države. V okviru zadnjega izmed treh glavnih ciljev pa si je Slovenija vse od vstopa v EU leta 2004 prizadevala prek tesnih političnih, gospodarskih in kulturnih odnosov z državami evropske periferije (Zahodnega Balkana)¹⁴ doseči položaj regionalnega središča in tranzicijskega vodje. Poleg tega je poskušala vpeti kulturo v okvir svojih predsedovanj odločevalskim organom regionalnih mednarodnih organizacij (npr. Sveta Evrope, EU, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi – OVSE).

13 Za podrobnejšo analizo zunanjepolitične strategije Slovenije 'stran od Balkana, proti Srednji Evropi' glej Bojinović (2005), Bojinović Fenko in Požgan (2014).

14 Ta preusmeritev je del strategije 'nazaj k Balkanu', ki vsebuje vlogo Slovenije kot posrednika med EU in ostalimi državami regije Zahodnega Balkana (Bojinović Fenko in Požgan 2014).

Poleg zgoraj omenjenih dejavnosti je Slovenija na področju kulture kot ukrep promocije države sklenila bilateralne okvirne sporazume o sodelovanju na področju kulture, izobraževanja, znanosti in športa predvsem z državami v svoji geografski in kulturni okolici (sosednje države, EU in Zahodni Balkan). Poseben pomen imajo tudi bilateralni sporazumi¹⁵ na področju znanstvenega, tehnološkega in raziskovalnega sodelovanja s tretjimi državami. Ministrstvo za kulturo (MK) pravzaprav razume bilateralne sporazume kot orodje za »zagotavljanje pogojev za mednarodno izmenjavo in /.../ sodelovanje v multilateralnih in bilateralnih mrežah« (MK RS 2007, 36). Vendar pa to ne vključuje aktivne promocije ugleda države s krepitvijo navzočnosti ter doseganja vpliva v svetovni politiki, temveč bolj kot to kaže na ozko razumevanje kulturnega sodelovanja znotraj bilateralnih in multilateralnih mednarodnih kulturnih odnosov, torej primarno v namen promocije kulturne produkcije (Požgan in Bojinović Fenko 2012). Slovenska kultura v celostnem pomenu (McConnell in Yasushi 2008), v smislu načina življenja slovenske družbe (izobraževanje, turizem, šport, znanost, blagovne znamke in zabavna industrija) tako ni promovirana.

Na področju turizma, migracij in športa so zmogljivosti Slovenije ogromne, a žal šibko operacionalizirane. Volasko (2013) poudarja, da Slovenija svojih naravnih virov (biotska raznolikost, vodni viri, gozdovi) ne izrablja kot zmogljivosti mehke moči. Posledično tudi ni celostnega pristopa (koordiniranega in vodenega s strani države), ki bi povezal turizem (kot največje prednosti) z ostalimi sektorji (npr. s kmetijstvom, prometom in industrijo) v edinstveno ponudbo in tako Sloveniji kot turistični blagovni znamki omogočil privabljanje ciljnih javnosti na ravni EU ter tudi globalno.¹⁶ Podobni zamujeni priložnosti na področju promocije države sta še slabo razvita migracijska politika, kjer obdobje prevzema pravnega reda (*acquis-a*) EU ni bilo dovolj izkoriščeno za privabljanje visoko usposobljene tuje delovne sile (npr. iz nekdanje Sovjetske zveze in Jugoslavije), ter ambivalenten odnos do športa brez strateških investicij v infrastrukturo in razmeroma sporadično promocijo izjemnih športnih rezultatov nekaterih športnikov (npr. Tina Maze, Primož Kozmus, Urška Žolnir, državna reprezentanca smučarskih skakalcev).

Kaže celo, da je Slovenija dobila priložnost izkoristiti tudi t. i. državljane diplomate oziroma da bi imela koristi tudi od zvezdniške diplomacije (filmske nagrade slovenskih režiserjev ali nastop slovenske igralka Katarine Čas v večkrat nagrjenem

15 Slovenija je skupno podpisala 44 bilateralnih sporazumov. Za podrobnejši seznam držav sopolpisnic, glej http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/zunanja_politika/kulturno_sodelovanje/.

16 Človeški viri so kot kapital, ki bi lahko na področju turizma postal primerjalna prednost Slovenije, slabo izrabljeni – denimo promocija tradicionalnih veččin, umetnosti in spretnosti ni (bila) povezana s trendom trajnostne in ekološke proizvodnje (Volasko 2013).

in visoko gledanem filmu hollywoodske produkcije Volk z Wall Streeta (Wolf of Wall Street, 2013).

Za najslabše razvite zmogljivosti slovenske kulturne diplomacije pa so ocenjene tiste na področju izobraževanja. Država se je resno lotila internacionalizacije visokega šolstva šele leta 2011 s sprejetjem Nacionalnega programa,¹⁷ kjer ukrep št. 28 določa opredelitev Nacionalne strategije na področju omenjene internacionalizacije do leta 2013. Po ocenah Centra za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja Republike Slovenije (CMEPIUS 2013) so akademske zmogljivosti slovenskih univerz razmeroma visoke, a je glavna težava v celostni percepciji mednarodne izmenjave kot izkušnje študenta/učitelja in tudi kot priložnosti za promocijo države.¹⁸ Vidna je tudi slaba koordinacija različnih vidikov namestitve študentov na dlje trajajočih izmenjavah, tako na ravni različnih pristojnih ministrstev¹⁹ kot tudi na akademski ravni. CMEPIUS (2013) ugotavlja, da se s študenti izmenjave Erasmus po njihovem odhodu iz Slovenije ne ohrani stikov. Samo udeleženci bilateralnih in programov CEPUS (za države CEEC ter Zahodnega Balkana) so vključeni v mrežo sodečljiočih (alumni) centra CMEPIUS. Vendar pa ta ni izkoriščena za kakršne koli namene promocije države (prav tam). Tudi Univerza v Ljubljani na primer ne izkoristi podatkov tujih študentov na izmenjavi za oceno izmenjave, kaj šele za promocijske aktivnosti po njihovi vrnitvi na domače univerze (Mednarodna pisarna UL 2013). CMEPIUS prav tako ni v stiku s slovenskimi veleposlaništvii, posledično tudi nekdanji udeleženci programov izmenjave niso deležni promocije kulturnih, izobraževalnih in znanstvenih dogodkov v Sloveniji in na tujem. Izjema so redke priložnosti, ob

17 Resolucija o Nacionalnem programu v visokem šolstvu 2011–2020, sprejeta 24. maja 2011.

18 Omembe vreden z vidika promocije je nedavni izdelek dveh tujih državljanov, ki opevata mesto Ljubljano sicer ne zaradi akademskega okolja, a vendarle v pozitivnem kontekstu t. i. Erasmus mesta; avgusta 2013 sta dva magistrska študenta z Nizozemske in iz Avstrije na Erasmus izmenjavi na Univerzi v Ljubljani ustvarila in objavila glasbeni video, posnet v Ljubljani, v katerem pojeta himno Ljubljani kot najboljšemu Erasmus mestu; skladba se imenuje *Feelin Fine*. Glej: Phlegma & FreakyFreek - Feelin Fine - LJ Anthem, www.youtube.com/watch?v=4WpjGSsZTfE (107.653 ogledov, 19. 1. 2015).

19 V primeru dlje trajajoče izmenjave študenta/učitelja se s pripravljalnim tednom, bivanjem, spremstvom družinskih članov, plačilom morebitnega dela, zdravstvenim zavarovanjem, itd. ukvarjajo Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za zunanje zadeve. Za izvedbeni/zunanje promocijski vidik pa skrbijo ne le Ministrstvo za zunanje zadeve, temveč tudi Ministrstvo za kulturo, Urad RS za komuniciranje in do začetka leta 2013 tudi Slovenska turistična organizacija. Slednja je bila ukinjena zaradi oblikovanja nove agencije – Javne agencije Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma – SPIRIT Slovenija, ki »pod eno krovno agencijo združuje najpomembnejša področja slovenskega gospodarstva: podjetništvo, inovativnost, tehnološki razvoj, investicije in turizem« (SPIRIT Slovenija 2014).

katerih CMEPIUS veleposlaništva zaprosi za objavo akademskih prispevkov, ki so nastali pod avtorstvom tujih študentov na izmenjavi v Sloveniji. Zadnja kritična točka ocene pa je geografski fokus programov študentskih izmenjav, kjer le redke fakultete upoštevajo pomen programa CEPUS kot prednostno področje slovenske zunanje politike. Večina fakultet namreč ostaja vpetih v program izmenjave Erasmus, ki pa ne vključuje držav Zahodnega Balkana. Na omenjeno območje se ne osredotočajo niti bilateralne štipendije, ki jih nudi Slovenija, saj v shemo niso vključene Srbija, Bosna in Hercegovina, Kosovo in Albanija.²⁰ Edini pozitivni napredek je pred kratkim osnovana Facebook skupina tujih študentov v Sloveniji (*Foreign students in Slovenia*). CMEPIUS jo je osnoval v letu 2013, vendar pa vsakodnevne naloge centra postavljajo to dejavnost v položaj prostočasne dejavnosti tamkajšnjih zaposlenih, saj bi za doseganje kakovostne promocije države potrebovali dodatnega zaposlenega, ki bi upravljal skupino (prav tam).

Nezadostno razvita internacionalizacija visokošolskih programov je še ena izmed zamujenih priložnosti izgradnje zmogljivosti mehke moči in doseganja navzočnosti Slovenije, saj kljub dejstvu, da je največja slovenska univerza, Univerza v Ljubljani, med 500 najboljšimi univerzami na svetu²¹, le-ta ni bila (in še vedno ni) sposobna in/ali pripravljena privabiti zadostnega števila tujih učiteljev, raziskovalcev in študentov, kar se kaže v upadu mednarodne prepoznavnosti. Razloge za to lahko najdemo v zelo strogih pravnih določilih o obvezni uporabi slovenščine pri pouku ter o postopkih akreditacije celo pri skupnih programih (*joint degrees*) (CMEPIUS 2013). Slovenija je bila sposobna opredmetiti določeno mero mehke moči le na področju znanosti, kar je posledica povečanih investicij.²² Zgradila je namreč mrežo malih držav za pridobivanje podpore pri pobudi Širjenje participacije (*Widening participation*) znotraj osmega Okvirnega raziskovalnega programa EU (Obzorje/*Horizon* 2020). Ta malim državam zaradi objektivnih omejitev pri enakopravnem sodelovanju pri raziskovalnih mrežah in projektih nudi dodatna sredstva za raziskovalne projekte (Volasko 2013).

V zvezi z aplikacijo obstoječih zmogljivosti mehke moči Slovenijo najbolj omejujeta odsotnost širše mreže kulturnih centrov, katere naloga bi bila eksplicitna promocija nacionalnih kulturnih ciljev in širših elementov nacionalne kulture. V

20 Za Hrvaško so zagotovljena štipendijska sredstva za 26 mesecev študija, 20 mesecev za Makedonijo in 18 za Črno goro. Ostale države (Poljska, Mehika, Češka in Izrael) imajo na voljo večjo finančno podporo (List of bilateral scholarships for 2013/14 academic year).

21 Glede na t. i. Šanghajsko lestvico (*Shanghai Index – Academic Ranking of World Universities*). Dostopno na: <http://www.shanghairanking.com> (20. 8. 2013).

22 Porast z 1,66 % BDP (2008) na 1,86 % BDP (2009) ter z 2,11 % BDP (2010) (vrednost ni primerljiva zaradi spremenjene metodologije) na 2,47 % BDP (2012) (Statistični urad Republike Slovenije 2012).

nasprotju s prakso mnogih drugih držav CEEC, ki so razvile mrežo teh institucij, ima Slovenija le en kulturno-informacijski center (Korotan) na Dunaju.²³ Kljub izvrstnemu sodelovanju med tremi slovenskimi institucionalnimi kulturnimi promotorji na Dunaju (SKICA – *Slowenisches Kulturinformationszentrum*), Slovenski znanstveni inštitut ter Stalno predstavništvo Republike Slovenije pri OVSE) se pri prvih dveh pojavljajo težave na vodstveni ravni sodelovanja, kar je negativno vplivalo na implementacijo kulturnih ciljev na Dunaju ter v Avstriji nasploh (Volasko 2013).

Z izjemo Dunaja veleposlaništva ostajajo glavni izvajalci kulturne diplomacije z izvajanjem bilateralnih sporazumov o kulturnem sodelovanju in organizaciji kulturnih dogodkov. Bilo je več poskusov krepiteve »mreže diplomatskih in konzularnih predstavništev s kulturnimi atašeji ali z ustanavljanjem kulturno-informacijskih centrov kot delov predstavništev /.../, toda ti poskusi so bili leta 2000, tik pred dejansko realizacijo, opuščeni« (MK RS 2011, 384). Poleg tega je leto 1999 znamenovala skupna pobuda Ministrstva za zunanje zadeve RS (MZZ) ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki naj bi imenovala sedem posebnih znanstvenih atašejev v Bruslju, Berlinu, New Yorku, Tokiju, na Dunaju, v New Delhiju in Parizu. Trenutno ima Slovenija le enega znanstvenega atašeja (v Bruslju), medtem ko je MZZ znanstveno diplomacijo začelo razvijati šele leta 2012 (Volasko 2013).

Povzameva lahko, da je Slovenija poskušala razviti kulturna sredstva zunanje politike²⁴ in tako izkoristiti zmogljivosti svoje mehke moči. Vendar pa je država razvijala predvsem multilateralne kulturne zmogljivosti in bila obenem manj uspešna pri usmerjenih bilateralnih sporazumih ter individualnih instrumentih (kulturni centri). To šibko zmogljivost mehke moči ter ustrezen nizek status navzočnosti lahko razložimo tudi ob nekaterih ugotovitvah študije o razlogih za neuspešno znamčenje v državah CEEC (Szondi 2007, 17–19):

- pomanjkanje koordinacije med elementi, ki vplivajo na ugled (namembnost znamčenja države, javna in kulturna diplomacija);
- odsotnost strateške koordinacije med institucijami in akterji, vključenimi v promocijo države;
- pozen začetek (proti koncu 90. let 20. stoletja);

23 Korotan je registriran kot neprofitno društvo in ga država le delno financira. Kljub temu je glavni cilj društva promocija slovenske kulture in umetnosti na Dunaju. Glej: http://www.korotan.com/korotan_dom/kultur/C59 (20. 8. 2013). Obstajal je še projekt SKICA, ki pa je bil z začetkom leta 2014 ukinjen.

24 Oddelek za mednarodne kulturne odnose je bil denimo od leta 1991 reorganiziran in prenesen pod pristojnost različnih administrativnih struktur kar štirikrat, sooča pa se tudi z resno kadrovsko podhranjenostjo. Posledično prihaja tudi do neprestanih sprememb pristojnosti oddelka samega (MK RS 2011, 366–367). Omenjene spremembe so vezane na spremembe političnega sistema ter kadrovanje državnih uradnikov.

- politizacija promocije države (z notranjo politiko);
- pomanjkanje kontinuitete ter strateškega pristopa, promocija vlade namesto države.

Ključna sredstva krepitve vpliva (in ne le navzočnosti) Slovenije na področju znanosti in izobraževanja bi lahko bila naslednja (Volasko 2013):

1. internacionalizacija izobraževanja, znanosti in industrije prek povezave raziskovalnih mrež s skupnimi študijskimi programi priznanih univerz, ki so privlačne za tuje občinstvo (študente in raziskovalce);
2. znatne investicije v človeške vire z namenom zagotavljanja ustvarjalnosti, inovacij ter individualne in skupinske odgovornosti tako v javnem kot tudi v zasebnem sektorju;
3. izgradnja strateških (bilateralnih) partnerstev.

Pomanjkanje koordinacije in strateškega načrtovanja MZZ v skladu s potrebami države sta bili glavni težavi Slovenije, kar poudarjata tudi CMEPIUS (2013) in Volasko (2013). Ta ugotavlja, da »pri odločanju in izvajanju zunanje politike na področju kulture namesto ekspertize prevladuje slabo upravljanje,« kar je imelo negativen vpliv na razvoj specifičnih zmogljivosti (mehke moči). Da bi se v Sloveniji izognili trenutnim pomanjkljivostim oblikovanja virov mehke moči, je slednje treba razviti celostno z uvidom celotne družbe in kulture države in doseči konsenz o nacionalnih virih mehke moči. Na tak način so druge male države že uspešno identificirale svoje vire mehke moči, še posebno v svojem ožjem mednarodnem okolju (v svoji regiji) in dosegle želen vpliv na tem območju. Lep primer je Nova Zelandija, ki razvija vire mehke moči, s katerimi dosega tako nacionalne interese kot prispeva k skupnim ciljem regionalne stabilnosti v Jugovzhodni Aziji; slednjo je izbrala na podlagi politično-zgodovinskih in aktualnih turistično-trgovskih vezi (Butcher 2012). Njeni viri mehke moči so tako študenti, vojaki, šport, ovce in film; Nova Zelandija privablja tuje študente prek študentskih izmenjav, regionalno multilateralno vojaško sodeluje in uri vojake iz držav regije ter organizira športna tekmovanja (predvsem ragbi, tudi nogomet) in uporablja šport za uspešno integracijo priseljencev. Hkrati država intenzivno razvija tudi dve industriji, in sicer ovčerejo in filmsko industrijo; s prvo je uspela 'narativ' o Novi Zelandiji narediti notranje koherenten (povezati področja kmetijstva, gozdarstva, okoljevarstva in naravnih virov, biološke varnosti in zaščite živali, ribištva, blaginje ter prehranske varnosti in turizma) in konsistenten, prek druge pa svojo podobo neposredno pojicira na filmska platna (npr. filmi Klavir, trilogija Gospodar prstanov) in promovira svoj imidž ter dviguje gospodarski pomen te industrije. Te vire uporablja tako prek multilateralnih kot bilateralnih zunanjepolitičnih sredstev, in sicer zelo prepleteno, da se medsebojno oplajajo (prav tam).

1.4 ZAKLJUČEK

Gornje ugotovitve naju vodijo k spoznanju, da je slovenska kulturna diplomacija naletela na nekatere izmed tipičnih težav, ki bi se jim morale izogniti še zlasti male države. Dve izmed teh predstavljata še poseben izziv. Prvič, notranja neuskklajenost oblikovanja (med relevantnimi ministrstvi in uradi) sredstev mehke moči zunanje politike ob prisotnosti slabega upravljanja sta povzročili nezadosten razvoj zmogljivosti in vsebine politik. Drugič, slabo razvite strategije so se osredotočale predvsem na multilateralno izvajanje mednarodnih kulturnih odnosov namesto na vzporedno izgradnjo zmogljivosti tudi na področju strateške bilateralne kulturne diplomacije, še zlasti na bližnjem geografskem območju Zahodnega Balkana, kjer bi navzočnost in vpliv mehke moči Slovenije lahko dosegla večje uspehe. Prav tako se kulturno diplomacijo dojema zgolj za promocijo slovenske kulture v pomenu kulturne produkcije namesto kulture kot načina življenja, torej celostne podobe naroda, družbe in države. Glede na to, da Slovenija prav tako še ni začela investirati v združevanje nekaterih zmogljivosti trde moči (izhajajočih iz geografskih danosti) z zmogljivostmi mehke moči (npr. organiziranosti turistične dejavnosti, visoke navzočnosti na področju izobraževanja in znanosti ter športa) in na tak način promovirati celostno podobo države, lahko skleneva, da tudi pri razvoju dolgoročnih strategij vplivanja Slovenija še ni izkoristila možnosti delovanja, ki jih ponuja t. i. pametna moč.

Na podlagi teh ugotovitev je mogoče sklepati, da bi morala za aktivacijo pametne moči država spremeniti tako zunanje-politični proces kot vsebino sporočila o 'sebi', kot je trenutno zastavljeno. Najprej bi bilo nujno oblikovati družbeni konsenz o želeni podobi slovenske družbe in države v svetu, in sicer na strani izvajalcev zunanje politike (diplomacija, vojska), a v tesnem dialogu z vsemi relevantnimi akterji na zgoraj omenjenih področjih, tako vladnimi kot tudi gospodarskimi in civilnodružbenimi. Slednji namreč morajo nujno sodelovati pri oblikovanju takega zunanje-političnega cilja, saj ga navsezadnje tudi pomagajo izvajati. Na tak način bi se namreč uspešneje približali homogenemu delovanju slovenske družbe in države, kjer bi vsak študent, podjetje, turistična agencija, športna zveza, hotel, kulturno društvo, znanstveni inštitut itd. razumel svoje sodelovanje s tujimi partnerji tudi v kontekstu promocije kulture naroda, družbe in s tem tudi kot promocijo države. Tako oblikovan cilj bi bilo na drugi strani nato treba skrbno umestiti v že obstoječe programe, projekte in druge redne dejavnosti vseh oddelkov ministrstev, ki skrbijo za mednarodne odnose na nekem področju, koordinacijsko vlogo pri tem pa seveda mora izvajati MZZ.

2. JAVNA DIPLOMACIJA RUSKE FEDERACIJE

Tamara Kajtazović

Koncept mehke moči v minulih letih pridobiva popularnost in ideja o spreminjanju podobe Ruske federacije v tujini je čedalje bolj priljubljena tudi med ruskimi politiki, diplomati in novinarji (Koshkin in Smertina 2014). V zadnjem desetletju je Rusija sprožila pravo kampanjo za izboljšanje lastne podobe v svetu: država financira 24-urni večjezični televizijski program, uvršča svoje priloge in članke v časopise držav po vsem svetu, prav tako je v letošnjem letu gostila zimske olimpijske igre, leta 2018 pa bo prizorišče svetovnega prvenstva v nogometu FIFA World Cup (Conely in Gerber 2011, 7) – to je le nekaj izrazitejših dejavnosti, ki bodo tudi predmet tega prispevka. Sprejeti dokumenti glede usmeritve in ciljev ruske zunanje politike nakazujejo na odločenost Rusije, da izboljša svoje pojavne oblike mehke moči in utrdi ugled Rusije v mednarodnem prostoru. Namen prispevka bo ugotoviti, ali se dejavnosti ruske zunanje politike ujemajo z zastavljenimi političnimi cilji ter kakšne učinke dosegajo v mednarodni skupnosti. Prispevek se bo osredotočil na javno diplomacijo kot orodje uresničevanja zunanjepolitičnih ciljev, pri čemer ontologija prispevka temelji na konceptualizaciji mehke moči. Članek metodološko temelji na kvalitativnih metodah, in sicer na analizi in interpretaciji primarnih virov, predvsem predsedniških in vladnih odlokov, in na analizi in interpretaciji sekundarnih virov, pri čemer gre za znanstvene vire in tudi prispevke javnih občilih. Poglavje se v prvem delu osredotoča na kratek konceptualni pregled javne diplomacije, drugi del pa oriše širši kontekst, stanje mehke moči in zunanjepolitične cilje Ruske federacije ter ne nazadnje institucionalno ureditev in popis dejavnosti v okviru javne diplomacije Ruske federacije.

2.1 JAVNA DIPLOMACIJA

Razmerje med mehko močjo in javno diplomacijo Nye (2008, 95) definira kot razmerje med sredstvi in viri, ki jih ima država na razpolago – medtem ko mehka moč države izhaja iz njenih virov, je javna diplomacija sredstvo, s katerim vlada te vire komunicira tujim javnostim in s katerimi pritegne njihovo pozornost. Najpogosteje uporabljeno definicijo javne diplomacije sta skovala

Signitzer in Coombs (1992, 138),²⁵ ki pravita, da je javna diplomacija »način, s katerim tako vlada kot zasebni subjekti (posamezniki in skupine) vplivajo neposredno ali posredno na tista javna stališča in mnenja, ki neposredno oblikujejo zunanjepolitične odločitve druge vlade«. V vsebinskem smislu javna diplomacija obsega »dejavnosti na področju informiranja, izobraževanja in kulture, ki so usmerjene v tujino, z namenom, da bi vplivale na tuje vlade prek vplivanja na njihove državljane« (Gilboa 2001, 5).²⁶ Cull (2008, 32) prakse javne diplomacije razume nekoliko širše, razdeli jih na pet dimenzij: poslušanje, zagovorništvo, kulturna diplomacija, izmenjave in mednarodno oddajanje. Vendar zgolj implementacija teh praks ni dovolj. Nye (2008, 95) kot predpogoj za produkcijo mehke moči države identificira privlačnost kulture, vrednot in politike države – če te niso privlačne tujim javnostim, javna diplomacija ne more proizvesti mehke moči. Vendar pa Koshkin in Smertina (2014) opozarjata na tveganje: pri poskusih ustvarjanja pozitivne podobe v tujini se javna diplomacija lahko hitro zamenja s propagando. Glede na definicijo propagande ta strah ni težko razumeti – po Welchevo (1999)²⁷ je propaganda namerni poskus vplivanja na mnenje občinstva s prenašanjem idej in vrednot s specifičnim namenom, ki je bil oblikovan za posredno ali neposredno uresničevanje interesov ustvarjalca. Propaganda in javna diplomacija sta si z vidika vplivanja torej podobni. Vendar pa je učinkovita javna diplomacija dvosmerna – vključuje tako poslušanje kot sporočanje (Nye 2008, 103). Tudi Melissen (2005, 14) poudarja, da gre pri javni diplomaciji predvsem za dialog s tujimi javnostmi.

Nye (2008, 99) pravi, da promoviranje pozitivne podobe države ni novo, vendar so se pogoji za projiciranje mehke moči v minulih letih dramatično spremenili – zahvaljujoč tehnološkemu napredku in širokemu dostopu javnosti do informacij. Prav tako Plavšak Kranjčeva (2004, 14) opaža, da se okolje spreminja in da revolucionarni razvoj komunikacijskih kanalov in informacijskih tehnologij narekuje sodobne nekonvencionalne načine delovanja javne diplomacije. Meni, da koncept javne diplomacije v takem okolju postaja prevladujoči koncept sodobne diplomacije 21. stoletja (prav tam). Diplomatska praksa dandanes se tako ne sooča zgolj s transformacijami odnosov med državami, ampak tudi s spremi-njajočim se vzorcem transnacionalnih odnosov. Posledično bo zato število držav, ki bodo raziskovale potencial javne diplomacije, v prihodnosti zagotovo še naprej raslo (Melissen 2005, 24).

25 Signitzer, Benno H. In Timothy Coombs. 1992. Public Relations and Public Diplomacy. Conceptual Convergences. *Public Relations Review* 18 (2): 137–147. V Plavšak Kranjc (2004, 4).

26 Gilboa, Eytan (2001) Diplomacy in the Media Age: Three Models of Uses and Effects. *Diplomacy&Statecraft* 12 (2), 1–28. V Plavšak Kranjc (2004, 5).

27 Welch, David. 1999. Powers of Persuasion. *History Today* 49: 24–6. V Melissen (2005, 16–17).

2.2 ZUNANJA POLITIKA RUSKE FEDERACIJE

2.2.1 Mehka moč Ruske federacije

Tsygankov (2006, 1080) poudarja, da Putinovo sklicevanje na »zgodovinsko enotnost ljudi« v regiji ter ustanovitev posebnega vladnega oddelka za Medregionalne in kulturne odnose s tujimi državami kaže, da ruske oblasti jemljejo dimenzijo mehke moči čedalje bolj resno. Kapital mehke moči Rusije v nekdanji sovjetski regiji je zagotovo poseben (prav tam), to pa ne velja za del zahodnega sveta – v raziskavi javnega mnenja leta 2003 so Američani Rusijo še vedno povezovali s komunizmom, obveščevalno agencijo KGB, snegom in mafijo – to so bile namreč njihove štiri najpogostejše miselne povezave z Rusijo (Evans 2005).

Od leta 2005 je vlada v Kremlju namenila milijone dolarjev različnim pobudam javne diplomacije z namenom izboljšanja mednarodne podobe Rusije (Avgerinos 2009, 115). V te namene so ruske oblasti najele ameriško podjetje za odnose z javnostmi Ketchum Inc. (Finn 2008). Tudi Dolinsky (2013, 4) potrjuje, da Rusija že desetletje išče nove načine za izboljšanje ugleda v mednarodnem prostoru in za vplivanje, kako različni narodi percipirajo ruske zunanjepolitične iniciative po svetu. Ruski predsednik Putin je v svojih govorih in člankih večkrat poudaril potrebo po izboljšanju podobe Ruske federacije v očeh tujih javnosti. Po njegovem mnenju ima država veliko kulturno dediščino, vendar mora bolj resno investirati v kulturo in njeno promocijo po svetu, saj jo lahko uporabi kot močno silo za napredek na mednarodnih trgih (Putin 2012).

Vendar prizadevanja in vložena sredstva niso proizvedla zelenih učinkov (Dolinsky 2013, 5). Kot je pokazala študija o vplivu držav British Broadcasting Company (BBC), se je podoba Rusije v svetu v letu 2013 še poslabšala – v primerjavi z anketiranimi državljani 21 držav leta 2012 se je v istih državah v letu 2013 pozitivno mnenje o ruskem vplivu v svetu zmanjšalo za eno odstotno točko, na 30 %. Od skupno 25 držav leta 2013 so bili državljani osmih držav do Rusije nagnjeni pozitivno, 15 držav negativno, dveh držav pa neopredeljeni (GlobeScan 2013). Prav tako je Rusija na globalnem indeksu mehke moči v letu 2011 in 2012 zavzemala komaj 28. mesto, na katerega je padla s 26. mesta, ki ga je zasedala v letu 2010 (McClory 2010; 2011; 2013). Kritiki Putina izpostavljajo, da koncept mehke moči zanj pomeni zgolj še eno sredstvo pri obnavljanju imperialnega nadzora v regiji (Tsygankov 2006, 1080). Nekateri kritiki pravijo tudi, da gre pri Rusiji predvsem za propagando – ki jo moramo, kot že omenjeno, ločevati od javne diplomacije – pri tem pa posebno omejnajo državno tiskovno in informacijsko agencijo RIA Novosti (Evans 2005). Vendar do teh obtožb, kot pravi Evans (prav tam), prihaja predvsem zato, ker se je Rusija tako dolgo izogibala razvidnejši javni diplomaciji. Avgerinos (2009, 130) poudarja, da je glavna napaka ruske javne diplomacije v tem, da nima izdelane jasne strategije in ne komunicira s tujimi javnostmi – prenaša jim sporočila, vendar jih ne posluša.

Zolotov (2014) sicer poudarja izjemen uspeh ruske Pravoslavne cerkve pri širjenju pozitivne podobe Rusije – pravoslavna krščanska kulturna dediščina se skupaj s klasično rusko literaturo iz 19. stoletja pogosto in po vsem svetu pojavlja v raziskavah javnega mnenja o pozitivnih podobah, povezanih z Rusijo. Primarna moč ruske Pravoslavne cerkve zunaj meja Rusije pa naj bi bila predvsem v zmožnosti konsolidacije ruskih diaspor (prav tam). Uspeh z mehko močjo naj bi Rusija doživljala tudi na ekonomskem in kulturnem področju, in sicer z rastočo prisotnostjo države v gospodarstvih nekdanjih sovjetskih republik ter povečevanjem privlačnosti ruskih kulturnih vrednot v regiji (Tsygankov 2006, 1083). Vendar pa gre pri teh uspehih predvsem za ožji postsovjetski prostor, medtem ko Rusija cilja na širšo svetovno javnost, kot bo videti v naslednjem podglavju.

2.2.2 Zunanjepolitični cilji Ruske federacije

Z namenom razumevanja konteksta ruske zunanje politike in širših zunanjepolitičnih ciljev ta del poglavja nudi pregled najbolj relevantnih dokumentov Ruske federacije, ki ponujajo vpogled v cilje ruske zunanje politike. V najnovejši zunanjepolitični strategiji, tj. Konceptu zunanje politike Ruske federacije iz leta 2013,²⁸ ki obsega osnovna načela, prioritete in cilje zunanje politike Ruske federacije, je pod 4. točko identificiranih devet osnovnih ciljev, ki bi jih ruska zunanja politika morala doseči:

- a. zagotavljanje varnosti države, zaščita in okrepitev njene suverenosti in ozemeljske celovitosti ter zavarovanje njenega visokega položaja v mednarodni skupnosti kot enega vplivnih in konkurenčnih polov v modernem svetu;
- b. ustvarjanje ugodnih zunanjih pogojev za stabilno in dinamično rast ruskega gospodarstva in tehnološko modernizacijo z namenom doseganja razvoja, temelječega na inovativnosti, in izboljšanja kvalitete življenja, krepitev vladavine prava in demokratičnih institucij ter zagotavljanja človekovih pravic in svoboščin;
- c. aktivna promocija mednarodnega miru in globalne varnosti ter stabilnosti z namenom vzpostavljanja pravičnega in demokratičnega sistema mednarodnih odnosov, temelječega na kolektivnem odločanju pri naslavljanju globalnih vprašanj, na podlagi mednarodnega prava, vključno z Ustanovno listino Organizacije združenih narodov (OZN), kot tudi na enakopravnih, partnerskih odnosih med narodi z osrednjo koordinacijsko vlogo OZN kot glavne organizacije, ki regulira mednarodne odnose;
- d. promoviranje dobrih sosedskih odnosov s sosednjimi državami in pomoč pri premagovanju obstoječih in preprečevanju potencialnih napetosti in konfliktov v sosednjih regijah Ruske federacije;

---

28 Ministrstvo za zunanje zadeve RF. 2013. Koncept zunanje politike Ruske federacije – *Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation*, odobril predsednik Ruske federacije Vladimirja Putina, 12. 2.

- e. razvoj medsebojno koristnih in enakopravnih bilateralnih in multilateralnih partnerskih odnosov s tujimi državami, meddržavnimi združenji, mednarodnimi organizacijami in forumi na osnovi spoštovanja neodvisnosti in suverenosti, pragmatizma, transparentnosti, multi-vektorskega pristopa, predvidljivosti in nekonfliktne zaščite nacionalnih interesov; promoviranje širšega mednarodnega sodelovanja na osnovi nediskriminacije in olajševanje vzpostavitve neblokovskih mrežnih zavezništev z aktivnim vključevanjem Rusije;
- f. krepitev položaja Rusije v globalnem trgovinskem in ekonomskem sistemu, zagotavljanje diplomatske podpore nacionalnim ekonomskim delovalcem v tujini, preprečevanje diskriminacije proti ruskim dobrinam, storitvam ali investicijam, s tem namenom tudi uporaba potencialnih mednarodnih in regionalnih ekonomskih in finančnih institucij;
- g. zagotavljanje celostne zaščite pravic in legitimnih interesov ruskih državljanov in sonarodnjakov v tujini ter promocija, v različnih mednarodnih formatih, ruskega pristopa k vprašanju človekovih pravic;
- h. promoviranje ruskega jezika in krepitev njegovega položaja v svetu, širjenje informacij o dosežkih ruskega naroda in združevanje ruske diaspore v tujini;
- i. olajševanje razvoja konstruktivnega dialoga in partnerskih odnosov med civilizacijami z namenom povečevanja soglasij med različnimi kulturami in veroizpovedmi ter zagotavljanja njihove medsebojne bogatitve. V nadaljnjih točkah koncept analizira stanje ruske zunanje politike, izpostavlja prioritete Ruske federacije v modernem svetu in regiji ter oriše razvoj in implementacijo zunanjepolitičnih ciljev. Več o teh točkah sledi v nadaljevanju poglavja, pri čemer bo poudarek predvsem na vsebinskih delih, ki se nanašajo na javno diplomacijo.

Odlok o ukrepih za realizacijo ruske zunanje politike (tudi Odlok)²⁹ iz leta 2012 Ministrstvu za zunanje zadeve skupaj z drugimi zveznimi organi nalaga ukrepe, povezane z zgoraj omenjenimi zunanjepolitičnimi cilji, pri čemer bodo izpostavljeni zgolj ukrepi, vezani na mednarodno podobo Rusije in javno diplomacijo. Eden takih ukrepov je npr. razširitev ruske kulturne navzočnosti v tujini, krepitev položaja ruskega jezika v svetu in razvoj mreže ruskih znanstvenih in kulturnih centrov; povečanje učinkovitosti ruske zunanje politike z uporabo javne diplomacije, ki mora vključevati civilno družbo v zunanjepolitičnem procesu, krepitev sodelovanja z Javno zbornico Ruske federacije in ustanovo Gorčakov (več o tem v nadaljevanju). Prav tako je omenjena širša participacija civilne družbe pri aktivnostih svetovnih političnih forumov in ne nazadnje izboljšanje informacijske podpore za zunanjepolitične aktivnosti, ki prispevajo k izboljšanju podobe Ruske federacije v mednarodnem prostoru.

29 Predsednik Ruske Federacije. 2012. Odlok o ukrepih za realizacijo ruske zunanje politike – Подписан Указ о мерах по реализации внешнеполитического курса, 12. 5.

Javno diplomacijo je torej mogoče najti tako v omenjenem Konceptu zunanje politike Ruske federacije kot tudi v Odloku o ukrepih za realizacijo ruske zunanje politike. V prvem dokumentu je sicer podoba Rusije posredno omenjena zgolj v točki 4.h, vendar pa sta izboljševanje ugleda države in širjenje informacij o ruski družbi bolj poudarjena v točkah, ki sledijo. Širši koncept mehke moči je omenjen pri 20. točki, v poglavju, ki zadeva zunanjo politiko Ruske federacije in moderni svet. Mehka moč je identificirana kot celostno orodje za doseganje zunanjepolitičnih ciljev s krepitvijopotenciala civilne družbe, informacij, kulturnih in drugih metod ter tehnologij, alternativnih tradicionalni diplomaciji. Kljub temu da dokument prepoznava mehko moč kot nepogrešljivo orodje v sodobnih mednarodnih odnosih, obenem svari pred tveganjem uničujoče in nezakonite uporabe mehke moči za izvajanje pritiska nad suverenimi državami in za vmešavanje v njihove notranje zadeve. V tretjem poglavju dokumenta so identificirane prioritete ruske zunanje politike: nastanek novega svetovnega reda, vladavina prava v mednarodnih odnosih, krepitev mednarodne varnosti, mednarodno sodelovanje na področju okolja in gospodarstva, mednarodno humanitarno sodelovanje in človekove pravice ter informacijska podpora za zunanjepolitične aktivnosti. V zadnji prioriteti je poudarjena izključno javna diplomacija: v 40. točki piše, da je pomemben element ruskih zunanjepolitičnih aktivnosti zagotavljanje širši svetovni javnosti celovite in točne informacije o stališčih Ruske federacije glede večjih mednarodnih vprašanj, njenih zunanjepolitičnih pobud in aktivnosti, domačih družbenih in gospodarskih procesov in načrtov ter tudi dosežkov ruske kulture in znanosti. 41. točka pravi, da bo Rusija v svoji javni diplomaciji skušala zagotoviti objektivno percepcijo o državi v svetu, razviti svoja učinkovita sredstva informacijskega vpliva na javno mnenje v tujini, okrepiti vlogo ruskih množičnih medijev v mednarodnem informacijskem okolju, se aktivno udeleževati v mednarodnem informacijskem sodelovanju in sprejeti potrebne ukrepe za zaščito pred informacijskimi grožnjami suverenosti in varnosti Rusije. Kar zadeva Odlok, je v njem več identificiranih ukrepov, ki kot sredstvo izvajanja nujno predvidevajo javno diplomacijo. Kot je že bilo omenjeno, se ti ukrepi navezujejo predvsem na navzočnost ruske kulture in jezika v tujini ter širitev mreže ruskih znanstvenih in kulturnih centrov, kot zelo specifičen ukrep pa je omenjeno izboljšanje informacijske podpore za zunanjepolitične aktivnosti, namenjene izboljšanju percepcije o Ruski federaciji v mednarodnem prostoru.

Uradni dokumenti na področju zunanje politike Ruske federacije torej nakazujejo odločenost države okrepiti zmogljivosti mehke moči ter tako doseči vpliv – spremeniti podobo Rusije v očeh tujih javnosti. Vendar ne gre zgolj za širšo mednarodno skupnost. Ruski predsednik Vladimir Putin (2012) je večkrat poudaril tudi regionalno komponento – eden od zunanjepolitičnih ciljev je širiti rusko izobraževalno in kulturno navzočnost v državah, kjer večji del prebivalstva govori ali razume ruski jezik.

2.3 DEJAVNOSTI RUSKE JAVNE DIPLOMACIJE

Glavna institucija, odgovorna za javno diplomacijo Ruske federacije, je Rossotrudničestvo – gre za Zvezno agencijo Skupnosti neodvisnih držav, sonarodnjakov, živečih v tujini in mednarodnega humanitarnega sodelovanja, ki je bila ustanovljena leta 2008 in je zadolžena za izvajanje projektov, usmerjenih h krepitvi mednarodnih vezi, tesnejšega sodelovanja na humanitarnem področju in k vzpostavitvi pozitivne podobe Rusije v tujini (Rossotrudničestvo 2014a). Agencija ima predstavništva po vsem svetu, med drugim tudi v Sloveniji – tj. Predstavništvo zvezne agencije Rossotrudničestvo oziroma Ruski center znanosti in kulture v Sloveniji. Odprt je bil leta 2011, njegove glavne naloge pa so: razvijanje dobrih odnosov med Slovenijo in Rusijo na vseh področjih, vzpostavitev kulturnih in poslovnih vezi med obema državama, seznanjanje slovenske družbe s preteklostjo in sedanostjo Rusije, z njeno kulturo ter njenim znanstvenim in ekonomskim potencialom, promocija ruskega jezika, pomoč izobraževalnim, kulturnim, znanstvenim institucijam in posameznikom pri popularizaciji Rusije in ruske kulture, pomoč organizacijam sonarodnjakov (diaspora), živečim v Sloveniji, organizacija raznih dogodkov (Ruski center 2014). Premier Medvedjev je dejal, da mora Rossotrudničestvo postati glavno orodje mehke moči in da namerava Rusija do leta 2015 odpreti 35 novih predstavništev (Medvedev 2012). Rusija ima prav tako Ustanovo za javno diplomacijo, t. i. Gorčakov Fund, ki je bila ustanovljena z odlokom takratnega predsednika Medvedjeva leta 2010 in je namenjena podpori javni diplomaciji, olajševanju udeležbe ruskih nevladnih organizacij pri mednarodnem sodelovanju ter aktivni in učinkoviti vključitvi institucij civilne družbe v zunanjepolitični proces (Gorčakov Fund 2014). Glavne aktivnosti Gorčakov Funda so promocija napredka socialnih, kulturnih, izobraževalnih, znanstvenih programov na področju mednarodnih odnosov, podpora medijskim in informacijskim virom; udeleževanje v analizi ekonomskih in družbeno-političnih zadev, investicij in inovacij v Rusiji in v tujini, svetovanje in nadzorovanje procesov javne diplomacije; zagotavljanje finančne, metodološke in organizacijske podpore zainteresiranim domačim organizacijam organizacija konferenc, seminarjev, razstav, simpozijev, predavanj, vzpostavljanje medijskih in založniških aktivnosti, podpora za rusko govoreče medije in informacijske vire v tujini, kot tudi ruske medije in informacijske vire, ustvarjanje Rusiji naklonjenega javnega mnenja v tujini itn. (prav tam). Gre torej za zelo širok nabor raznolikih aktivnosti.

V analizirani literaturi (Dolinsky 2013; Kholiavin 2012; Putin 2012) je kultura večkrat omenjena kot eno izmed glavnih sredstev in potencialov pri izboljševanju ruske podobe v tujini. Cull (2008, 45) sicer navaja primer kulturne diplomacije Sovjetske zveze kot enega izmed petih primerov neuspeha javne diplomacije: med hladno vojno je Sovjetska zveza velik poudarek dajala kulturnemu izvozu, ki pa se je močno razlikoval od dejanskega stanja v državi – Moskvo so predstavljali v luči, kakršna je želela biti in ne kakršna je dejansko bila, zato podvig ni bil uspešen.

Danes je stanje drugačno, saj je kultura podindeks mehke moči, v okviru katerega se je Rusija najbolj odrezala – je edini globalni podindeks, na katerem je prišla na lestvico prvih desetih držav³⁰ (McClory 2011, 19). Na področju kulture daje Rusija velik poudarek ruskemu jeziku in njegovem širjenju, predvsem pa združevanju rusko govorečih sonarodnjakov zunaj meja države (Conley in Gerber 2011, 13). Pri tem je eden od glavnih akterjev ustanova Ruski svet (Russkiy mir), ustanovljena leta 2007 z odlokom Vladimirja Putina, z namenom promocije ruskega jezika kot ruske nacionalne dediščine in pomembnega vidika ruske in svetovne kulture ter in z namenom podpiranja učenja ruskega jezika v tujini (Russkiy Mir 2013a). Med projekte ustanove spadajo t. i. ruski centri, ki se nahajajo po celem svetu in so namenjeni zagotavljanju informacij o Rusiji in učenju ruskega jezika, pripravi študentov za tuje študente ruščine in učitelje, izvajanju programa Russkiy Mir Professor, ki je usmerjen k učenju ruskega jezika in literature zunaj Rusije idr. (Russkiy Mir 2013b). Pri tem ne gre za enako vrsto centra kot pri zgoraj omenjenem Ruskem centru znanosti in kulture oziroma Predstavništvu Zvezne agencije Rossotrudničestvo, ki je tudi v Ljubljani. Pri centrih ustanove Russkiy Mir gre za prostor, kjer ponujajo različne informacije in gradiva o Rusiji – od sodobne književnosti do enciklopedij, ruskih filmov in različnih ruskih informacijskih virov, prav tako pa je to točka za poučevanje ruščine s pomočjo sodobnih učnih metod in najmodernejših računalniških programov. V Sloveniji imamo en tak center, in sicer v Mariboru (Ruski center 2014). Kholiavin (2012) pa je do učinkovitosti programov ustanove precej kritičen in med drugim pravi, da je distribucija ruskih centrov precej naključna in ne daje videza, da bi odprtje centrov vodila politika, s pooblastili na državni ravni. Poudarja, da je bila večina uspešno financiranih projektov v okviru te ustanove predvsem izobraževalnih, ne pa kulturnih (prav tam), kar pa je, sodeč po namenu in poslanstvu ustanove, tudi cilj, ki ga uspešno izpolnjuje – torej širjenje in poučevanje ruskega jezika ne toliko ruska kultura kot celota. Leta 2011 je vlada sprejela tudi program »Ruski jezik 2011–2015« in agenciji Rossotrudničestvo naložila nalogo izvedbe tega programa – glavna cilja sta predvsem podpora učenju ruskega jezika kot osnove za razvoj integracijskih procesov v Skupnosti neodvisnih držav in zagotavljanje jezikovnih in kulturnih potreb sonarodnjakov, ki živijo v tujini (Rossotrudničestvo UK 2014). Pri tem je torej poudarek predvsem na ožji regiji oziroma postsovjetskem prostoru. V okviru svoje t. i. »Politike za sonarodnjake,«³¹ Rusija zagotovi veliko sredstev za namene ohranjanja ruskega jezika in kulture v diasporah (Conley in Gerber 2011, 13). Vseeno pa je treba izpostaviti tudi kulturno dimenzijo ustanove Russkiy Mir, saj je izvedla nekaj uspešnih mednarodnih projektov – npr. leta 2011 so ti centri ob 50. obletnici poleta Jurija Gagarina v veselje organizirali različne festivale, razstave in druge dogodke po vsem svetu (Russkiy Mir 2014).

30 Rusija se je uvrstila na 10. mesto – več v McClory (2011, 19).

31 Za podrobnejši opis programov politike glej Conley in Gerber (2011, 12–14).

V splošnem se Rusija lahko pohvali z nekaj uspešnimi mednarodnimi projekti na področju kulturne diplomacije. Najnovejši je projekt »Združeno kraljestvo – Rusija leto kulture 2014«, pri katerem v letošnjem letu Rusija sodeluje z Združenim kraljestvom. Namenjen je spodbujanju kulturnih izmenjav, povečevanju toka idej in razvijanju močnejših odnosov med narodoma, institucijami in vladama. Obseg programa je zelo širok – zaobjema umetnost, izobraževanje, jezik, šport in znanost – gre pa predvsem za organizacijo rusko obarvanih dogodkov v Združenem kraljestvu in britanskih kulturnih in drugih dogodkov v Rusiji (UK Russia 2014).

Pomembna komponenta ruske javne diplomacije so mediji; že leta 2003 se je ruski predsednik Putin odločil, da bo državna tiskovna agencija RIA Novosti glavno orodje za izboljševanje javne podobe Rusije v svetu (Evans 2005). Pod okriljem RIA Novosti je delovalo več različnih tujejezičnih medijev. Eden takih primerov je Russiaprofile.org (2014), sicer ukinjen leta 2012, vendar je bil v času delovanja s strani zahodnih komentatorjev pohvaljen za aktivno vključevanje raznovrstnih mnenj (Finn 2008). Od leta 2005 iz Rusije deluje RT.com, sicer nominalno neodvisen medij, ki pa je financiran s strani države. Cilja predvsem na tuje občinstvo in je pri tem izjemno uspešen – v drugi polovici leta 2012 je bil tretji najbolj gledani informativni program v Združenem kraljestvu, v nekaterih ameriških mestih je bil najbolj gledan tuj program (Backes 2014). Konec leta 2013 je ruski predsednik Putin z odlokom ukazal ustanovitev nove mednarodne informacijske agencije Rossiya Segodnaya (v angleškem prevodu Russia Today – Rusija danes), obenem pa ukazal tudi ukinitvev dotedanje državne tiskovne in informacijske agencije RIA Novosti in ruskega državnega radia Voice of Russia. V odloku je posebno poudaril, da je glavni namen nove agencije zagotoviti informacije o ruski državni politiki in ruskem življenju in družbi za občinstva v tujini (Predsednik Ruske federacije 2013). Kot poudarja Backes (2014), Rossiya Segodnya odseva željo po večji navzočnosti na mednarodnih medijskih trgih – čeprav naj bi bila RIA Novosti usmerjena k večjemu vplivu na mednarodna občinstva, žal zunaj ruskih meja ni bila dovolj vplivna. Že omenjeni RT.com je bil sicer pred preimenovanjem leta 2009 prav tako poznan kot Russia Today, vendar med novo agencijo in tem medijem ni nobene povezave (RT.com 2013). Med najpomembnejšimi mediji je zagotovo treba omeniti tudi »Russia Beyond the Headlines,« ki ponuja novice, komentarje in analize o dogajanju v Rusiji v različnih jezikih (RBTH 2014a). Medij podpira ruski uradni list (Rossiyskaya Gazeta), in je navzoč v 26 časopisih,³² skupno v 22 državah in 16 svetovnih jezikih, poleg tega pa še na 18 spletnih straneh³³ v 16 tujih jezikih (RBTH 2014b).

32 Predvsem gre za navzočnost v obliki tiskanih prilog. Za seznam časopisov in držav glej http://rbth.com/about_us/products.

33 Predvsem gre za dodatne rubrike oz. odstrani uveljavljenih digitalnih medijev po vsem svetu.

Rusija nedavno pričela tudi z intenzivnejšo navzočnostjo na spletnih družbenih omrežjih; med drugim je ruski predsednik Putin na konferenci ruskih veleposlanikov leta 2012 vse pozval k uporabi novih instrumentov diplomacije kot načina za učinkovito predstavljanje svojih stališč in pogledov na mednarodne zadeve (Yakovenko 2012). Uradni Twitter profil tedanjega ruskega predsednika Dimitrija Medvedjeva je bil postavljen leta 2010, obenem ima Kremelj svoj uradni profil, prav tako trenutni ruski predsednik Vladimir Putin in Ministrstvo za zunanje zadeve. Vsi imajo dva profila – enega v angleščini in drugega v ruščini (Twiplomacy 2013). Ministrstvo komunicira tudi prek svoje Facebook strani, vendar zgolj v ruščini, kar predstavlja omejitev za prenašanje sporočil občinstvu zunaj meja in postsovjetskega prostora, ki ne govori rusko. Prav tako naj bi bila ruska digitalna diplomacija še v povojih in dokaj nedefinirana, sploh v primerjavi z bolj razvito in napredno ameriško digitalno diplomacijo (Permyakova 2014).

Kot pravi Torkunov (2013), ima ruski izobraževalni sistem veliko potenciala, da postane učinkovito orodje zunanje politike. Tudi ruski premier Medvedjev je dejal, da bi morala Rusija postati konkurenčna na trgu izobraževalnih storitev in da se mora vsaj pet ruskih univerz do leta 2020 uvrstiti na lestvico najboljših 100 univerz na svetu. Pri tem naj bi glavno oporo nudila že omenjena ustanova Rossotrudničestvo, ki naj bi pomagala univerzam in fakultetam pritegniti tuje študente (Medvedev 2012). Izmenjave na področju izobraževanja so tako ključna komponenta trenutne ruske javne diplomacije, ruski minister za izobraževanje in znanost pa je dejal, da je število mednarodnih študentov na ruskih univerzah v letih 2012 in 2013 presežlo 250.000, skorajda 40.000 pa jih je prejelo finančna sredstva iz proračuna Ruske federacije. V primerjavi z letoma 2000 in 2001, ko je v Rusiji študiralo zgolj 70.000 mednarodnih študentov, je torej napredek zares opazen (Dolinsky 2013, 15).

Pri izobraževanju pa je treba nujno omeniti tudi neodvisne³⁴ angleško govoreče *think tanke*, saj jih je ruska vlada s svojimi agencijami in mediji v zadnjem času ustanovila kar precej. Najbolj izstopata Valdai Club in Russian International Affairs Council. Slednji je neprofiten akademski in diplomatski *think tank*, ki ga je ustanovilo rusko Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za izobraževanje in znanost leta 2010. Njegovo poslanstvo je pospeševanje mirne integracije Rusije v globalno skupnost, delno z organizacijo večjega sodelovanja med ruskimi

---

34 Omenjene institucije na svojih spletnih straneh poudarjajo, da so neodvisne, vendar je izraz problematičen, saj jih je večino ustanovila vlada Ruske federacije, ki jih tudi podpira in financira. V povezavi z omenjenimi ruskimi izobraževalnimi organizacijami podobno opažajo tudi Mirosavljevič in drugi (2011, 191), ki pravijo, da je »velik del nevladnih organizacij, medijev in podjetij pod državnim nadzorom«.

znanstvenimi institucijami ter tujimi analitičnimi centri in akademiki glede glavnih vprašanj v mednarodnih odnosih (RIAC 2014). Valdai Club je mednarodni klub za razprave, ki združuje vodilne ruske in mednarodne strokovnjake na področjih zgodovine, politike, ekonomije in mednarodnih odnosov. Misija kluba je spodbujati globalni dialog o Rusiji in zagotoviti neodvisne, nepristranske, akademske analize o političnih, ekonomskih in družbenih procesih v Rusiji in po svetu. Klub je leta 2004 ustanovila ruska tiskovna in informacijska agencija RIA Novosti, skupaj s Svetom za zunanjo in obrambno politiko ter v sodelovanju z nekaterimi ruskimi časopisi (Valdai Club 2013).

Športna diplomacija je v Ruski federaciji močna komponenta javne diplomacije. Ruski predsednik Putin (2012) je zapisal, da je treba razmisliti, kako lahko Rusija iz gostovanj velikih mednarodnih dogodkov pridobi največ za svojo podobo. Teh dogodkov je bilo v zadnjem času veliko (Univerzijada v Kazanu leta 2013, zimske Olimpijske igre leta 2014), pričakovani pa so tudi v naslednjih letih: svetovno prvenstvo v nogometu FIFA leta 2018 (Nechepurenko 2013). Zimske olimpijske igre so pritegnile še posebej veliko pozornosti prav z vidika mehke moči Rusije – šlo je pravzaprav za test, kako se Rusija sooča z izzivi doma in v mednarodni skupnosti, primarni izziv pa je bilo pravzaprav vprašanje prestiža, podobe in globalnega ugleda Rusije (Timotheev in Makhmutov 2014). Kljub nekaterim težavam zaradi protihomoseksualne zakonodaje in posledičnimi protesti tik pred igrami ter varnostnih vprašanj zaradi skrbi nad možnim terorističnim napadom je Rusija zimske olimpijske igre uspela izpeljati v ekstravagantnem slogu. To so bile namreč najdražje igre do sedaj in kljub omenjenim težavam, ki so metale senco na dogodek, je predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Thomas Bach dogodek opisal kot odličen in kot res posebno izkušnjo (Conway 2014; Independent 2014).

Dolinsky (2013, 4–7) pa nadalje poudarja, da je Rusija poleg vseh teh aktivnosti začela z novim vzvodom vplivanja na tuje odločevalce: mednarodno razvojno pomočjo, saj je že omenjena agencija Rossotrudničestvo v letu 2013 pridobila nova pooblastila oziroma naloge za mednarodno razvojno sodelovanje. Prioritetna regija je Skupnost neodvisnih držav, vendar pa poudarjajo, da je narava ruske aktivnosti na področju mednarodne pomoči usmerjena globalno in vključuje pomoč državam podsaharske Afrike, najrevnejšim državam v integracijskih strukturah azijsko-pacifiške regije, razvoj sodelovanja z državami Bližnjega vzhoda, severne Afrike in Latinske Amerike (Rossotrudničestvo 2014b).

2.4 ZAKLJUČEK

O odločenosti Ruske federacije glede spremembe njene javne podobe v tujini ni dvoma – o tem pričajo tako uradni dokumenti kot tudi govori in izjave vodilnih

politikov, kot sta predsednik Vladimir Putin in premier Dimitrij Medvedjev. V zunanjepolitičnih ciljih države je nekaj točk, ki se navezujejo na vplivanje tujih javnosti in tudi na orodje za implementacijo teh ciljev – javno diplomacijo. Rusija je z izvajanjem javne diplomacije začela razmeroma pozno, aktivnosti pa še ne prinašajo zelenih rezultatov, kar dokazujejo raziskave javnega mnenja in kritični glasovi na račun ruske usmeritve k mehki moči. Rusija, ki je bila tako dolgo poznana kot zagovornica in uporabnica trših oblik moči na področju zunanje politike (tako tipov zmogljivosti kot doseganja vpliva), si še ni uspela ustvariti podobe države, kakršno želi projicirati v svet. Vendar pa aktivno dela v tej smeri.

Zunanjepolitični cilji, povezani s podobo Rusije v svetu, stremijo predvsem k razširitvi ruske kulture v tujini, promoviranju ruskega jezika in h kreptitvi njegovega položaja v svetu ter k širjenju informacij o dosežkih ruskega naroda v tujini. Dejavnosti javne diplomacije se ujemajo z zunanjepolitičnimi cilji. Največ je bilo storjenega prav na področju kulture, saj je vlada ustanovila ustanovo Russkij Mir, ki skrbi za širitev in učenje jezika s številnimi centri po vsem svetu, med drugim tudi v Mariboru. Tudi širše področje kulture je bilo prepleteno z aktivnimi mednarodno usmerjenimi projekti. Veliko dodano vrednost prinašata agencija Rossotrudničestvo in ustanova Gorčakov Fund; prva zaradi razvejane mreže centrov, ki skrbijo za širitev dosežkov ruske kulture in znanosti, med drugim tudi v Ljubljani, druga pa zaradi podpornih aktivnosti javni diplomaciji. Izjemno pomembna je tudi medijska komponenta, saj je ruska vlada številne državne medije usmerila v mednarodni informacijski prostor in ustanovila veliko novih – nekateri so pri pritegovanju tujih javnosti bolj uspešni, drugi manj. Vlada je bila aktivna tudi na področju ustanavljanja izobraževalnih institucij, ki skrbijo za povezavo domačih strokovnjakov z mednarodnimi. Omeniti je treba področje športa, saj je Rusija gostila številne športne dogodke mednarodnih razsežnosti, njihovo izvedbo pa si je zagotovila tudi v prihodnosti. Seznam dejavnosti, ki podpirajo rusko vizijo spreminjanja javne podobe države v svetu, je torej dolg in se ujema z zunanjepolitičnimi cilji, vendar je uspeh še vprašljiv. Resda je ruska javna diplomacija zelo mlada in bo treba na rezultate še počakati, vendar so glasne tudi kritike, da so aktivnosti nekoliko neuskklajene in preveč (geografsko) razpršene ter kritike o tem, da Rusija navzven projicira drugačno podobe države od dejanskega stanja. Uspešna javna diplomacija in izvajanje mehke moči namreč zahtevata usklajenost, obenem pa dejansko privlačnost virov, ki jih želi država predstaviti in širiti.

3. JAVNA DIPLOMACIJA VELESILE VS. SREDNJE SILE; ŠTUDIJA PRIMERA SUVERENOSTI FALKLANDSKIH OTOKOV

Karolina Praček

Falklandski otoki, eno izmed 14 britanskih čezmorskih ozemelj,³⁵ se nahajajo v Južnem Atlantskem oceanu in so v sedanji mednarodni skupnosti prepoznavni zlasti zaradi spora med Republiko Argentino in Združenim kraljestvom Velike Britanije in Severne Irske glede suverenosti ozemlja, ki ga Argentina v španščini tradicionalno imenuje *Las Malvinas*. Burna zgodovina spora in novejši izzivalni dogodki so vlado otokov privedli do tega, da je 12. 6. 2012 naznanila, da bo v prvi polovici leta 2013 izveden referendum o politični prihodnosti otokov z namenom dokazati svetu in predvsem argentinski vladi, da prebivalstvo želi obdržati *status quo* in ostati pod jurisdikcijo in suverenostjo Združenega kraljestva. Članek se osredotoča na ugotavljanje razlogov za pričakovan uspeh referenduma oz. pričakovano ekstremno visoko podporo političnemu *statusu quo* Falklandskih otokov z vidika moči (*soft power*) Združenega kraljestva in Argentine. Odgovarja na raziskovalno vprašanje, *kako diplomacija, vladanje, kultura, izobraževanje in poslovanje/inovacije – objektivne kategorije McCloryjevega indeksa mehke moči*³⁶ – *vplivajo na prepričanje v uspeh referenduma o političnem statusu britanskega čezmorskega ozemlja, ki ga k svojemu ozemlju želi priključiti Argentina*, in ugotavlja, ali drži teza, da je v danem primeru mehka moč Argentine (tudi v subjektivni kategoriji) v očeh prebivalcev Falklandskih otokov veliko manjša od mehke moči Združenega kraljestva.

Ugotovitve temeljijo na proučevanju dveh neodvisnih spremenljivk – posamezne zmogljivosti mehke moči Združenega kraljestva in Argentine (glede na posamezne indikatorje in podindekse mehke moči) pri vodenju in izvajanju njune (zunanje) politike glede Falklandskih otokov – in ene odvisne spremenljivke – doseganja vpliva neodvisnih spremenljivk v mednarodni skupnosti oz. učinek (zunanje) politike obeh držav glede Falklandskih otokov na volilne upravičence

35 Britanska čezmorska ozemlja so ustavno ločena od Združenega kraljestva; imajo lastno ustavo, vlado in lokalne zakone, so pa po mednarodnem pravu del Združenega kraljestva, ki jih predstavlja v mednarodnih zadevah (Ministry of Justice 2012).

36 Ta temelji na Nyejevih treh stebrih (zunanja politika, kultura in politične vrednote) in poleg pet objektivnih kategorij obsega tudi subjektivno kategorijo (McClory 2011).

tega britanskega čezmorskega ozemlja. Proučevanje neodvisnih spremenljivk in njenega vpliva na odvisno spremenljivko temelji na že omenjenih kategorijah McCloryjevega (2010; 2011) indeksa mehke moči, prispevek pa obsega kvalitativne metode proučevanja, kot so analiza primarnih in sekundarnih virov, opisovanje, študije primerov sporov med Argentino in Združenim kraljestvom ter zgodovinskorazvojna in primerjalna analiza. Prvi del članka osvetljuje ozadje spora ter povzema pomembnejše zgodovinske dogodke, ki so vplivali na aktualno stanje, drugi del opisuje enega glavnih razlogov za strateško vrednost Falklandskih otokov, tretji del primerja uspešnost Združenega kraljestva in Argentine na lestvicah mehke moči ter v izbranih podindeksih objektivnih kategorij McCloryjevega indeksa, četrti del primerja državi v subjektivni kategoriji istega indeksa, peti del pa zaključuje članek s končnimi ugotovitvami.

3.1 ZGODOVINA SPORA

Namen tega prispevka ni podrobna analiza izvora nesoglasij med državama, kljub temu pa je za boljše razumevanje tematike treba osvetliti pomembnejše zgodovinske dogodke, ki močno vplivajo na sedanje zahteve sprtih strani. Spor med Argentino in Združenim kraljestvom glede suverenosti nad Falklandskimi otoki se je začel že leta 1833. Potem ko jih je leta 1823 ameriški kapitan Duncan (incident Lexington)³⁷ razglasil za območje, osvobojeno vsakršne vlade, so otoki leta 1833 *de facto* postali del Britanskega ozemlja (Ruzza 2011).³⁸ Argentina, ki je temu ostro nasprotovala in na podlagi teritorialnih pravic, podedovanih od Španije (Španija je upravljala Falklandske otoke od 1747 do 1810),³⁹ ozemlje opredeljevala kot del lastnega teritorija, je po več neuspešnih poskusih mirnega reševanja spora z Združenim kraljestvom 2. 4. 1982 izvedla vojaški napad na Falklandskih otokih, a vojno po 74 dneh izgubila.⁴⁰ Kljub temu se Argentina željam po priključitvi

37 Zaradi spora glede (ribo)lovnih pravic je Silas Duncan, kapitan ameriške vojne ladje Lexington, pristal na Falklandskih otokih, uničil vojaške strukture, aretiral večino prebivalcev in Falklandske otoke razglasil za osvobojene vsakršne vlade. Združene države Amerike (ZDA) so zanikale argentinsko suverenost nad Falklandskimi otoki ter, tako se je vsaj zdelo, priznavale britansko.

38 Britanska ekspedicija je formalno prevzela nadzor nad Zahodnim Falklandom leta 1765 in suverenosti nikoli ni opustila, zato je ob odloku argentinske vlade leta 1829, da naj bi bili otoki pod nadzorom guvernerja Louisa Verneta, protestirala zaradi posega v britansko suverenost (British Embassy Buenos Aires 2012).

39 Potem ko so Združene province Ria de la Plata leta 1810 zavrnilo špansko nadvlado, so 9. 7. 1816 razglasile neodvisnost in postale Argentina; Argentina je zatem kot nasledstveno dediščino zahtevala teritorialne pravice Španije, kar poleg geografske bližine otokov še danes predstavlja temelj zahtev po Falklandskih otokih (Freedman 2005).

40 Argentina je pričakovala, da se bo Združeno Kraljestvo ozemlju odpovedalo brez vojaškega boja (Pereya 2006). Vojni se v celoti posveča Freedman (2005).

Falklandskih otokov ni odpovedala; v argentinsko ustavo je bil leta 1994 vnesen člen, v katerem je zapisano, da ima Argentina nad ozemljem legitimno suverenost in da ponovna priključitev Falklandskih otokov v skladu z načeli mednarodnega prava ostaja trajen cilj, ki se mu argentinsko ljudstvo ne bo odreklo (Argentine Republic 2008). Poleg tega so se ozemeljske zahteve Argentine po Falklandskih otokih od leta 2003, ko je položaj predsednika države (obnem predsednika vlade) prevzel Nestor Kirchner, do danes neprestano stopnjevale. Kirchner si je kot eno izmed prioritet svojega mandata zastavil prav priključitev Falklandskih otokov k nacionalnemu državnemu ozemlju, v skladu s tem ciljem pa je sprejel kar nekaj ukrepov (Miller 2012; Pinkerton 2012), npr. prepoved čarterskih poletov na Falklandske otoke čez argentinski zračni prostor novembra 2003 in prekinitev dogovora z Združenim kraljestvom o sodelovanju na področju raziskovanja nahajališč nafte leta 2007, kar je posledično onemogočilo poslovanje v Argentini nekaterim podjetjem, ki so delovala na Falklandskih otokih. Odnosi med državama so se še bolj zaostriili v času predsedovanja Cristine Fernández de Kirchner, in sicer zlasti zaradi izvajanja resnega diplomatskega pritiska na Združeno kraljestvo od konca leta 2011, ki se je do 30. obletnice falklandske vojne le stopnjeval. Zaradi napetosti in raznih provokacij z obeh strani pa je vlada Falklandskih otokov 12. 6. napovedala – 10. in 11. 3. 2013 pa izvedla – referendum o političnem statusu ozemlja, prvega v zgodovini Falklandskih otokov. Ob tem so bili predstavniki vlade Falklandskih otokov trdno prepričani, da se bodo volilni upravičenci odločili obdržati status britanskega prekomorskega samoupravnega ozemlja; predsednik zakonodajne skupščine Gavin Short je ob napovedi referenduma dejal, da o tem nima nobenega dvoma (FIG 2012a), član skupščine Roger Edwards pa je na zasedanju Posebnega odbora za dekolonizacijo⁴¹ (ustanovila ga je Generalna skupščina (GS) Združenih narodov (ZN) leta 1961) dejal, da z referendumom želi Falklandske otoke le znova pokazati svetu, če je sploh potrebno, da želijo obdržati *status quo* (Edwards 2012). Ob 92 % volilni udeležbi so volilni upravičenci 10. in 11. 3. 2013 s 1513 glasovi za (99,8 %) in tremi proti (0,02 %) skoraj enoglasno potrdili, da želijo obdržati politični *status quo* – ostati britansko čezmorsko ozemlje (FIG 2013).

3.2 NARAVNI VIRI FALKLANDSKIH OTOKOV

Zakaj 12.173 km² kopnega v Južnem Atlantskem oceanu Združenim kraljestvom in Argentino tako privlači? Na prvi pogled, ob analiziranju materialnih dejavnikov

41 Uradno ime je *Special Committee on the Situation with regard to the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence of Colonial Countries and Peoples* (krajše *Special Committee on decolonization* ali C-24).

zunanjepolitičnega okolja države,⁴² deluje hribovito in razčlenjeno ozemlje zlasti zaradi hladnega in vlažnega podnebja ter močnih vetrov neprijazno, saj površina ni primerna za kmetijsko obdelavo, temveč je v 99 % uporabljena za pašnike (CIA 2012; FIG 2012b). Arhipelag je razdeljen na dva večja otoka, Vzhodni in Zahodni Falkland, ter 778 manjših otokov, ki imajo skupaj 1288 km obale, ki daje zatočišče številnim živalskim in rastlinskim vrstam (prav tam). Kratek pregled polmaterialnih dejavnikov pokaže, da po popisu prebivalstva z dne 15. 4. 2012 na otoku, katerega uradni jezik je angleščina, živi 2841 prebivalcev (vojaško osebje ni vključeno), od tega 75 % v glavnem mestu Stanley (FIG 2012c). 59 % prebivalcev svojo narodno pripadnost opredeljuje kot falklandsko, 29 % se opredeljuje za Britance, 8,9 % za Svete Helence, 5,4 % pa za Čilence. Povprečen dohodek na prebivalca je 20.100 funtov (prav tam), bruto domači proizvod (BDP) pa je leta 2007 znašal 164,5 milijona dolarjev. Falklandski otoki električno energijo za svoje potrebe proizvedejo sami, izvažajo volno, meso, divjačino, ribe, lignje in kože, uvažajo pa hrano, pijačo, gradbeni material, oblačila in gorivo (CIA 2012).

Enega glavnih razlogov za tako veliko željo obeh držav po izvajanju suverenosti nad Falklandskimi otoki lahko najdemo prav med polmaterialnimi dejavniki domačega okolja Falklandskih otokov, in sicer so to naravni viri. Čeprav nafto Falklandski otoki za vse potrebe trenutno uvažajo (CIA 2012), bi se to lahko kmalu spremenilo, saj so v falklandskem kontinentalnem morskem pasu nahajališča nafte. Vlada Falklandskih otokov je namenila raziskovanju 400.000 km² veliko območje, ki se imenuje Falkland Islands Designated Area for oil exploration, in ga razdelil na več manjših območij, za nekatera pa je na podlagi Offshore Petroleum (Licensing) Regulations 1995⁴³ ponudil licence za raziskovanje (Desire Petroleum 1998, 11–12). Na razpis so se lahko prijavila katera koli podjetja in za neomejeno število območij. Prejemniki licenc iz leta 1996 so se obvezali, da bodo vnaprej za vsako leto raziskav vladi Falklandskih otokov plačali določeno najemnino za najeto ozemlje, ki je seveda poleg dejanskih potencialnih nahajališč nafte pomemben motiv obeh držav pri lastninjenju Falklandskih otokov.⁴⁴ Argentina in Združeno kraljestvo sta 27. 9. 1995 z namenom sodelovanja pri iskanju nahajališč nafte v posebnem območju v jugozahodnem Atlantiku podpisali sporazum z imenom Joint Declaration for Hydrocarbons,⁴⁵ s katerim sta začasno na stran potisnili vprašanje suverenosti nad Falklandskimi otoki

42 Kratka analiza temelji na Hillovi (2003/2007) delitvi.

43 Offshore Petroleum (Licensing) Regulations, sprejet 31. 8. 1995, v veljavi od 1. 9. 1995.

44 V prvi fazi raziskovanja (pet let) so se podjetja obvezala za plačilo 30 US\$ na km², v drugi fazi (6.–12. leto) od 300 US\$ do 675 US\$ ali od 150 US\$ do 300 US\$, v tretji fazi (13.–22. leto) pa od 1500 US\$ do 8250 US\$ (Desire Petroleum 1998, 12–13).

45 Skupna deklaracija o ogljikovodikih – *Joint Declaration for Hydrocarbons*, podpisana 27. 9. 1995 v New Yorku, v veljavi do 28. 3. 2007.

(a jasno opredelili, da njuno stališče do vprašanja ostaja enako) in ustanovili posebno mešano komisijo z namenom spodbujanja ekonomskih aktivnosti in sodelovanja, koordiniranja aktivnosti in dajanja priporočil glede predlogov podjetij obema vladama. Sporazum je propadel leta 2007, ko se je argentinska vlada pod vodstvom predsednika Kirchnerja le nekaj dni pred 25. obletnico falklandske vojne odločila, da od sporazuma odstopi. Formalno je sporazum končal zunanji minister Jorge Taiana na sestanku z britanskim veleposlanikom v Argentini, Johnom Hughesom, dogovor pa je bil na mrtvi točki že od leta 2001 (Arie 2007). Odločitev je Taiana obrazložil z besedami, da je bila pogodba le instrument Združenega kraljestva za opravičevanje nelegalnega in unilateralnega »/.../ raziskovanja virov, ki pripadajo Argentincem« (prav tam).

Področje raziskovanja morskega dna in licenciranja je zelo podrobno urejeno v številnih dokumentih,⁴⁶ trenutno⁴⁷ pa v Severnem in Južnem falklandskem zalivu poteka druga faza raziskovanja na 12 območjih za operaterje Argos Resources, Desire Petroleum, Premier Oil, Falkland Oil and Gas Ltd (FOGL), Borders & Southern Petroleum, Noble Energy in njihove partnerje (poleg že omenjenih podjetij so na nekaterih območjih partnerji tudi Rockhopper Exploration, The Denholm Group in Edison Oil)⁴⁸ (podrobneje v Tabeli 8.1 v prilogi), največji uspeh pa je doseglo leta 2004 ustanovljeno britansko podjetje Rockhopper Exploration, ki je aprila 2010 naznanilo, da je odkrilo nahajališče nafte v Severnem falklandskem zalivu (vrtina Sea Lion) in septembra 2010 testno začelo pridobivati 2000 sodčkov dnevno. Po nekaterih podatkih naj bi že leta 2016 začeli s proizvodnjo, ki naj bi od leta 2018 obsegala 120.000 sodčkov dnevno (Bolzoni 2012). V oddaljenosti le treh km od vrtine Sea Lion je podjetje Argos Resources (2012) leta 2011 s pomočjo naprednih raziskav odkrilo, da se na območju, ki je v njihovi izključni pristojnosti, potencialno nahaja 28 nahajališč z od 2,107 do 7,297 milijonov sodčkov nafte, trenutno pa podjetje še išče partnerja za vrtnanje nafte. Nekoč neizrekljiva želja bo torej kmalu postala resničnost, kar pa ima svojo ceno – politične implikacije v Združenem Kraljestvu in v Argentini; slednja na vsak način želi suverenost nad Falklandskimi otoki in s tem nad nahajališči nafte, ki postaja vse bolj strateško pomembna dobrina.

46 V npr. Offshore Minerals Ordinance 1994 z amandmaji, v že omenjenem Offshore Petroleum (Licensing) Regulations 1995 ter v Offshore Petroleum (Licensing) Regulations 2000 in amandmajih (FIG Department of Mineral Resources 2012).

47 Podrobneje zgodovino raziskovanja ter geologijo, proces licenciranja in zakonodajni okvir razlaga vladni oddelek za mineralne vire (FIG Department of Mineral Resources 2013).

48 Gre za podjetja s sedežem v Združenem kraljestvu, razen Noble Energy in Edison Oil, ki imata sedež v ZDA.

3.3 PRIMERJAVA MEHKE MOČI ZDRUŽENEGA KRALJESTVA IN ARGENTINE – OBJEKTIVNE KATEGORIJE MCCLORYJEVEGA INDEKSA

V obdobju, ko mehka moč v mednarodnih odnosih pridobiva vse večjo vrednost, je McCloryjev indeks mehke moči Združenega Kraljestva leta 2010 postavil na prvo (skupaj s Francijo) in leta 2011 na drugo mesto (za ZDA), revija *Monocle* (2012) pa v svoji tretji letni raziskavi *Soft Power Survey* leta 2012 na prvo mesto (pred ZDA). Združeno kraljestvo je torej zadnja tri leta, sodeč po teh lestvicah, država z največ mehke moči na svetu, za katero Argentina precej zaostaja – ni je na nobeni od omenjenih lestvic (prva obsega 26, druga 30, tretja pa 20 držav). Konkretnjšo primerjavo med državama omogoča indeks mehke moči za hitro rastoče trge, ki ga je spomladi 2012 izdala organizacija Ernest & Young (2012) v sodelovanju s Skolkovo Institute for Emerging Market Studies iz Moskve. Po tem indeksu je Združeno Kraljestvo leta 2010 med vsemi državami bilo na četrtem mestu (za ZDA, Francijo in Nemčijo) s 43 točkami, Argentina pa na 18. mestu med državami s hitro rastočimi trgi s 5,9 točke. Ogromna razlika je pričakovana, saj Združeno kraljestvo prednjači z bogato diplomatsko infrastrukturo in diplomatskim korpusom, številnimi trdnimi zgodovinskimi povezavami, ne nazadnje pa tudi z institucijami kulturne diplomacije, kot sta npr. British Council in British Broadcasting Corporation (BBC), vse to pa predstavlja izjemno velik vir mehke moči Združenega kraljestva, ki je glede na kategorije McCloryjevega indeksa najmočnejše v kategorijah kultura, diplomacija in izobrazba (McClory 2011, 18).

Tabela 3.1: Primerjava mehke moči med Združenim kraljestvom in Argentino po indeksu mehke moči za hitro rastoče trge

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Argentina	5,6	5,9	5,9	5,9	4,8	5,9
Združeno kraljestvo	46,0	45,9	46,3	46,0	46,7	43,0

Vir: Ernest & Young (2012).

Da je mehka moč Združenega kraljestva v primerjavi z Argentino večja tudi v letu 2012 in 2013 je jasno, za boljši vpogled v razmerje moči pa članek v nadaljevanju analizira podatke po zgledu McCloryjevega (2011, 28–34) indeksa za leto 2012 (oz. za druga leta, kjer je tako navedeno). Zaradi težav pri pridobivanju nekaterih novejših podatkov so v Tabeli 3.2 obravnavani le nekateri podindeksi, ki so relevantni pri obravnavanju spora glede suverenosti nad Falklandskimi otoki. Definicije podindeksov in razvrstitve kategorij so enake kot v McCloryjevem indeksu, prav tako so (razen izjemoma) enaki viri pridobivanja informacij.

Tabela 3.2: Primerjava mehke moči Argentine in Združenega kraljestva v letu 2012

Kategorija	Podindeks	Argentina	Združeno kraljestvo	Vir podatkov
Diplomacija	navzočnost v mednarodnih forumih	65	73	(CIA 2013)
	razvojna pomoč	prejemnik – 83.740.000 US\$ (leta 2011)	darovalec – 13,53 milijard US\$	(OECD 2013a; Svetovna banka 2013a)
	okoljska ozaveščenost in dejavnost (število podpisanih pogodb)	18	25	(CIA 2013)
	odprtost za iskalce azila	skupno 108 odobrenih prošelj	skupno 9761 odobrenih prošelj	(UNHCR Population Statistics 2013)
Vladanje	indeks človekovega razvoja ZN	0,811 (45. mesto)	0,875 (26. mesto)	(Human Development Reports 2013, 22)
	učinkovitost vladanja (leto 2011, povprečje 6 kategorij)	- 0,22	1,34	(Worldwide governance indicators 2013)
	odgovornost vlade (leto 2011)	0,35	1,27	(Worldwide governance indicators 2013)
	svoboda posameznika	2,0 (svobodna)	1,0 (svobodna)	(Freedom House 2012)
	demokratske institucije	6,84 (52. mesto, pomanjkljiva demokracija)	8,21 (16. mesto, polna demokracija)	(The Economist 2012)
	pnavzočnost think-tankov	137 (7. mesto)	288 (3. mesto)	(McCann 2012, 34)
	nasilje v družbi (število umorov na 1000 prebivalcev)	5,5 (skupno 2237 – leto 2010)	Anglija in Wales 1, Severna Irska 1,3 in Škotska 1,8 (655 skupno) – leto 2011	(UNODC 2013)
	smrtna kazen	ne	ne	(Infoplease 2013; UK Parliament Website 2013)
	zaupanje v vlado	54 % (nevtravno)	41 % (nezaupanje)	(Edelman Trust Barometer 2012)
	neenakost (Ginijev koeficient)	44,5 (leto 2010)	40,0 (finančno leto 2008/09)	(CIA 2013; Svetovna banka 2013b)

Kultura	turizem (letni obisk)	5,599 milijona	29,282 milijona	(UNWTO 2013)
	olimpijske igre (št. zlatih medalj na zadnjih dveh)	1	30	(Olympic.org 2013)
	glasba (št. albumov med 50 najbolj prodajanimi)	0	15	(ATRL 2013)
	svetovna dediščina (seznam UNESCO)	8 posesti	28 posesti	(UNESCO 2013)
	obiskanost muzejev (št. muzejev med 100 najbolj obiskanimi)	0	12	(The Art Newspaper 2013)
	status v mednarodnem nogometu (lestvica FIFA, december 2012)	3.	Anglija 6., Škotska 69., Wales 81., Severna Irska 98.	(FIFA.com 2013)
Izobrazba	kvaliteta univerz (št. med 200 najboljšimi)	0	31	(Times HigherEducation 2013)
	število tujih študentov	3.255 (leto 2011)	559.948 (leto 2011)	(OECD 2013b)
Posel/ inovacije	stopnja korupcije	35 (102. mesto)	74 (17. mesto)	(Transparency International 2013)
	inovacije (globalni indeks inovacij)	37,7 (56. mesto)	61,2 (3. mesto)	(The Global Innovation Index 2013)
	Poslovna konkurenčnost	94. mesto	8. mesto	(World Economic Forum 2013)
	tuje investicije (kot % bruto fiksne kapitala)	1,1	20,5	(UNCTAD 2013)
	internetna povezanost (št. uporabnikov na 100 prebivalcev)	55,8	87,0	(Svetovna banka 2013c)

Viri: navedeni v tabeli.

Čeprav v Tabeli 3.2 niso obravnavani vsi McCloryjevi podindeksi, prikazani podatki dovolj nazorno potrjujejo, da je mehka moč Združenega kraljestva še vedno

mnogo večja od mehke moči Argentine. Podatki iz kategorije diplomacija so jasni, treba pa je razložiti nekatere podatke iz preostalih obravnavanih kategorij. Učinkovitost vladanja sestavlja šest kategorij: glas in odgovornost (možnost sodelovanja državljanov pri izbiri vlade, svoboda izražanja, združevanja in medijev), politična stabilnost/odsotnost nasilja, učinkovitost vlade, regulatorska kvaliteta (sposobnost vlade za formulacijo in implementacijo politik za pospeševanje razvoja zasebnega sektorja), vladavina prava in nadzor korupcije (Worldwide governance indicators 2013). Ker je možen rezultat od + 2,5 do - 2,5, lahko opazimo očitno razliko med državama; medtem ko Združeno kraljestvo vseh kategorijah – razen pri politični stabilnosti/odsotnosti nasilja (tu je v tretji četrtini) – dosega rezultate v zgornji desetini, Argentina v vseh kategorijah dosega rezultate v drugi oz. tretji četrtini. Kategorija glas in odgovornost je posebej obravnavana kot podindeks odgovornost vlade (čeprav ta podindeks že vključuje svobodo medijev, menim, da bi bilo ta kazalnik smiselno vključiti kot poseben podindeks, predvsem zaradi vpliva in publicitete organizacije Novinarji brez meja).⁴⁹ Freedom House (2012) je obe državi ocenil kot svobodni, Združeno kraljestvo pa se je od Argentine tako pri političnih pravicah kot pri civilnih svoboščinah odrezal za točko boljše. Tudi indeks demokracije, ki ga je objavil The Economist (2012), govori v prid Združenega kraljestva, razlika med državama pa je zelo velika in Argentino postavlja med pomanjkljive demokracije. Je pa razlika manjša glede na navzočnost *think-tankov*; obe državi spadata med države z največ tovrstnimi organizacijami na svetu. Glede zaupanja v vlado je zanimivo to, da po raziskavah Edelman Trust Barometer (2012) zaupanje v britansko vlado v primerjavi z letom 2011 ostaja na skoraj enaki ravni, v Argentini pa je padlo z 62 % (prebivalstvo zaupa vladi) na 54 % (nevtralnost), kar pa je še vedno nad globalnim povprečjem (51 %). Po podatkih Svetovne banke (2013b) se je neenakost v Argentini v zadnjih desetih letih konstantno zmanjševala, za Združeno kraljestvo ni novejših podatkov, je pa po podatkih CIA (2013) manjša kot v Argentini.

Obravnavani podindeksi kazalnikov kultura in izobrazba kažejo ogromno prednost Združenega kraljestva v vseh izbranih kategorijah, razen v uvrstitvi nogometnih ekip na lestvici FIFA, kjer Argentina dosega občutno boljši rezultat (če upoštevamo uvrstitve vseh štirih delov Združenega kraljestva, ki nastopajo ločeno). Iz prikazanih števil lahko razberemo, da ima kultura Združenega kraljestva veliko večji vpliv od argentinske in da dosega občutno širši krog ljudi na področju glasbe, vrhunskega športa, turizma ter naravnih, kulturnih in drugih znamenitosti, zlasti pa na področju terciarnega izobraževanja. Vse to je pomembno zaradi publicitete države, širjenja njenih (kulturnih) vrednot, načina življenja, razmišljanja ter s tem vplivanja na mednarodne javnosti prek mehke moči. Zdi se mi, da kakovost

49 Za leto 2013 je Združeno kraljestvo na 29. mestu, Argentina pa na 54. mestu (Reporters without borders 2013).

izobraževanja v Združenem kraljestvu, številni obiski državnih znamenitosti, ne nazadnje pa tudi vrhunski športni dosežki britanskih športnikov v tujcih vzbujajo pozitivna čustva do simbolov in vrednot države, saj zaradi okrepljenih stikov tujci sčasoma sprejemajo značilnosti in posebnosti države za nekaj običajnega oz. pozitivnega. Poleg tega se posebnosti oz. značilnosti države prek turistov, študentov in drugih obiskovalcev lažje prenašajo v tuja kulturna okolja. Ob tem moram posebej poudariti pomen glasbenikov in športnikov; bolj kot so uspešni ter večji krog oboževalcev kot imajo, lažje lahko s svojimi mnenji, navadami, priporočili in spodbudami vplivajo na širše množice s celega sveta ter prenašajo sporočila svoje države.

Tudi pri kategoriji inovacije/posel Argentina zaostaja za Združenim kraljestvom; zaradi mnogo večje zaznane stopnje korupcije v državi, občutno slabše poslovne konkurenčnosti⁵⁰ in položaja na indeksu inovativnosti⁵¹ je privlačnost Argentine na ravni gospodarstva občutno manjša, kar zelo vpliva na manjšo mehko moč države. In prav pozitivna privlačnost države je tisto, kar predstavlja sposobnost države, da dosega zelene rezultate; kot pravita Nye in Wang (2009, 18), viri mehke moči so tisto, kar ustvarja privlačnost, mehka moč pa je moč privlačnosti. V Tabeli 3.2 je pokazano, da je Združeno kraljestvo v izbranih podindeksih objektivnih kategorij McCloryjevega indeksa mehke moči veliko bolj privlačno od Argentine, kar s stališča mehke moči tudi pojasnjuje tako trdno prepričanje prebivalcev Falklandskih otokov in predstavnikov njihove vlade v uspeh referendumu o političnem statusu Falklandskih otokov. Če pustimo ob strani zgodovinsko povezanost in gospodarsko sodelovanje med Falklandskimi otoki in Združenim kraljestvom, prebivalci in predstavniki vlade na podlagi izbranih podindeksov čutijo veliko večjo privlačnost do Združenega kraljestva zaradi objektivno boljšega projiciranja stanja v državi na kulturnem, izobraževalnem, diplomatskem, gospodarskem in političnem področju.

3.4 PRIMERJAVA MEHKE MOČI OBEH DRŽAV – SUBJEKTIVNA KATEGORIJA MCCLORYJEVEGA INDEKSA

McCloryjev indeks je sestavljen tudi iz subjektivne kategorije, ki vključuje podindekse, ki jih je objektivno zelo težko pojasniti. McClory (2011, 12) je subjektivno

50 Problem so institucije, infrastruktura, učinkovitost, razvitost finančnega trga in zlasti inovacije (World Economic Forum 2013).

51 Največje šibke točke so kreditiranje zasebnega sektorja, stroški odvečnih delavcev, majhno vlaganje v računalniško opremo in portfolio bruto posojil mikrofinančnih institucij (The Global Innovation Index 2013).

kategorijo⁵² uporabil v drugi izdaji dela *The New Persuaders*, za proučevanje podindeksov pa je bil v sodelovanju z uredniki revije *Monocle* ustanovljen poseben panel strokovnjakov. Zaradi tega dogodkov za obdobje od decembra 2011 do marca 2013 ne morem predstaviti z isto metodologijo, je pa ta razdelek oblikovan tako, da predstavlja nekatere zgovorne dogodke subjektivne kategorije, ki so po mnenju avtorice tega prispevka vplivali na percepcijo mehke moči Argentine v očeh prebivalcev Falklandskih otokov.

3.4.1 Zunanjepolitična usmeritev Združenega kraljestva in Argentine ter pomorstvo

Prvi dogodek v izbranem obdobju, ki je vplival na negativno percepcijo mehke moči Argentine zaradi njene zunanjepolitične usmeritve, ki so jo prebivalcev Falklandskih otokov (in tudi Britanci) zaznali kot sovražno, je prepoved pristajanja ladij s falklandsko zastavo v pristaniščih držav članic južnoameriške ekonomske povezave Mercosur – Argentine, Brazilije, Paragvaja in Urugvaja (*Theguardian.com* 2011), čeprav se je Urugvaj kasneje od tega oddaljeval. Izraz podpore argentinskim zahtevam s strani ekonomskih partnerjev je začetek velikega diplomatskega pritiska, ki ga je argentinska vlada začela izvajati v obdobju okoli 30. obletnice falklandske vojne na prebivalce Falklandskih otokov britansko vlado, z namenom, da bi dosegli pogajanja o suverenosti otokov, kar pa britanska vlada vztrajno zavrača. Prepoved so prebivalci Falklandskih otokovpo besedah Jan Cheek obžalovali, so pa sočustvovali z »/.../ južnoameriški prijatelji zaradi ustrahovalnih argentinskih taktik« (*MercoPress* 2011). Podobno je dva meseca kasneje zakonodajalec na Falklandskih otokih Mike Summers (*MercoPress* 2012a) dejal, da Argentina v svojih poskusih blokade (skupaj s predhodnimi ukrepi zoper Falklandske otoke) želi prisiliti Falklandske otoke pogajanja o suverenosti in da pri tem deluje kot » /.../ šolski pretepač, ki želi nekoga preteptsti, da bi dobil njegove sladkarije«. Opisal je tudi odnos do retoričnih eskalacij v tem obdobju, in sicer kot nekaj običajnega, na kar se mora vlada Falklandskih otokov odzivati, za prebivalce pa je le še 'zvok iz ozadja'. Jasno je opredelil, zakaj z Argentino nočejo biti povezani: zaradi argentinskega nerazumevanja in nepoznavanja načina življenja in mišljenja ljudi na Falklandskih otokov, zgodovinske in kulturne različnosti, različnega pravnega sistema ter korupcije in omejene svoboda tiska v državi, ki jo imajo prebivalci Falklandskih otokov za tujo (prav tam).

52 Sestavlja jo sedem podindeksov: kvaliteta kulturnega proizvoda, nacionalnih letalskih prevoznikov ter nacionalne hrane in pijače, subjektivna ocena apelov kulturnih ikon, zaznana učinkovitost vodje vlade na globalnem parketu, zunanjepolitična usmeritev (obseg državne pozitivne zunanje politike ali niše) in zaznana moč nacionalnih komercialnih znamk.

Zaradi politične nestabilnosti v regiji so bili odpovedani številni postanki križarskih ladij na Falklandskih otokih, kar so prebivalci Falklandskih otokov zaznali kot sovražno zunanjepolitično usmeritev Argentine in poskus blokade. Odpovedi so bile namreč posledica številnih protestov proti Falklandskim otokom pod suverenostjo Združenega kraljestva in novembrskega nasilnega napada na križarske agente, ki ga argentinska policija ni jemala resno (ni prišlo ne do intervencije ne do aretacij), ter ustrahovanja teh agentov, da bo ladjam, ki so/bodo plule na Falklandskih otokih, preprečen dostop do buenosaireških in nekaterih drugih pristanišč (MercoPress 2012b). To se je pred tem že zgodilo dvema križarkama, ki jima je bil zavržen dostop v Ushuaio po fleksibilni interpretaciji lokalnega zakona, ki prepoveduje pristajanje plovil z britansko zastavo. Prebivalci Falklandskih otokov so to razumeli kot zlonameren politični pritisk Argentine in poskus blokade (zlasti po februarskih napovedih argentinske konfederacije transportnih delavcev, da bodo bojkotirali vsa plovila z britansko ali falklandsko zastavo (MercoPress 2012c), utrpeli pa so tudi znatno ekonomsko škodo; križarski turizem na Falklandskih otokih zaposluje četrtno prebivalstva in ustvarja deset milijonov funtov zaslužka, nekatera podjetja pa so zaradi številčnih odpovedi izgubila tudi do 80 % predvidenega zaslužka v obdobju od oktobra 2012 do aprila 2013 (Keenan 2012). Obenem je januarja prišlo tudi do incidenta, ko so argentinski protestniki verbalno napadli angleške turiste in jim preprečili zapustiti lastna plovila ter celo zažgali britansko zastavo (Hough in Gilbert 2013). Ob tem ni treba dodajati, da se je zaradi ustrahovanja percepcija mehke moči Argentine v očeh prebivalcev Falklandskih otokov krepko zmanjšala.

2.4.2 Pomen ikon mehke moči

Kot smo že zapisali, imajo ikone mehke moči, kot so npr. glasbeniki, športniki in igralci, velik vpliv, zaradi česar njihova mnenja in pozivi vzbujajo veliko pozornosti in prispevajo k širjenju državi podpornih idej. Argentinska vlada se tega vsekakor zaveda: Cristina Fernández de Kirchner in Timerman sta dejala, da bo Argentina uporabila 'kreativnost' svojih 'publicistov' pri doseganju svojih teritorialnih ambicij, Pinkerton (2012) pa meni, da je uporaba slavnih podpornikov za oglaševanje lastnih idej ena izmed treh ključnih strategij vlade Cristine Fernández de Kirchner v zasledovanju suverenosti nad Falklandskimi otoki. V izbranem obdobju je v sporu z Združenim kraljestvom Argentino prvi podprl ameriški igralec Sean Penn, in sicer med srečanjem s Cristino Fernández de Kirchner v Buenos Airesu, dva tedna kasneje pa mu je sledil pevec Pink Floydov Roger Waters, ki je svoje mišljenje – da bi Falklandski otoki morali biti argentinski – podal čilskemu tisku (MercoPress 2012d; 2012e). Prebivalci so takšne in podobne izjave sprejeli z nezadovoljstvom, kot neresnično in včasih žaljivo argentinsko propagando, kar so na svojevrsten način izrazili z lokalnim relijem – udeležilo se ga je približno 20 % prebivalcev Stanleja, ki so ponosno razobežali britanske zastave (MercoPress 2012f). Med koncertom v Buenos Airesu je podobno izjavo podal tudi Morrissey, še en britanski roker, in sprožil val

kritik v domovini, Argentino pa je prek Twitterja podprl tudi Matt Groening, ustanovitelj animirane televizijske serije Simpsonovi (Cruccu 2012).

Prebivalci Falklandskih otokov in njihova vlada so se odzvali tudi na pismo, ki ga je šestih Nobelovih nagrajencev za mir⁵³ 28. 3. 2012 naslovilo na Davida Camerona, in pozvalo Združeno kraljestvo k pogajanjem z Argentino glede suverenosti Falklandskih otokov. Zakonodajna skupščina Falklandskih otokov je na pismo odgovorila z obžalovanjem, da so se borci za človekove pravice opirali le na Resolucijo GS ZN 2065 (XX) s 16. 12. 1965, ki vabi obe vladi k pogajanjem za mirno rešitev spora na podlagi Resolucije GS ZN 1514 (XV) s 14. 12. 1960, pozabili pa na argentinski napad na Falklandske otoke in na prvi del Resolucije GS ZN 1514 (XV), ki podjarmljenje, dominacijo in izkoriščanje razume v nasprotju z Ustanovno listino (UL) ZN, poudarja pa pravico vseh narodov do samoodločbe; do svobodnega določanja lastnega političnega statusa in razvoja (FIG 2012d). Predstavniki vlade Falklandskih otokov so tudi dejali, da prebivalci Falklandskih otokov doživljajo nenehno nadlegovanje in grožnje Argentine, zaradi česar želijo, da se njihove pravice, stališča in mnenja spoštujejo v skladu z UL ZN (prav tam). S tem dejanjem avtorji pisma niso dosegli zelenega, so pa poskrbeli za dodatna negativna čustva in še povečali negativno percepcijo argentinske zunanjepolitične usmeritve v očeh prebivalcev Falklandskih otokovin njihove vlade.

Veliko prahu je dvignil skrivaj posneti oglas, v katerem argentinski hokejist Fernando Zylberberg pred olimpijskimi igrami 2012 v Londonu trenira na Falklandskih otokih, tudi na vojnem spomeniku, na koncu videoposnetka pa se pojavi napis »za tekmovanje na britanskih tleh se pripravljamo na argentinskih«. Oglas, ki ga je objavil urad predsednice Cristine Fernández de Kirchner, je bil deležen številnih kritik, npr. da je žaljiv do britanskih vojakov, ki so sodelovali v falklandski vojni, in da krši načelo o neizrabljanju olimpijskih iger v politične namene. Ian Hansen, zakonodajalec na Falklandskih otokih, je videoposnetek označil za poceni in nespoštljivo propagando ter poudaril, da posnetek ne prikazuje nobenega prebivalca Falklandskih otokov, kar po njegovem mnenju izraža argentinsko politiko pretvarjanja, da ti ne obstajajo (BBC News 2012). Prebivalci so svoje mnenje jasno izrazili tudi prek parodije na videoposnetek, v kateri Zylberberg zamudi avtobus v Stanleyu, s pripisom: »Da bi ujeli avtobus na falklandski zemlji, vam svetujemo, da ne uporabljate argentinskih urnikov.«⁵⁴ Iz spora med Združenim kraljestvom in Argentino pa ni bil izvzet niti papež Frančišek; dan po njegovi izvolitvi so britanski mediji spomnili, kako je ob 30. obletnici falklandske vojne še

53 Adolfo Pérez Esquivel, Mairead Corrigan Maguire, Rigoberta Menchu Tum, Desmond Tutu, Jody Williams in Shirin Ebadi.

54 »To catch a bus on Falklands soil we advise not using an Argentine timetable« (YouTube 2012).

kot buenosaireški nadškof dejal, da so padli v vojni krvaveli po argentinski zemlji in da so šli zahtevat del domovine, ki je bil nasilno prilaščen (Cruccu 2013).

3.5 ZAKLJUČEK

Glede na dogajanje v mesecih pred referendumom in obnašanje argentinske vlade do otočanov skoraj enoglasna potrditev volilnih upravičencev, da želijo obdržati politični *status quo*, ni niti najmanj presenetljiva, saj je vlada Cristine Fernández de Kirchner otočane vseskozi obravnavala kot umetno postavljene na Falklandske otoke, z njimi se ni želela sestati ali jim prisluhniti, obenem pa jim je oteževala življenje, jih ustrahovala in zasmehovala. Zaradi arogantnosti, podcenjevalnega odnosa, zavračanja dialoga, agresivne strategije in – po mnenju prebivalcev Falklandskih otokov ter britanske vlade – poskusa blokade Falklandskih otokov, je vlada Cristine Fernández de Kirchner pri prebivalcih Falklandskih otokov in njihovi vladi postala še bolj nepriljubljena (morda so jo dojemali kot grožnjo lastni varnosti), povečala pa se je povezanost z Združenim kraljestvom, izražena tako neformalno (npr. v obliki spontanega razkazovanja britanskih simbolov) kot tudi formalno (npr. v okviru razprav Posebnega odbora za dekolonizacijo). Odnos Argentine do Falklandskih otokov je v očeh prebivalcev Falklandskih otokov in njihove vlade še dodatno poslabšal percepcijo mehke moči Argentine, ki je bila že tako mnogo nižja od percepcije mehke moči Združenega kraljestva.

Kot je razvidno iz prejšnjih razdelkov, je mehka moč Argentine na lestvicah mnogo manjša od mehke moči Združenega kraljestva, Tabela 3.2 pa podaja konkretne podatke za leto 2012, ki nazorno prikazujejo, da je Združeno kraljestvo izbranih podindeksih objektivnih kategorij McCloryjevega indeksa mehke moči (diplomacija, vladanje, kultura, izobrazba in posel/inovacije) veliko bolj privlačen od Argentine, enako pa velja za subjektivno kategorijo obravnavanega indeksa skozi oči prebivalcev Falklandskih otokov. To se je pokazalo tudi med mojim spremljanjem dogajanja preko raznih medijev in prebiranjem razpoložljive literature. Dogodkov oz. podatkov, ki bi potrdili to dejstvo, je veliko, menim pa, da sta zunanjepolitična usmeritev Argentine na področju pomorstva in 'uporaba' ikon mehke moči kot sredstva za doseganje teritorialnih ambicij najbolj zgovorna primera.

Začetna teza je torej s tem potrjena, konkreten odgovor na raziskovalno vprašanje pa je naslednji. Tako objektivne kategorije kot tudi subjektivna kategorija McCloryjevega indeksa mehke moči kažejo, da so percepcija, uporaba in učinkovitost mehke moči Združenega kraljestva veliko večji v primerjavi z Argentino; in ker večja mehka moč države pomeni več sposobnosti za doseganje želenih rezultatov brez uporabe sredstev prisile, torej s privlačnostjo, se manjša mehka moč povezuje z negativno privlačnostjo oz. odbojnostjo. Prav to se je zgodilo v primeru spora

med Združenim kraljestvom in Argentino; majhna zaznana mehka moč Argentine je na pričakovanja o izidu referendumu o političnem statusu Falklandskih otokov vplivala po pričakovanjih, torej negativno, saj je bilo na podlagi kriterijev mehke moči (če izvzamemo ostale dejavnike) pričakovano, da se bodo volilni upravičenci odločili obdržati statusu britanskega čezmorskega ozemlja.

Priloga 1: Production Licence Status as of 1 May 2013

Pregled vseh trenutnih licenc za raziskovanje (na dan 1. 5. 2013)

Licence	Operator	Partner(s)	Present Licence Phase	Phase Commenced	Phase Expiry
PL001	Argos Resources 100%	/	Phase 2	25/11/2008	25/11/2015
PL003a	Desire Petroleum 92.5%	Premier 4.5%, Rockhopper Explorations 3%	Phase 2	01/05/2006	01/05/2016
PL003b	Desire 57.5%	Denholm 35%, Premier 4.5%, Rockhopper 3%	Phase 2	01/05/2006	01/05/2016
PL004a	Desire 92.5%	Premier 4.5%, Rockhopper 3%	Phase 2	01/05/2006	01/05/2016
PL004b (Area 1)	Premier 36%	Desire 40%, Rockhopper 24%	Phase 2	01/05/2006	01/05/2016
PL004c (Area 2)	Desire 75%	Premier 15%, Rockhopper 10%	Phase 2	01/05/2006	01/05/2016
PL005	Desire 100%	/	Phase 2	25/11/2005	01/05/2016
PL010 PL011 PL012 PL013 PL014 PL015 PL016	FOGL 52.5%	Noble Energy 35%, Edison 12.5%	Phase 2	03/12/2010	03/12/2015
PL018 PL019 PL020	Borders & Southern 100%	/	Phase 2	01/11/2012	01/11/2017
PL023 PL024	Premier 60%	Rockhopper 40%	Phase 2	18/11/2007	18/11/2013
PL025 PL026 PL027 PL028 PL029 PL031	Noble Energy 35%	FOGL 40%, Edison 25%	Phase 2	15/12/2011	15/12/2016
PL032 PL033	Premier 60%	Rockhopper 40%	Phase 2	01/05/2013	01/05/2018

Vir: The Falklands Islands Government Department of Mineral Resources (2013).

4. VLOGA ŠPORTNE DIPLOMACIJE: ŠTUDIJA PRIMERA JUŽNOAFRIŠKE REPUBLIKE IN APLIKACIJA NA DRŽAVE V RAZVOJU

Tamara Juričić

Razvite države že več kot stoletje namerno uporabljajo šport kot sredstvo za izkazovanje svoje moči, razvijanje diplomatskih odnosov ter propagando. V zadnjih tridesetih letih se je politični pomen športa povečal in vlade kažejo vse večjo pripravljenost posegati v področje športa za zunanjepolitične namene, razvijati športno politiko ter gostiti velike mednarodne športne dogodke. Predvsem pri zadnjem je najbolj opazen premik aktivnosti od razvitih držav k državam v razvoju (Grix 2012, 1). Izmed držav v razvoju je Južnoafriška republika (tudi Južna Afrika) postala najbolj očiten primer države, ki namensko razvija športno diplomacijo, s katero se osredotoča na gostovanje velikih mednarodnih športnih dogodkov (Van der Merwe 2006, 1). Pri tem se postavlja vprašanje, zakaj Južna Afrika konkretno in države v razvoju na splošno uporabljajo športno diplomacijo oz. katere cilje zunanje politike želijo pri tem doseči. Medtem ko epistemologija članka temelji na interpretativni analizi zunanje politike, gre ontološko za konceptualizacijo mehke moči, ki postaja zaradi spreminjajočega se ravnotežja globalne moči, novih akterjev v mednarodnih odnosih, pretoka informacij in vse večje moči posameznika ključna komponenta zunanje politike (McClory 2012, 6). Članek je metodološko študija primera, ki temelji na analizi primarnih in sekundarnih virov. Cilji članka so opredeliti športno diplomacijo, ki je v literaturi mednarodnih odnosov še precej neraziskan koncept, analizirati športno diplomacijo Južne Afrike ter ugotoviti, kako športna diplomacija pripomore k uresničevanju zunanjepolitičnih ciljev. Temu je prilagojena struktura: prvi del opredeli športno diplomacijo in šport kot vir mehke moči, v drugem delu pa je predstavljena implementacija južnoafriške športne diplomacije z aplikacijo ugotovitev na države v razvoju.

4.1 ŠPORTNA DIPLOMACIJA

4.1.1 Šport kot vir mehke moči

Mehka moč je sposobnost vplivati na druge, da dobimo želene rezultate s sredstvi pritegnitve (*co-optive means*), med katere sodijo oblikovanje dnevnega reda, prepričevanje in pozitivna privlačnost (Nye 2011, 19). Medtem ko so viri bolj

tradicionalno uveljavljene trde moči povezani z oprijemljivimi sredstvi, kot sta na primer vojaška sila in denar, se viri mehke moči nanašajo na neoprijemljiva sredstva, kot npr. institucije, ideje, vrednote, kultura in percepcija legitimnosti politik (prav tam). Kot poudarja Freeman (2012, 1263), je lahko tudi šport, kot ga na mednarodni ravni uporabljajo politični odločevalci, učinkovito sredstvo mehke moči.

Takšna uporaba športa ustreza konceptu državnega bahanja (*swaggering*), kot ga je poimenoval Robert J. Art (v Freeman 2012, 1261–1262),⁵⁵ in se nanaša na obnašanje, katerega cilji so dvigniti nacionalni ponos, zadovoljiti osebne ambicije političnih odločevalcev in izboljšati podobo države v tujini. Za razumevanje športa kot sredstva mehke moči je ključen predvsem zadnji cilj, torej ustvariti pozitivno podobo države v tujini, kar se povezuje s konceptom znamčenja (*nation branding*). Državna znamka je vsota percepcij, ki jih imajo druge države in posamezniki o kulturnih, političnih, trgovinskih in človeških virih, investicijskem potencialu ter turistični privlačnosti države. Vsaka država, ki namenoma promovira svojo nacionalno znamko s pomočjo javne diplomacije, uporablja mehko moč (Potter v Freeman 2012, 1263).⁵⁶ Mehka moč temelji na moči privlačnosti in ne na moči sile, kar je pomembna lastnost športa. Izkazovanje vojaške moči na vajah in nacionalnih demonstracijah se v športu kaže s prikazovanjem športnih uspehov na mednarodni ravni, medtem ko posedovanje orožja na vojaškem področju ustreza gradnji mogočnih športnih objektov (Freeman 2012, 1263).

Športna diplomacija kot sredstvo mehke moči je lahko učinkovita zaradi globalne priljubljenosti športa in dejstva, da so mednarodni športni dogodki izjemno dobro medijsko podprti (prav tam). Vlade želijo del te priljubljenosti prenesti na področje politike. Domačo in mednarodno javnost je veliko lažje prepričati s športom in kulturo kot pa z visoko politiko. Šport in klasična diplomacija se povezujeta tudi z vrednotami in cilji, za katerimi stojita. Pri diplomaciji gre za mir, prijateljske odnose in utrjevanje mednarodne skupnosti znotraj mednarodne anarhije. Podobne vrednote zastopa šport. S promoviranjem vrednot, kot so vzajemno spoštovanje, strpnost, disciplina in sodelovanje, je šport sposoben zgraditi trdne odnose med kulturno in etnično različnimi narodi (Murray 2011, 9–11). Iz priljubljenosti športa izhaja tudi njegova vloga komunikacijskega kanala. Nelson Mandela je dejal: »Šport je verjetno najbolj učinkovito sredstvo komunikacije v modernem svetu, ki presega ustno in pisno komunikacijo in ki neposredno dosega milijarde ljudi po svetu. Ni dvoma, da je šport uspešen in legitimen način za

55 Art, Robert J. 1980. To What Ends Military Power? *International Security* 4 (1): 3–35. V Freeman 2012, 1261–1262.

56 Potter, Evan H. 2009. *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power Through Public Diplomacy*. Montreal: McGill/Queen's University Press. V Freeman 2012, 1263.

gradnjo prijateljskih odnosov med narodi« (Maguire 2005, 1). Sam šport ne more ustaviti vojne ali odpraviti nepravilnosti, lahko pa pripomore k izboljšani komunikaciji med državami, kar je pogoj za dobre mednarodne odnose.

Čeprav je mehka moč neoprijemljiva, so države prepričane, da se jim bo ta povečala na račun organizacije velikih mednarodnih športnih dogodkov, ki prinesejo dobiček in prestiž. S tem, ko države izberejo šport kot sredstvo za doseganje zunanjepolitičnih ciljev, se lahko podoba države kot vzvišene ali nepomembne spremeni v inovativno, učinkovito in javnosti prijazno (Murray 2011, 9). Hkrati države športno diplomacijo uporabljajo kot mehek način za prikaz sprememb v svoji mednarodni politiki. Takšen primer je t. i. pingpong diplomacije, ki se nanaša na obisk ameriške reprezentance v namiznem tenisu na Kitajskem leta 1971; pobudo za vabilo je dal kitajski predsednik Mao Zedong v času turnirja na Japonskem in člani ameriške reprezentance v namiznem tenisu so postali prvi Američani, ki so bili povabljeni na Kitajsko po komunistični revoluciji leta 1949. Temu obisku je sledil še prihod ameriške košarkarske reprezentance, ki je zaradi velike medijske pozornosti izboljšal ameriško javno mnenje o Kitajski. Oba dogodka sta bila podlaga za obisk ameriškega predsednika Nixona februarja 1972 na Kitajskem, ki je nakazal normalizacijo odnosov med državama (Eden 2013, 12). Kitajski premier Chou En-ali je na uradnem sprejemu ameriške delegacije dejal: »Še nikoli v zgodovini se ni šport tako učinkovito uporabil kot sredstvo mednarodne diplomacije« (Graham in Kelley v Bjola in Kornprobst 2013, 91).⁵⁷

4.1.2 Definicija športne diplomacije

Murray (2011, 8) uvršča športno diplomacijo v kategorijo javne diplomacije, katere sredstva in domet so neomejena, akterji pa izjemno raznoliki. Javna diplomacija oz. vključevanje javnosti v diplomacijo »se ukvarja z obveščanjem javnosti in analiziranjem obnašanja le-te pri oblikovanju in izvajanju zunanje politike. Vključuje širši pogled na mednarodne odnose s tem, ko v analizi upošteva javno mnenje v drugih državah, kot tudi vpliv in interakcije zasebnih skupin ter transnacionalnih vplivov informacij in idej« (United States Information Agency Alumni Association v Udovič 2009, 42).⁵⁸ Pri javni diplomaciji gre predvsem za komunikacijo med vladami držav in ostalimi državami ter njihovimi državljanji oz. mednarodno javnostjo. Državni akterji upoštevajo mnenje mednarodne javnosti ter hkrati poskušajo vplivati nanj – prek različnih komunikacijskih kanalov želijo poslati pozitivno podobo o svoji državi. Pomemben komunikacijski kanal so veliki

57 Graham, Sarah Ellen in John Robert Kelley. 2009. US engagement in East Asia: A case for "Track Two" diplomacy. *Orbis* 53 (1): 80–98. V Bjola in Kornprobst 2013, 91.

58 United States Information Agency Alumni Association. 2002. *What is Public Diplomacy?* V Udovič (2009, 42).

športni dogodki, ki so zaradi osredotočenosti na državo gostiteljico⁵⁹ in zaradi povezovanja s športnim duhom in prijateljskim tekmovanjem platforma za prenos informacij in reprezentacij (Manzenreiter 2010, 30–31). V fazo izvajanja zunanje politike so vključeni tako državni kot nedržavni akterji, ki s soustvarjanjem javnih stališč in mnenj vplivajo na oblikovanje zunanjepolitičnih odločitev druge vlade. Kanada npr. kot javne diplomate poleg diplomatov v klasičnem pomenu besede prepoznava tudi umetnike, študente, raziskovalce, športnike itd. (Udovič 2009, 42–43; Xifra 2009, 504).

Športna diplomacija pomeni aktivnosti predstavljanja države, ki jih izvajajo športniki in diplomatske aktivnosti, ki potekajo na mednarodnih športnih dogodkih. Tako se namerno poskuša ustvariti pozitivna percepcija o državi, ki prispeva k doseganju zunanjepolitičnih ciljev te države (Murray 2011, 8–9). Športna diplomacija ima tako namen izboljšati podobo države, spodbuditi mir, prijateljstvo in zaupanje med državami, promovirati trgovanje in turizem, vplivati na mednarodni razvoj, integrirati manjšine in izboljšati mednarodne odnose (Eden 2013, 15). Medtem ko je tradicionalna diplomacija sredstvo za doseganje zunanjepolitičnih ciljev države, je športna diplomacija sredstvo tega sredstva, torej nekakšna podkategorija sredstev zunanje politike.

Zunanja politika obstaja v odnosih med suverenimi državami – že sama suverenost implicira veliko verjetnost, da bo država imela zunanjo politiko, saj le suverenost ni zadostna za uresničevanje vseh nacionalnih interesov. Nasprotno je težko imeti zunanjo politiko brez suverenosti oz. omejene suverenosti, ni pa nemogoče (Hill 2003/2007, 31). Xifra tako poudarja, da športne diplomacije ne uporabljajo le državni subjekti, temveč tudi paradržavni, zaradi česar Soldatos (v Xifra 2009, 505)⁶⁰ uporablja termin paradiplomacija. Gre za diplomacijo mednarodno nepriznanih subjektov, ki želijo doseči cilje na mednarodni ravni. Primer takšnega akterja je Katalonija, španska avtonomna regija, ki ima svojo vlado, nima pa pristojnosti na področju nacionalne zunanje politike. Katalonska javna paradiplomacija se je odločila za šport kot za idealno področje za prenos katalonske identitete in grajenje mednarodnega ugleda. Glavni ambasador Katalonije je Nogometni klub Barcelona. Zunanje delovanje katalonske vlade se je osredotočilo na pojem športne države, tj. koncept, s katerim je na podlagi športa med ciljnim zunanji subjekti dosežena pozitivna percepcija določene entitete, hkrati pa je promovirano

59 Pomemben del vsakega športnega dogodka je otvoritvena slovesnost, ki predstavlja promocijo države gostiteljice.

60 Soldatos, Panayotis. 1993. Cascading subnational paradiplomacy in an interdependent and transnational world. V *States and provinces in the international political economy*, ur. Douglas Mitchell Brown in Earl H. Fry, 45–64. Berkeley, CA: Institute of Governmental Studies. V Xifra 2009, 505.

katalonsko sodelovanje na mednarodnih dogodkih in s tem navzočnost v mednarodni skupnosti (Xifra 2009, 506–12).

4.1.3 Oblike in cilji športne diplomacije

Na podlagi pregleda literature je mogoče sklepati, da obstajajo trije ključni načini, kako uporabiti športno diplomacijo. Pogoj pri tem je aktivna vlada, ki oblikuje športno politiko, v sodelovanju z drugimi akterji pa jo izvaja zunanje ministrstvo. To tudi daje navodila in usmeritve nacionalnim športnim zvezam, ki so članice mednarodnih športnih organizacij (Lavery 2010, 3).

Prvi način je poudarjanje športnih zmag in uspehov v obliki propagande. Število zlatih olimpijskih medalj, doseženih na poletnih in zimskih olimpijskih igrah, ter uvrstitev države v mednarodnem nogometu (lestvica mednarodne nogometne federacije FIFA – *Fédération Internationale de Football Association*) sta tudi dva izmed kazalnikov kulture, podindeksa, s katerima McClory (2012, 20) meri mehko moč držav. Z izkazovanjem športnih uspehov, s tem pa vitalnosti, truda in moči, lahko vlade pridobivajo legitimnost v očeh mednarodne javnosti. Uspeh države na mednarodni ravni poveča njen ugled v mednarodni skupnosti, hkrati pa je izhodišče za primerjavo z drugimi državami (Freeman 2012, 1263).

Drugi način uporabe športne diplomacije sodi v okvir negativne športne diplomacije. To so bojkoti ali grožnje z bojkoti, prepovedi nastopanja športnikov na mednarodnih tekmovanjih, izključitve ali zamrznitve članstva nacionalnih športnih zvez v mednarodnih športnih organizacijah. Gre za aktivnosti tako državnih kot nedežavnih subjektov. Ta instrument se uporablja kot način za nasprotovanje določeni politiki ali pa celotnemu režimu države, na katero želi druga država vplivati (Lavery 2010, 3). Primer so športni bojkoti Južne Afrike v času apartheida.⁶¹ Poleg Južne Afrike je primer negativne športne diplomacije tudi pritisk nacionalnih vlad, mednarodnih športnih organizacij, posameznih športnikov in javnosti na režim v Južni Koreji v času poletnih olimpijskih iger v Seulu leta 1988. Zaradi povečanega svetovnega nadzora je bilo vladi oteženo zatirati tiste, ki so javno zahtevali pravice in svoboščine. Nekateri športniki in uradni predstavniki držav so pred začetkom iger napovedovali, da se jih zaradi vojaškega avtoritarnega režima ne bodo udeležili. Začetek olimpijskih iger je tako predstavljal nekakšen rok za odločilne politične spremembe, hkrati pa so igre Južno Korejo prepustile grožnji izjemno velikega nacionalnega ponižanja, če bi zaradi neizvajanja reform prišlo do masovnega bojkota (Black in Bezanson 2004).

61 Ta primer je podrobneje predstavljen v drugem delu članka, ki analizira vlogo športnih bojkotov v času apartheida v Južni Afriki.

Tretja oblika športne diplomacije je organiziranje mednarodnih športnih dogodkov. Maurice Roche (v Horne in Manzenreiter 2006, 2)⁶² definira velike mednarodne dogodke kot »kulturne (vključujoč komercialne in športne) dogodke velikega obsega, ki so dramatični, uživajo množično priljubljenost in so velikega mednarodnega pomena«. Hkrati sta ključni značilnosti takšnih dogodkov velika medijska pozornost ter učinki velikega pomena za mesto, regijo ali državo, v kateri potekajo. Zaradi velike svetovne pozornosti predstavljajo učinkovito platformo za izražanje ideologij in političnih ciljev, s tem pa nudijo državi gostiteljici (ter ostalim sodelujočim) priložnost za propagando kot sredstvo javne diplomacije. Takšen primer je nacistična Nemčija, ki je pod Hitlerjevim vodstvom olimpijske igre v Berlinu leta 1936 izkoristila za promocijo nacionalsocializma ter za prikaz ekonomske, politične in organizacijske učinkovitosti Nemčije (Laverty 2010, 8).⁶³

Poleg razvoja komunikacij in tehnologije ter pomena ekskluzivnih sponzorskih, oglaševalskih in medijskih pravic na velikih športnih dogodkih sta za njihovo povečano število pomembna še dva razloga, ki se povezujeta s športno diplomacijo: možnost za promocijo in oglaševanje države gostiteljice in ostalih sodelujočih držav ter diplomatske in poslovne priložnosti za politike in poslovneže (Horne in Manzenreiter 2006, 2–8). Gostovanje mednarodnih športnih dogodkov lahko olepša podobo države v očeh drugih, hkrati pa lahko države s tem zasledujejo cilje poenotenja in oblikovanja naroda ter ekonomskega in družbenega razvoja (Horne 2010 2). Športni dogodki so večinoma prikazani v pozitivni luči, in takšno pozitivno prikazovanje daje podobo državi gostiteljici (Grix 2012, 4). Pri organizaciji športnih dogodkov se vedno postavlja vprašanje zapuščine (*legacy*), to je kratkoročnih in srednjeročnih, predvsem pa dolgoročnih družbenih, ekonomskih, okoljskih, kulturnih, športnih in političnih učinkov na državo, regijo ali mesto, ki gosti dogodek (Horne in Manzenreiter 2006, 9). Vprašanje zapuščine postavlja tudi vprašanje, kako uspešno je država gostiteljica uresničila svoje zunanjepolitične cilje – ker pa se različni učinki prepletajo, so težko merljivi in pogosto omejeni na kratek rok; gre za kompleksno vprašanje, pri katerem ni enoznačnega odgovora.

62 Roche, M. 2000. *Mega events and modernity*. London: Routledge. V Horne in Manzenreiter (2006, 2).

63 Več kot 150 olimpijskih zgradb je bilo zgrajenih pravočasno, antisemitistični plakati, ki so pred olimpijskimi igrami preplavljali Nemčijo, so izginili, tuji politiki pa so bili vabljeni v muzej Pergamon, da so skupaj s Hitlerjem in Goebbelsom počastili helenistično umetnost. Olimpijsko baklo je prižgal nemški tekač Siegfried Eirig, ki je posebej arijsko raso – bil je visok, svetel, modrook in atletske postave. S takšno propagando je nacistična Nemčija poskušala svet prepričati o svoji superiornosti. Vendar pa je to zgodbo zamajal ameriški temnopolti tekač Jesse Owens, ki je osvojil štiri zlate medalje. Presenetljivo so bili mediji do tekača nepristranski, toda tudi to je bila načrtna politika nemškega Ministrstva za propagando, ki so svojo diskriminatorno ideologijo začasno zatrli z namenom prepričati svet, da v Nemčiji ni nobenih težav (Laverty 2010, 8).

Gornje oblike izvajanja sovpadajo s ključnima ciljema športne diplomacije, kot ju navajata Lincoln in Monnington (2002, 107–109). Prvič, države uporabljajo športno diplomacijo, da bi se oglaševale ter izboljšale svojo podobo v mednarodnih odnosih. Države, ki jih bremenijo negativne podobe in predsodki, se lahko s športnimi dogodki repositionirajo v mednarodni skupnosti. Tako so Nemčija (holokavst), Južna Afrika (apartheid), Indija (neenakosti, revščina) in Katar (kršitve človekovih pravic) primeri držav, ki športne dogodke organizirajo z namenom prepričevanja ostalih, da so negativne percepcije in stereotipi o njih napačni oz. da ne držijo več (Grix 2012, 7). Drugič, šport kot diplomatsko sredstvo se uporablja s ciljem kaznovanja obnašanja neke države ali entitete, ki ga druga država ne odobrava. Gre torej za mehke sankcije. Takšne sankcije so cenejše alternative ostalim političnim in ekonomskim sankcijam. Leta 2000 je npr. britanski parlamentarni odbor sprejel priporočilo, naj britanska vlada nasprotuje dodelitvi olimpijskih iger leta 2008 Kitajski, in sicer z namenom opozarjanja na hude kršitve človekovih pravic v Tibetu. Glede na rastočo ekonomsko in trgovinsko moč Kitajske se alternativno sredstvo zunanje politike, tj. trgovinski embargo, Veliki Britaniji ne bi splačal (Lincoln in Monnington 2002, 109).

4.1.4 Sinteza – vloga športne diplomacije

Iz gornjih opredelitev je mogoče sklepati, da ima športna diplomacija dve ključni vlogi. Lahko je sredstvo za promocijo, propagando in zasledovanje ostalih (zunanje)političnih ciljev, kot so prijateljski odnosi, mednarodni razvoj in večja navzočnost v mednarodni skupnosti; lahko pa je priložnost državnih in nedržavnih akterjev, da izražajo nezadovoljstvo in kritiko družbenih in političnih razmer v drugih državah, predvsem v državah organizatorkah športnih dogodkov. Gre torej za pozitivno in negativno športno diplomacijo, ki temeljita na velikem pomenu športa, kot mu ga pripisuje mednarodna javnost.

Kljub veliki vlogi športa le-ta zasluži tudi kritično obravnavo. Prvič, sam šport je nezadosten pri doseganju zunanjepolitičnih ciljev. Sicer lahko pomaga izboljšati podobo države, toda obstaja še ogromno drugih dejavnikov, ki vplivajo na percepcijo države. Predvsem globoko utrjeni stereotipi so velika ovira pri (re)pozicioniranju držav v mednarodni skupnosti – Južno Afriko se kljub močni športni diplomaciji npr. še vedno povezuje z veliko stopnjo revščine in neenakosti (Manzenreiter 2010, 34). In drugič, šport ima lahko negativne posledice na mednarodni ravni. Nacionalizem, rasizem, nasilje in poslabšanje odnosov med državami so le nekatere izmed njih. Vojna med Hondurasom in El Salvadorjem, t.i. nogometna vojna, je izbruhnila po kvalifikacijski tekmi za svetovno prvenstvo leta 1970. Razloga za vojno sta sicer množična migracija Salvadorcev v Honduras ter do imigrantov diskriminatorna zemljiška reforma v Hondurasu, toda močna napetost, tekmovalnost in nasilje na tekmi so sprožili še več sovraštva med državama (Eden 2013, 20–2). Pri tem je treba opozoriti, da v takšnih primerih ne gre

za načrtno politiko držav in torej ne gre za pravo športno diplomacijo. Primeri le opozarjajo na dvostranski pomen športa v mednarodnih odnosih, ki se ga morajo države zavedati pri oblikovanju svojih (zunanjih) politik.

Šport v mednarodnih odnosih predstavlja več kot le rezultate. Čeprav je upoštevanje olimpijskega profila države in njenega statusa v mednarodnem nogometu kot dveh kazalnikov v McCloryjevem (2012, 20) indeksu mehke moči pomembno, ni zadostno za razumevanje vloge športa pri mehki moči države. Veliko vlogo igra predvsem gostovanje mednarodnih športnih dogodkov. Na kompleksnost športne diplomacije pri zasledovanju zunanjepolitičnih ciljev in povečevanju mehke moči bo pokazala študija primera Južne Afrike, v kateri je mogoče opaziti vse tri ključne načine uporabe športne diplomacije – torej bojkotov kot negativne športne diplomacije in promocije zmag in trofej ter predvsem organiziranja mednarodnih športnih dogodkov kot pozitivne športne diplomacije.

4.2 ŠPORTNA DIPLOMACIJA JUŽNE AFRIKE

Za razumevanje športne diplomacije Južne Afrike po koncu apartheida je treba pomen športa postaviti v državo, ki je bila skoraj pol stoletja zaznamovana z režimom apartheida oz. rasne ločenosti. Kot opažajo nekateri raziskovalci (Farred 1997; Nauright 2010), je Južna Afrika ena izmed držav, ki so najbolj obsedene s športom. V času apartheida je vsak od treh najpomembnejših južnoafriških športov kot kulturna dobrina pripadal eni od treh največjih etničnih skupnosti – najljubši šport Afrikanerjev (potomcev Nizozemcev in ostalih evropskih prišlekov) je bil ragbi, Angleži kot južnoafriška skupnost so se najbolj identificirali s kriketom kot elitnim športom, nogomet pa je bil šport črncev (Anderson in drugi 2004, 48). Vzpon ragbija in kriketa kot dominantne oblike kulturnega kapitala belcev je povzročil, da so črnci v nogometu našli ne le obliko zabave, temveč tudi sredstvo odpora (Hill 2009, 24). Južna Afrika kot študija primera športne diplomacije držav v razvoju je poleg velike vloge športa v državi pomembna tudi zato, ker je v obdobju med apartheidom in po njem mogoče zaznati vse tri ključne načine uporabe športne diplomacije. Medtem ko je poudarjanje športnih uspehov južnoafriških športnikov nekakšna konstanta južnoafriške diplomacije, je bilo obdobje apartheida zaznamovano predvsem z mednarodnimi športnimi bojkoti mednarodne skupnosti, demokratična Južna Afrika pa se je po letu 1994 osredotočila na organizacijo velikih mednarodnih športnih dogodkov.

4.2.1 Vloga športa v času apartheida

Vlada Afrikanerjev je po prihodu na oblast in uvedbi apartheida sprejela vrsto zakonov, ki so ločili vse rasne in etnične skupine. Takšna politika je imela vpliv na

vs a družbena področja, med njimi tudi na šport – športne ekipe in športne zveze so lahko predstavljale le eno raso, prav tako so lahko bili naenkrat na stadionu, igriščih ali v športni areni predstavniki le ene rase. Južnoafriške reprezentance je smela predstavljati le ena rasa, in po tradiciji so bili to belci – belske (*whites-only*) nacionalne športne zveze so priznale tudi mednarodne športne organizacije, saj so v njih pred začetkom dekolonizacije dominirali belci (Nauright 2010, xv; Ndlovu 2010, 144). Po izstopu iz Britanske skupnosti narodov leta 1961 je južnoafriška vlada sprejela še strožje zakone, ki so imeli za posledico izključitev južnoafriških reprezentanc in tekmovalcev z mednarodnih športnih tekmovanj (Anderson in drugi 2004, 49).

Bojkote kot obliko športne diplomacije je v času apartheida uporabljalo transnacionalno gibanje proti apartheidu, ki je vključevalo državne in nedržavne akterje. Južno Afriko je leta 1956 obiskala preiskovalna komisija organizacije FIFA, ki je zaradi politike rasnega izključevanja Južnoafriško nogometno zvezo leta 1961 suspendirala, leta 1976 pa še izključila. Tej je leta 1964 sledila izključitev z olimpijskih iger leta 1964 v Tokiu (Ndlovu 2010, 144). Predvsem izključitev južnoafriške belske nogometne zveze iz organizacije FIFA je imela zaradi priljubljenosti nogometa velik pomen za črnsko večino. Nogomet jim je pomenil eno redkih sredstev zabave, s čimer je življenja zatirane večine počlovečil, hkrati pa je zaradi svoje globalne privlačnosti spodbudil mednarodne odpore proti apartheidu (Alegi in Bolsmann 2010, 1). Čeprav sta izključitvi predstavljali simbolično zmago gibanja proti apartheidu in sta ju opozicijska stranka Afriški nacionalni kongres (*African National Congress* – ANC) in Južnoafriški nerasni olimpijski komite v izgnanstvu (*South African Non-Racial Olympic Committee* – SANROC) močno podpirala, nista imeli večjega vpliva na spremembo političnega režima. Belski šport je bil namreč ragbi – »izbrani šport izbranih ljudi«, zato je belsko manjšino prizadela šele prepoved sodelovanja na mednarodnih ragbijskih turnirjih (Lavery 2010, 17). Ključen del južnoafriške izolacije so tako bili mednarodni bojkoti Springboksov, južnoafriške ragbi reprezentance, ki so se začeli leta 1970. Televizijski prenos množičnih demonstracij proti Springboksom v Novi Zelandiji leta 1981 je belcem v Južno Afriko prinesel podoben dokaz mednarodnega gibanja proti apartheidu, kar je rasistični vladi dokončno sporočilo, da apartheid ne bo vzdržen. Športne sankcije so imele velik psihološki učinek na belce ter njihovo samozavest. Izolacija na področju ragbija, kriketa, tenisa in ostalih športov je bila med drugim posledica strogih obsojanj apartheida v športu, ki so jih izrekli Združeni narodi, Organizacija afriške enotnosti (do leta 2002 predhodnica Afriške unije) in Britanska skupnost narodov. Sovpadanje politične in športne izolacije je pripomoglo k podpisu Sporazuma v Gleneaglesu leta 1977, v katerem so voditelji držav Britanske skupnosti narodov prepovedali športne povezave in sodelovanje svojih športnih zvez in športnikov z južnoafriškimi športniki (Lavery 2010, 19–23). Enako so storili tudi Združeni narodi, ki so z Mednarodno konvencijo proti apartheidu v športu (1985, 3.

člen)⁶⁴ državam naložili dolžnost, da svojim športnim organom, ekipam in posameznim športnikom preprečijo stike z državo, ki izvaja apartheid.

Tako je Južna Afrika postala kulturno izolirana od svojih tradicionalnih zaveznikov, kot sta Nova Zelandija in Anglija. Ker je s tem izgubila še zadnjo kulturno vez s svetom, je bila vlada prisiljena sprejeti spremembe. Režim je poskušal izkoristiti športno diplomacijo za promoviranje reform, ki naj bi dajale nebelcem v športu več pravic, da bi tako končal mednarodno izolacijo. Ko je bila leta 1970 Južna Afrika izključena iz Mednarodnega olimpijskega komiteja, je premier John Vorster razglasil multinacionalno športno politiko: predstavnikom nebelih ras je bilo po novem dovoljeno tekmovati med seboj na mednarodnih dogodkih, še vedno pa niso bile dovoljene raso mešane nacionalne ekipe. Leta 1973 je Južna Afrika celo gostila Južnoafriške igre, da bi vlada pokazala majhne spremembe v politiki. Večina držav se iger ni udeležila zaradi pritiska mednarodne javnosti (Lavery 2010, 17; Ndlovu 2010, 144). Belska vlada je bila zaradi mednarodne izolacije prisiljena začeti pogajanja z ANC, ki so se začela konec 80. let. Šele ta so postopoma demokratizirala šport in spremenila njegovo vlogo v južnoafriški zunanji politiki. Večina mednarodnih športnih organizacij je končala svoje bojkote v letih 1991 in 1992, potem ko je južnoafriška oblast preklcala zakone, ki so uveljavljali apartheid. Južna Afrika se je tako lahko vrnila v mednarodno (športno) skupnost (Booth 1997, 64).

Mednarodni bojkoti proti apartheidu v športu so se izkazali za ključen del mednarodnega pritiska na Južno Afriko, ki je imel za državo velik simboličen pomen. Ta izkušnja je močno vplivala na športno diplomacijo Južne Afrike po prvih demokratičnih volitvah leta 1994, saj so se predsednik Mandela in ostali vodilni politiki toliko bolj zavedali mehke moči, ki jo država lahko izvaja prek športa (Alegi in Bolsmann 2010, 7; Lavery 2010, 181).

4.2.2 Športna diplomacija Južne Afrike po letu 1994

Že med pogajaji med takratnim predsednikom de Klerkom in Nelsonom Mandelo v imenu ANC za konec apartheida v zgodnjih 90. letih se je zunanjepolitična usmeritev Južne Afrike postopoma spreminjala, in sicer z namenom ponovne integracije v mednarodno skupnost. Nova zunanja politika je temeljila na spodbujanju takšnih mednarodnih odnosov, ki vključujejo trgovinske, finančne, kulturne in športne odnose, ki bodo koristili Južni Afriki kot celoti (Oddelek za zunanje zadeve 2008).

---

64 Mednarodna konvencija proti apartheidu v športu – *International Convention against apartheid in sports*. 1985. Sprejeta in razglašena z resolucijo Generalne skupščine Združenih narodov št. 40/64G, 10. 12.

Glavni cilj nove zunanje politike Južne Afrike je bil odmik od zgodovine in predstavitev Južne Afrike v novi, lepši luči. Prioriteta zunanje politike je bila usmerjenost na afriški kontinent, oz. cilj, da Južna Afrika prevzame vodilno vlogo v Afriki, ki temelji na enakosti vseh afriških držav. Vodilna vloga naj bi temeljila na preventivni diplomaciji, zagotavljanju miru, demokracije, spoštovanja človekovih pravic ter trajnostnega ekonomskega in družbenega razvoja na kontinentu, kar so bili tudi splošni cilji zunanje politike. V skladu s tem si je Južna Afrika zastavila še dva cilja – spodbujanje ekonomskega razvoja v Južnoafriški razvojni skupnosti (*Southern African Development Community* – SADC) ter spodbujanje sodelovanja Sever-Jug in Jug-Jug, pri čemer naj bi bila most med globalnim Severom in Jugom. Mednarodni ekonomski odnosi so bili za Južno Afriko nadaljnja prioriteta tako v bilateralnih kot multilateralnih odnosih. Mandela kot novi predsednik je začel že v začetku mandata močno spodbujati mednarodno trgovanje in neposredne tuje investicije v Južno Afriko (prav tam).

Želja po uresničitvi zunanjepolitičnih ciljev s tem pa repositioniranja in reintegracije v mednarodno skupnost je južnoafriške politike spodbudila k različnim strategijam, ena izmed katerih je bila gostovanje velikih mednarodnih športnih dogodkov. Pri tem je treba opozoriti, da je bil še pomembnejši namen organizacije športnih dogodkov združiti rasno razdeljeno družbo in ustvariti fokus za izgradnjo nacionalne identitete in sprave – torej uresničiti notranjepolitični cilj (Van der Merwe 2006, 3). Potreba Južne Afrike, da si znova zagotovi svoje mesto v mednarodni športni skupnosti, je bila navedena kot eden izmed ključnih dejavnikov za pripravo Bele knjige o športu Južnoafriškega oddelka za šport in rekreacijo leta 1996. Čeprav je večina ciljev v knjigi notranjepolitičnega značaja, se je oddelk zavezal, da bo skupaj z zunanjim ministrstvom sklepal takšne bilateralne in multilateralne sporazume, ki bodo spodbujali prenos tehnologije in športnih znanj. V skladu z zunanjo politiko Južne Afrike je naveden še poseben cilj, in sicer razvijanje športa in rekreacije na celotnem afriškem kontinentu (Južnoafriški oddelk za šport in rekreacijo 1996, 13). V 90. letih so bili za Južno Afriko ključni trije veliki mednarodni športni dogodki, ki so bili pomembni tako za izgradnjo nacionalne identitete kot tudi za izvajanje športne diplomacije, s katero se je Južna Afrika želela mednarodni skupnosti pokazati v novi luči – kot živahen, enoten in 'mavričen narod' ter kot vodilna demokracija v Afriki. To so bili svetovno prvenstvo v kriketu leta 1992, svetovno prvenstvo v ragbiju leta 1995 in nogometno tekmovanje afriški pokal narodov leta 1996 (Nauright 2010, 158; Laverty 2010, 20).

Napredek pogajanj med ANC in vladno Nacionalno stranko se je kazal tudi v združenosti južnoafriških športnih organizacij. Kot rezultat enotnosti v kriketu in novih zakonov, ki so omejevali apartheid v športu, je bilo Južni Afriki znova dovoljeno nastopati na svetovnem prvenstvu v kriketu. Svetovno prvenstvo v kriketu leta 1992 v Avstraliji in na Novi Zelandiji je za Južnoafričane pomenilo prvo vrnitev na mednarodna športna tekmovanja. Hkrati s prvenstvom je potekal tudi

referendum za bele volivce, ki so morali odločiti, ali se naj nadaljujejo pogajanja z ANC, ki bi omogočila oblikovanje nove demokratične ustave. Takratni predsednik de Klerk je uporabil uspeh reprezentance v kriketu kot argument za nadaljevanje pogajanj in podporo belcev za končanje apartheida. Če bi bil referendum neuspešen, bi bila reprezentanca izključena še pred koncem prvenstva, zato so uspehu na svetovnem prvenstvu pripisovali pozitiven vpliv na izid referenduma (Nauright 2010, 161–164). Zaradi tradicionalne priljubljenosti kriketa v anglosaksonskem svetu je bilo sodelovanje na tem prvenstvu za Južno Afriko priložnost, da znova vzpostavi močne diplomatske stike z državami Britanske skupnosti narodov (predvsem z Združenim kraljestvom, Avstralijo in Novo Zelandijo). Prvenstvo v kriketu je tako pomenilo mednarodno spravo s tradicionalnimi zavezniki (Van der Merwe 2006, 7).

Na tem spoznanju je gradil tudi Mandela, katerega podpora Springboksom je bila ključna za zmago na svetovnem prvenstvu v ragbiju l. 1995. Mandela se je zavedal, kako velik pomen ima ragbi za belce, ki so se po koncu apartheida bali, da bodo izgubili svoje položaje in bili deležni maščevanja večinskega črnškega prebivalstva. Zaradi tega je državna podpora ragbi reprezentanci predstavljala sredstvo, s katerim je nova vlada lahko belcem dokazala, da nova večinska pravila odločanja ne pomenijo zatiranja belske kulture (Nauright 2010, 175). Številni avtorji (med njimi Nauright 1997; Van der Merwe 2006; Laverty 2010) priznavajo zmago Južne Afrike kot gostiteljice na svetovnem prvenstvu v ragbiju leta 1995 kot odločilen trenutek, v katerem se je kristalizirala ideja mavričnega naroda in ustvarila enotna narodna identiteta. Zmaga je predstavljala ponoven vstop Južne Afrike v mednarodno skupnost in potrditev nove države, simbolična enotnost naroda kot dokaz političnih sprememb pa sredstvo za prepričljivo javno diplomacijo (Van der Merwe 2006, 9; Laverty 2010, 20). Ko je Mandela, oblečen v dres ragbi reprezentance, podelil pokal kapetanu Springboksov, Francoisu Pienaarju (ki je bil belec), »je prepričal narod in cel svet, da je napredek Južne Afrike ne le možen, temveč verjeten« (Freeman 2012, 1270).

Podoben učinek je imela zmaga južnoafriške nogometne reprezentance, t. i. Bafana Bafana, na afriškem pokalu narodov, ki ga je gostila Južna Afrika l. 1996. Zmaga je imela zaradi tradicionalne priljubljenosti nogometa v črnski skupnosti velik pomen predvsem za črnsko večino, hkrati pa je podobno kot zmaga ragbi reprezentance simbolizirala vrnitev Južne Afrike v mednarodno skupnost, še posebej zato, ker je nogomet mednarodno veliko bolj razširjen kot ragbi (Morgan 2014). Poleg reintegracije je gostovanje tega dogodka zasledovalo še dva druga zunanjepolitična cilja: usmerjenost na afriški kontinent in večjo vpetost v globalni športni trg in gospodarstvo. Mandela je v svojem uvodnem nagovoru na tekmo vanju tega označil za »festival afriškega prijateljstva« in dejal, da se »njegov uspeh ne bo meril le s številom zadetih golov, temveč tudi z načinom, kako zbližuje naše (afriške, op. avtorice) narode« (South African History Online 1996). Hkrati je

želela Južna Afrika z organizacijo tega dogodka organizaciji FIFA pokazati, da je pripravljena na organizacijo največjega nogometnega dogodka: na svetovno prvenstvo, ki je zaradi vpetosti številnih multinacionalnih podjetij velik vir tujih investicij (Nauright 2010, 187).

Južna Afrika je od konca apartheida gostila že 20 mednarodnih športnih dogodkov (SouthAfrica.info 2014). Statistika kaže na vse večji pomen gostovanja športnih dogodkov, v katerega se je usmerila Južna Afrika v okviru svoje športne diplomacije. Temu pritrjuje tudi Nauright (2010, 187), ki pravi, da je postala Južna Afrika zelo hitro vpeta v globalno športno mrežo sponzorjev, investitorjev, medijev in mednarodnih športnih organizacij, s tem pa ena ključnih držav na področju gostovanja velikih mednarodnih športnih dogodkov. Pri tem priznava, da ji je to uspelo tudi z dobro promocijo sebe kot edine afriške države z ustrežno infrastrukturo za takšne projekte, hkrati pa kot države, ki dela dobro za cel kontinent.

Težnja po gostovanju dveh največjih mednarodnih športnih dogodkov, olimpijskih iger in svetovnega prvenstva v nogometu, se je pokazala že v 90. letih. Čeprav je kandidaturo za olimpijske igre začel razvijati poslovnež Raymond Ackerman že leta 1990, je Južnoafriški olimpijski komite počakal do volitev leta 1994, da je dobil uradno podporo države. Zaradi velike državne podpore in sodelovanja se kandidatura razume kot kandidatura Južne Afrike in ne le Cape Towna (Hiller 1997, 1). Pri tem Hiller (1997, 5; 2010, 441–442) opaza, da je bila kandidatura Cape Towna unikatna, saj je trem stebrom olimpijskega gibanja (šport, kultura in okolje) dodala še četrtega – človekov razvoj v kontekstu mesta iz držav razvoju. Vlada se je pri kandidaturi opirala na argument, da bi gostovanje olimpijskih iger v Cape Townu koristilo izboljšanju življenja meščanov, predvsem prikrajšanih skupnosti, hkrati pa bi imelo razvojne koristi za celotno Afriko. Kandidatura ni bila uspešna, so se pa znova pokazali zunanjepolitični cilji, ki jih je Južna Afrika želela doseči s športno diplomacijo: predstavitev nove Južne Afrike vsemu svetu, mednarodni razvoj in afriška renesansa.

Februarja 1998, slabo leto po neuspešni kandidaturi za olimpijske igre, je Južnoafriški odbor za kandidaturo uradno naznanil kandidaturo za svetovno prvenstvo v nogometu leta 2006. Prvenstvo so južnoafriški politiki videli kot priložnost za pridobitev tujega kapitala, predstavitev Južne Afrike svetu, oblikovanje naroda in nacionalne identitete ter porast turizma. Kandidatura je temeljila na afriškem sloganu »Čas je za Afriko«, s katerim je Južna Afrika poudarjala, da je čas za konec evropske dominacije ter da je prvenstvo ekonomska in športna priložnost za celotno Afriko, ki bi ji lahko pomagala razbiti negativne stereotipe o vojnah, korupciji in revščini. Predsednik Thabo Mbeki, ki je nasledil Mandelo leta 1999, pa je videl prvenstvo kot priložnost, da Južna Afrika pridobi status velesile ter da njeni politiki dobijo mesto med glavnimi svetovnimi voditelji (Alegi 2010, 3–7). Alegi (2010, 10) nadalje opaza, da so bile mednarodne reakcije na skrbno

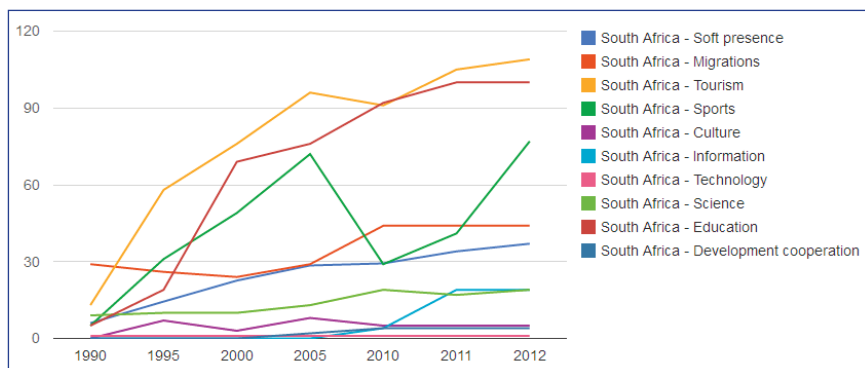
izdelano podobo Južne Afrike in cele Afrike izjemno pozitivne ter da je Južni Afriki uspelo izkušnjo diplomatskega in simboličnega gibanja proti apartheidu uspešno prenesti v mednarodne odnose v globalnem športu. Kljub uspešnemu samooglaševanju je Južna Afrika v zadnjem krogu glasovanja izgubila proti Nemčiji, ki ji je bila dodeljena pravica gostiti svetovno prvenstvo leta 2006. Predsednik Mbeki je v televizijskem nagovoru južnoafriškemu narodu dejal: »To je tragičen dan za Afriko. Razočaranje, ki ga danes občutimo, je korak nazaj za vsa naša prizadevanja, da bi Afrika dobila priznanje mednarodne športne skupnosti. Toda naslednjič bomo zmagali« (Hughes 2000).

Južna Afrika je naslednjič res dobila pravico gostovanja svetovnega prvenstva leta 2010. Na veliko politično vrednost dogodka kaže že sestava južnoafriške delegacije, ki se je udeležila končnega glasovanja v Zürichu – odbor za kandidaturo so spremljali predsednik, podpredsednik, bivša predsednika Mandela in de Klerk ter nadškof Desmond Tutu, od katerih so zadnji trije dobitniki Nobelove nagrade za mir. Nogometni uradniki in vladni ministri so gostovanje upravičevali s podobnimi argumenti kot za prvenstvo leta 2006 – prvenstvo na afriškem kontinentu bo pospešilo afriško renesanso ter dobre mednarodne odnose na afriškem kontinentu (Cornelissen 2004, 1301; Desai in Vahed 2010, 155). Kot je zapisano na vladni spletni strani: »V imenu našega kontinenta želimo prirediti dogodek, ki bo poslal valove zaupanja iz Cape Towna v Kairo – dogodek, ki bo ustvaril družbene in ekonomske priložnosti po celotni Afriki« (2010 Fifa World Cup South Africa 2010). Južnoafriško športno diplomacijo je močno podpirala Afriška unija, ki se je na osmi skupščini predsednikov vlad in držav zavezala, da bo pomagala narediti svetovno prvenstvo resnično afriški dogodek in Južni Afriki nuditi podporo pri organizaciji (prav tam).

Gostovanje svetovnega prvenstva v nogometu leta 2010 se je izkazalo za pomemben simbol postapartheidne Južne Afrike in razvoja afriške celine. Opravljenih je bilo nekaj raziskav mednarodnega javnega mnenja, ki so merile percepcijo Južne Afrike med tujci pred svetovnim prvenstvom in po njem. Institut za merjenje ugleda v Južni Afrikije je meril javno mnenje 19.000 tujcev iz 35 držav, pri čemer so ugotovitve pokazale na izboljšanje ugleda Južne Afrike v očeh tuje javnosti, a le za pet odstotnih točk (Reputation Institute 2010, 1–2). Podobno opaža tudi Grail Research (2010, 4), in sicer, da so bili tujci zadovoljni predvsem z dobro organizacijo ter naravnimi lepotami Južne Afrike. Splošno zavedanje, da je Južna Afrika dobra turistična destinacija, se je po prvenstvu povečalo za devet odstotkov. Porast turizma in večjo navzočnost Južne Afrike v športu po letu 2010 (Slika 4.1) kaže tudi lestvica Elcano Global Presence Index (IEPG), ki meri globalno navzočnost 60 držav in Evropske unije v svetu, pri čemer je globalna navzočnost razdeljena na tri področja: ekonomsko, vojaško in mehko navzočnost. Eden izmed indikatorjev mehke navzočnosti je tudi šport (Real Instituto Elcano 2013b, 10). Južna Afrika je izmed treh področij leta 2010 dosegla najboljši rezultat ravno

pri mehki navzočnosti, pri čemer je opazno, da je ta strmo naraščala med letoma 1990 in 2005, se do leta 2010 nekoliko ustalila, po letu 2010 pa zova začela bolj strmo naraščati. Slika 4.1 kaže, da so se največje spremembe leta 2010 zgodile na področjih turizma, športa in informacij. Čeprav v lestvici svetovno prvenstvo v nogometu ni posebej omenjeno, je mogoče sklepati, da je prvenstvo pomembno pripomoglo k naraščanju omenjenih indeksov, predvsem športa.

Slika 4.1: IEPG mehke navzočnosti: Južna Afrika

Vir: Real Instituto Elcano (2013b).

Južnoafriški oddelek za šport in rekreacijo (2010, 173–174) je v poročilu o prvenstvu ocenil še nekatere druge vidike, kot npr. razvoj infrastrukture, transporta, porast storitev ter ekonomske koristi (415.400 novih delovnih mest in 19,3 milijarde randov oz. približno 1,3 milijarde evrov davčnih prihodkov v državni proračun). Prav tako je bilo v času prvenstva ustvarjenih nekaj družbenorazvojnih programov po celotni Afriki, kot so npr. Nogomet za upanje (*Football for Hope*), izgradnja novih nogometnih igrišč, izobraževanja in zdravstveni programi. Čeprav je Južna Afrika z gostovanjem svetovnega prvenstva v nogometu sledila svojim zunanjepolitičnim ciljem, je njihovo uresničevanje precej težko izmeriti – prvič zato, ker gre pri učinkih mehke moči za subjektivno kategorijo, in drugič zato, ker so omenjene koristi kratkoročne in se lahko na dolgi rok spremenijo. Ne glede na to pa Laverty (2010, 20) priznava, da je športna diplomacija igrala veliko vlogo pri ponovnem sprejetju Južne Afrike v mednarodno skupnost in pri načinu, kako se je Južna Afrika svetu predstavila kot nova demokratična država.

4.2.3 Sinteza – veliki mednarodni športni dogodki in države v razvoju

Merjenje mehke moči je pomembno, saj sporoča, kako uspešna je država na tem področju, sploh če namerno investira v povečevanje te moči. Tako je za politične odločevalce v Južni Afriki pomembno, da spremljajo različne indekse. Čeprav

glede na IEPG mehka moč Južne Afrike narašča, je v primerjavi z ostalimi državami BRICS slabše pozicionirana. To dokazujeta tako McCloryjeva lestvica (2013, 11),⁶⁵ kot tudi primerjalna lestvica IEPG na področju mehke moči (Real Instituto Elcano 2013b),⁶⁶ glede na kateri Južna Afrika še vedno zaostaja za ostalimi državami BRICS. Različni indeksi uporabljajo različne kazalnike, različne podatke in različno metodologijo, toda s stališča športne diplomacije je treba opozoriti, da dobri rezultati v mednarodnem športu niso zadosten kazalnik za upoštevanje športa kot mehke moči (kot npr. v McCloryjevem indeksu). Primer Južne Afrike je namreč pokazal, da je v tem kontekstu pomembnejše gostovanje mednarodnih športnih dogodkov, kar je kot trend možno zaznati tudi v drugih državah v razvoju.

Ne glede na učinke in uspešnost je iz predstavitve južnoafriške športne diplomacije mogoče razbrati, katere zunanjepolitične cilje je Južna Afrika s tem sredstvom zunanje politike zasledovala po koncu apartheida. Primarni cilj je bil vrnitev v mednarodno (športno) skupnost ter ponovna vzpostavitev (športnih) stikov s stariimi zavezniki. Takšen cilj je sovpadal z nekoliko bolj splošnim zunanjepolitičnim ciljem, in sicer repozicioniranjem Južne Afrike v mednarodni skupnosti, ki je želela razbiti podobo raso razdeljene in nedemokratske države ter se predstaviti kot nova demokracija, kot enoten, mavričen narod, ki bo poskrbel za razvoj celotnega kontinenta. Po uspešnem gostovanju svetovnega prvenstva v ragbiju leta 1995 je Južna Afrika videla priložnost v organiziranju vseafriških dogodkov, s čimer je želela svetu po koncu oblasti belcev pokazati svojo afriško identiteto, s tem pa novo suverenost (Nauright 2010). Usmerjenost na afriški kontinent sovpada s ciljem afriške renesanse kot zunanjepolitične prioritete Južne Afrike. Retorika panafrikanizma in zasledovanja afriških interesov je bila opazna pri vseh kandidaturah za organizacijo mednarodnih športnih dogodkov. Hkrati je Afrika s takšno športno diplomacijo poskušala uresničiti povezan cilj: biti vodilna država v Afriki. Predvsem pri kandidaturi za svetovno prvenstvo v nogometu leta 2010 se je Južna Afrika predstavljala kot ena najbolj razvitih afriških držav z najprimerjšo športno infrastrukturo na kontinentu (Cornelissen 2004). Vodilna vloga v Afriki se povezuje tudi s ciljem ekonomskega razvoja države. Gostovanje velikih

65 Južna Afrika je med izbranimi državamina lestvici indeksa mehke moči na 34. mestu s 3117 točkami, medtem ko trem najboljše uvrščenim državam (Združeno kraljestvo – 7289 točk, Združene države Amerike – 6989 točk, Nemčija – 6484 točk) postopoma sledijo nekatere ostale hitro razvijajoče se države, npr. Brazilija (17. mesto s 4675 točkami), Kitajska (22. mesto s 4237 točkami), Rusija (28. mesto s 3564 točkami) ter Indija, ki je s 36. mestom (2776 točk) za Južno Afriko. Za več podatkov in razlago meritev glej McClory 2013.

66 Južna Afrika je med izbranimi državami na 32. mestu s 37 točkami. Kitajska se glede na mehko navzočnost uvršča na 6. mesto (223,2 točke), Rusija na 7. mesto (181,4 točke), Brazilija na 21. mesto (54,7 točke) in Indija na 24. mesto (52 točk). Z več podatkov in razlago meritev glej Real Instituto Elcano (2013a, 26).

mednarodnih športnih dogodkov, predvsem svetovnega prvenstva v nogometu, pomeni sodelovanje s številnimi mednarodnimi korporacijami in bankami, posledično pa tudi dotok investicij, ki so eden izmed virov gospodarskega razvoja. Kot opazja Nauright (2010, 187), poskusi Južne Afrike gostiti čim večje mednarodne športne dogodke (svetovno nogometno prvenstvo, olimpijske igre) sovpadajo z njenim ciljem, da bi bila močnejše vpeta v globalne ekonomske odnose in gospodarsko liberalizacijo ter postala most med globalnim Severom in Jugom.

Pri tem je težko ločiti med zasledovanjem notranjepolitičnih in zunanjepolitičnih ciljev. Za razumevanje interesov in obnašanja držav v mednarodnih odnosih je namreč treba upoštevati tako domače kot mednarodne pomisleke držav (Alons 2007, 211). To je bilo v Južni Afriki še posebej očitno v času apartheida, ko je bila belska vlada razpeta med domačo (belsko) volilno bazo in pritiskom mednarodne javnosti, drugih držav, Afriške unije, Združenih narodov in ostalih akterjev. Igra na dveh ravneh, tj. metafora za potrebo države doseči mednarodni dogovor, ki je sprejemljiv tako na mednarodni kot tudi na domači ravni (Putnam 1988), je bila opazna tudi pri športni diplomaciji. Južnoafriška vlada je postopoma sprejemala spremembe v športni zakonodaji, s katerimi naj bi dajala več pravic nebelcem, izključno z namenom zadovoljiti mednarodno javnost, pri čemer pa je morala paziti, da te spremembe niso bile prevelike, saj bi s tem bila deležna kritike domače volilne baze. Ključno vlogo pri pritisku na Južno Afriko so igrali športni bojkoti kot sredstvo športne diplomacije najprej nedržavnih akterjev, potem pa še držav in mednarodnih organizacij (Nauright 2010), kar kaže na to, da lahko športna diplomacija na mehek način doseže cilj vplivati na spremembo režima ali politik v drugi državi.

Po koncu apartheida so zunanje- in notranjepolitični cilji Južne Afrike veliko bolj sovpadali in uživali mednarodno ter večinsko domačo podporo, zato jih je bilo tudi lažje uresničevati. Za doseganje nacionalne sprave kot ključnega cilja Mandeline vlade (Nauright 2010) kot tudi za repozicioniranje in reintegracijo v mednarodno skupnost je Južna Afrika uporabila isto sredstvo – šport. Gostovanje in zmaga na svetovnem prvenstvu v ragbiju sta vsaj kratkoročno uresničila dva cilja: (simbolično) poenotenje naroda in predstavitev Južne Afrike na mednarodni ravni v lepši luči. Takšna politična in diplomatska usmerjenost na šport je izhajala iz velike vloge športa, ki jo je ta igral pri množičnem odporu proti apartheidu, velike priljubljenosti športa pri vseh rasnih skupnostih v državi ter iz privlačnosti športa na globalni ravni. To dokazuje, kako zelo je pri javni diplomaciji pomembno razumeti obnašanje mednarodne javnosti. Šport se je v Južni Afriki izkazal za uspešno komunikacijsko sredstvo, s katerim je vlada mednarodni javnosti prenesla informacije in podobo Južne Afrike kot mavrične, športno uspešne in turistično privlačne vodilne sile v Afriki.

Cornelissen in Swart (2006, 111) opazata, da države v razvoju gostijo velike športne dogodke z drugimi cilji kot razvite države. Medtem ko razvite države zasledujejo

predvsem notranjepolitične cilje, so države v razvoju zaradi svojega neenakovrednega položaja v globalnih odnosih veliko bolj osredotočene na cilje zunanje politike: pošiljanje določenih sporočil mednarodni skupnosti (profiliranje in oglaševanje), vključevanje v mednarodne odnose onkraj svojih objektivnih virov in zmožnosti, nadomeščanje pomanjkanja virov moči in vpliva v mednarodni skupnosti ter doseganje ekonomskih koristi. Za države, ki se soočajo s pomanjkanjem notranje kohezije in enotnosti, predstavljajo takšni dogodki priložnost za izgradnjo naroda in nacionalne identitete ter pošiljanje lepše podobe države. Kitajska je npr. poletne olimpijske igre v Pekingu izrabila za utrjevanje mednarodne podobe o Kitajski kot moderni, hitro rastoči ekonomski velesili. Ker države v samooglaševanje vključujejo pozitivne športne vrednote, se lahko percepcija mednarodne javnosti o njih močno spremeni. Kljub temu pa Manzenreiter (2010, 34) opozarja, da ima zaradi številnih drugih dejavnikov ustvarjanje državne znamke oz. samooglaševanje le marginalno vlogo pri izboljšanju podobe določene države. Kitajski zunanjepolitični cilj predstaviti se kot moderna država so ovirali predvsem trije (notranjepolitični) razlogi: slabo stanje človekovih pravic, nizka kakovost proizvodnje na račun industrij drugih držav in pomanjkanje okoljske ozaveščenosti. Podobno se je dogajalo z Brazilijo, ki je poleti 2014 gostila svetovno prvenstvo v nogometu, leta 2016 pa bo gostiteljica poletnih olimpijskih iger v Rio de Janeiru. Čeprav McClory (2013, 12) pravi, da se je brazilska mehka moč zaradi priprav na dva velika športna dogodka opazno izboljšala, je njena priložnost, da se pokaže kot sila v vzponu na področju športa in gospodarstva, omejena zaradi negativne medijske pozornosti. Strah, da stadioni ne bodo zgrajeni pravočasno, slabe razmere za delavce in domači protesti, ki zahtevajo izboljšanje socialnih storitev namesto gradnje stadionov, so močno zaznamovali mednarodno percepcijo Brazilije. Iz primerov Brazilije, Kitajske in Južne Afrike tako izhaja ugotovitev, da je lahko športna diplomacija učinkovita le, če hkrati potekajo tudi notranjepolitične reforme, ki poskušajo izboljšati družbeno, ekonomsko in politično situacijo v državi. Grix (2012, 4) je posledično kritičen do gostovanja velikih mednarodnih športnih dogodkov državah, ki so družbeno in ekonomsko močno razslojene, saj bi te države porabljeni sredstva lahko veliko bolj učinkovito investirala v strukturne reforme in odpravljanje družbene neenakosti.

S tem se delno strinja McClory (2013, 14), ki pravi, da potrebujejo države v razvoju, ki želijo povečati svojo mehko moč, več strukturnih reform. Notranjepolitične spremembe v smeri individualnih svoboščin, demokracije, svobodnih medijev, izkoreninjanja korupcije ipd. bodo pripomogle k mehki moči prav tako kot samooglaševanje. Takšne kritike so izjemno pomembne in konstruktivne, toda pogosto jih države zamenjajo za občutek pomembnosti in mednarodnega priznanja ter prestiža, ki jim ga dajejo mednarodni športni dogodki. Ko je bilo npr. rusko mesto Sochi izbrano za prizorišče zimskih olimpijskih iger leta 2014, je predsednik Putin to interpretiral kot svetovno priznanje ruskega ponovnega vstopa v aktualne globalne odnose po desetletju ekonomske krize. Velik naval držav v

razvoju, ki želijo gostiti velike športne dogodke, namreč predstavlja njihov poskus oznaniti svetu svojo navzočnost v globalnih odnosih ter vzpon k razvitemu svetu (Grix 2012, 6–7; Murray 2011, 9–11; Freeman 2012, 1266–1267). Hkrati so postali veliki športni dogodki potencialni katalizator za vzdržen družbeni in ekonomski razvoj in za doseganje mednarodnih razvojnih ciljev v državah v razvoju. V takšnih pogojih je verjetno, da bodo države iz skupine BRICS in ostale države v razvoju v prihodnosti prednjačile pri gostovanju olimpijskih iger, svetovnih prvenstev v nogometu in ostalih velikih mednarodnih športnih dogodkov (Horne 2010, 6).

4.3 ZAKLJUČEK

Šport je zaradi vrednot, ki jih predstavlja, in priljubljenosti, ki jo uživa na globalni ravni, pomemben vir mehke moči držav. Zato ni presenetljivo, da se države odločajo za športno diplomacijo, da bi tako povečale svoj ugled. Pri tem uresničujejo cilje zunanje politike, kot so repozicioniranje in reintegracija v mednarodni skupnosti, ustvarjanje državne znamke, mednarodni, regionalni in nacionalni družbeni in ekonomski razvoj, človekove pravice, vpetost v globalne ekonomske odnose ter prijateljski odnosi z drugimi državami. Športna diplomacija kot sredstvo za repozicioniranje je pomembna predvsem za države v razvoju, ki si želijo zagotoviti (novo) mesto v mednarodni skupnosti in se pokazati kot enakovredne razvitim državam. To je očitno predvsem pri Južni Afriki, ki se je s tem namenom osredotočila na športno diplomacijo v obliki gostovanja velikih mednarodnih športnih dogodkov, s katerimi je želela doseči navzočnost v mednarodni skupnosti po koncu apartheida kot nova demokratična država in kot vodilna afriška sila. Toda države, ki prakticirajo pozitivno športno diplomacijo, se morajo zavedati, da so lahko v primeru neskladnosti notranjepolitičnih razmer s podobo, ki jo posredujejo prek športnikov ali pa z gostovanjem športnih dogodkov, deležne negativne športne diplomacije oz. mehkih sankcij v obliki bojkotov drugih držav in nedržavnih akterjev. Učinkovitost in uspešnost športne diplomacije sta tako omejeni ne le z zunanjimi dejavniki, temveč v veliki meri z notranjimi (stanje človekovih pravic, demokracije in korupcije, gospodarska situacija, podpora domače javnosti ipd.). Južni Afriki se je kljub nekaterim še vedno nerešenim problemom uspelo relativno dobro repozicionirati, saj je njena športna diplomacija potekala skladno z notranjepolitičnimi reformami in zasledovanjem interesov celotnega kontinenta. Ali se bo Rusiji, Braziliji, Indiji in ostalim državam v razvoju, ki bodo v kratkem gostile velike športne dogodke, uspelo prikazati v pozitivni luči, tako ni odvisno le od mednarodne javnosti, temveč tudi od sprememb na področju notranje politike.

5. SKLEPI

Prvi cilj monografije je osredotočen na konceptualno razmejitev pojmov, povezanih z mehko močjo. V Uvodu je tako mehka moč opredeljena kot zmogljivost (moč kot vir) in kot vpliv (moč prek odnosov). Med njima se pojavlja koncept navzočnosti, ki je rezultat izvajanja vpliva v mednarodni skupnosti, a je hkrati tudi dejavnik percepcije legitimnosti pri aktivaciji zmogljivosti in njihovem pretvarjanju v vpliv. Širše se monografija opredeljuje tudi do povezave med zmogljivostmi mehke in trde moči, tj. do aktivacije t. i. pametne moči. Vsebinsko smo mehko moč opredelili z neoprijemljivimi zmogljivostmi, kot so: izurjenost diplomatske službe, vsečnost političnega sistema, politične kulture, civilne družbe in vladanja, produkcija umetnosti, visoke kulture in zabavne industrije (npr. glasba, film, estrada), tržni delež in prepoznavnost blagovnih znamk, uspešni posamezniki – državljani diplomati. Na drugi strani mehka moč v obliki navzočnosti pomeni učinek izkoristka zmogljivosti v mednarodni skupnosti – položaj držav na mednarodni ravni na področjih, kot so: globalni ugled, diplomacija, kultura, izobraževanje, šport, poslovanje/inovacije, turizem, vladanje, kvaliteta življenja ipd. Način doseganja vpliva je lahko različen: od kulturne diplomacije, tradicionalne ('čiste') diplomacije do javne, športne, gospodarske in trgovinske diplomacije ter propagande (Tabela U.1). V posameznih poglavjih monografije smo se osredotočili na javno, kulturno in športno diplomacijo ter na propagando.

Drugi cilj te raziskave stremi k empiričnemu preverjanju pojava mehke moči v zunanji politiki in delno tudi v mednarodni politiki. To smo dosegli s predstavitvijo študij primerov v štirih osrednjih poglavjih, in sicer na primerih raznovrstnih držav po zunanjepolitičnih zmogljivostih in po položaju v mednarodnem sistemu. Na tem mestu predstavljam ključne ugotovitve posameznih študij primerov ter jih navsezadnje strnem v sintezo s teoretskimi in aplikativnimi spoznanji.

Bojinović Fenko in Požgan sta ugotovila, da slovenska kulturna diplomacija obstaja v zelo okrnjeni organizacijski in vsebinski obliki. Ubada se namreč s težavami, ki so tipične za male države in za nove (tranzicijske) države (območja CEEC). Kar zadeva organizacijo, je največji problem nezadostno načrtovanje vložkov v kulturne zmogljivosti, ki se kaže v notranji neuskkljenosti oblikovanja sredstev mehke moči med relevantnimi ministrstvi in uradi ter nadalje v slabem upravljanju slednjih. To je povzročilo nezadosten razvoj zmogljivosti in vsebine zmogljivosti (politik) kot virov mehke moči. Na drugi strani pa se pojavlja tudi problem pri razvoju sredstev izvajanja teh nezadostnih in neuskkljenih zmogljivosti, saj se

slabo razvite strategije osredotočajo predvsem na multilateralno izvajanje mednarodnih kulturnih odnosov (tj. sodelovanje v mednarodnih vladnih organizacijah z vsebino, povezano s področjem kulturne dediščine in produkcije visoke kulture) namesto na strateško bilateralno kulturno diplomacijo na območjih t. i. primerjalnih prednosti slovenske družbe (kot je Zahodni Balkan) ali na razvoj celostne podobe države v obliki koherentne državne znamke (znamčenje). To nakazuje, da potencial visoke legitimnosti slovenske mehke moči, ki se kaže v relativno dobrih indeksih mednarodne navzočnosti (npr. šport, izobraževanje in znanost), ni izkoriščen zaradi slabo razvitih sredstev kulturne diplomacije. Hkrati primer slovenske kulturne diplomacije nakazuje tudi na spoznanje, da nezadostna organiziranost in strateško načrtovanje pomenita tudi umanjkanje možnosti za izkoristek t. i. pametne moči. Slovenija ima visok potencial združevanja nekaterih zmogljivosti trde moči (izhajajočih iz geografskih danosti, kot so neokrnjena raznolika narava, prometno vozlišče) z zmogljivostmi mehke moči (organiziranost turistične dejavnosti ter visoka navzočnost na zgoraj omenjenih področjih), ki pa jih žal prav tako še ni ustrezno aktivirala.

V poglavju o javni diplomaciji Ruske federacije je Tamara Kajtazović pokazala, da se je Rusija sicer naučila izvajati javno diplomacijo namesto propagande, kot jo je uporabljala Sovjetska zveza v času hladne vojne, vendar pa učinki tega novo zagnanega sredstva zunanje politike v desetih letih še ne izkazujejo enosmernega uspeha. Čeprav se je Rusija angažirala pri raznovrstnem razvoju zmogljivosti mehke moči (kulturna produkcija, izobraževanje, mednarodni športni dogodki, literatura) in jo skrbno povezala s svojimi zunanjepolitičnimi cilji, pa kaže, da ne dosega želenega vpliva pri tujih javnostih, saj se percepcija njene podobe pri teh ni posebej izboljšala. Navzočnost Rusije je največja na področju kulture, najmanjša pa na področju izobraževanja. Sklepati je mogoče, da je majhna navzočnost posledica druge težave ruske javne diplomacije, tj. njene nelegitimnosti. Kljub omenjenemu presedlanju od propagande k javni diplomaciji namreč slednja kot sredstvo mehke moči prevečkrat temelji na reprezentacijski sili kot na legitimnosti. Rusiji se očita projekcijo slike o želeni ruski družbi, ne pa o dejanski ruski družbi, zato ruska vlada s pomanjkanjem legitimnosti ne dosega učinka iskrene privlačnosti pri tujih javnostih, prej nasprotno. S tem je utemeljen tudi dvom o dejanski iskrenosti zunanjepolitičnih ciljev Ruske federacije, ki ga na primer lepo odseva ruski zunanjepolitični cilj o povečanju donacij razvojne pomoči. Na podlagi podane analize sklepamo, da to sredstvo mehke moči bolj cilja zgolj na doseganje podobe Rusije kot države donatorke, ne pa na dejansko izboljšanje stanja gospodarstev in človekovih pravic v državah v razvoju.

Druga študija o javni diplomaciji se je osredotočila na njeno primerjalno analizo, kot sta jo uporabila Združeno kraljestvo kot velika sila in Argentina kot srednja sila v primeru referendumov o suverenosti Falklandskih otokov. Karolina Praček je s primerjavo obeh držav glede na izbrane podindekse indeksa mehke moči

ugotovila, da so bili tako zmogljivosti kot sredstva mehke moči Združenega kraljestva v primerjavi z argentinskimi večji in uspešnejši, zato so vodili k prepričanju volivcev in negativnemu izidu referendumu o suverenosti ozemlja Falklandskih otokov. Vendar se ključna za uspeh Združenega kraljestva ne zdi količina zmogljivosti mehke moči in s tem privlačnosti sama po sebi, temveč legitimnost v načinu, kako je bila mehka moč aktivirana v javni diplomaciji. Nesorazmerje v mehki moči je namreč Argentina skušala izravnati z raznimi aktivnostmi naslavljanja ne le prebivalcev Falklandskih otokov, temveč tudi svetovne javnosti, a so bile te aktivnosti bolj propaganda kot javna diplomacija, nekatere pa so celo bolj podobne sredstvom trde moči. Avtorica je teh argentinskih 'promocijskih' aktivnosti popisala kar nekaj: ustrahovanje in celo nasilje nad križarskimi turisti in delavci, blokada, aktivacija ameriških in enega britanskega estradnika za propagando pro-argentinskega stališča, zloraba mnenj znanih oseb svetovnega merila (skupina šestih Nobelovcev in papež) ter priprava negativnih propagandnih videovsebin (z argentinskim olimpijcem na Falklandskih otokih). Vse te dejavnosti argentinske vlade so vodile k poskusom aplikacije kombinacije trde in mehke moči, ki pa so se izjalovili in v svojem rezultatu niso prinesli tega, kar sicer v teoriji predvideva 'pametna moč'. Še več, tudi siceršnja sporočila mehke moči niso privedla do privlačnosti argentinskega stališča, saj so temeljila na reprezentacijski sili in se zato niso uspela uveljaviti kot legitimna. Zato je torej ključno opozoriti, da aktivacija sredstev mehke moči sama po sebi ne prinaša zagotovljenih pozitivnih rezultatov privlačnosti, enako pa velja tudi za kombinacijo uporabe sredstev trde in mehke moči (pametno moč).

Zadnja študija primera se je osredotočila na še ožji vidik javne diplomacije, tj. na športno diplomacijo. Ta se podobno kot kulturna diplomacija ne izvaja primarno za doseganje športnih ciljev, temveč za promocijo zmag in trofejev z namenom oglaševanja, za izboljšanje podobe v mednarodnih odnosih (repozicioniranje) ter v obliki mehkih sankcij, tj. s ciljem kaznovanja obnašanja neke države ali entitete, ki ga prva država ne odobrava; prva dva načina Tamara Juričić imenuje pozitivna športna diplomacija, tretjega pa negativna športna diplomacija. Avtorica je v tem kontekstu pokazala, kako je bila Južna Afrika mehko sankcionirana od mednarodnih vladnih in nevladnih akterjev, ki so v času apartheida do nje izvajali negativno športno diplomacijo, da je izvedla potrebne notranjepolitične družbene spremembe. Hkrati pa se je Južna Afrika po odpravi apartheida z organizacijo velikih mednarodnih športnih dogodkov in samooglaševanjem uspela reponicirati v mednarodni skupnosti kot stabilna demokratična država, privlačna za tuje investicije in kot turistična destinacija ter se hkrati uspela reintegrirati v mednarodni politiko z uveljavitvijo kot legitimna regionalna sila, vodilna v Afriki. S pozitivno športno diplomacijo je država povečala mehko moč na mednarodni ravni (navzočnost), saj se je po organizaciji obeh velikih mednarodnih športnih dogodkov (leta 1995 in 2010) mehka navzočnost Južne Afrike povečala. Ključno spoznanje, ki razširja pomen študije raziskanega enega primera, avtorica predstavi

v zaključku, in sicer gre za pomen pozitivne športne diplomacije držav v razvoju ter za učinke potencialnega izvajanja negativne športne diplomacije mednarodne skupnosti do njih. Učinkovitost pozitivne športne diplomacije je namreč odvisna ne le od motivacije za organizacijo velikih mednarodnih športnih dogodkov ter od samopromocije, temveč tudi od notranjepolitičnih dejavnikov oz. skladnosti notranjepolitičnih razmer in podobe, ki jo država posreduje tujim javnostim, kar je relevantno zlasti za države v razvoju, ki so ali bodo gostile velike športne dogodke. Neskladnost dejanskega stanja in zelene podobe je namreč že bila ocenjena kot tista, ki je za Kitajsko zmanjšala učinek organizacije poletnih olimpijskih iger v Pekingu leta 2008 in zimskih olimpijskih iger v Sochiju v Rusiji leta 2014, kar znova utrjuje naše spoznanje o tem, da mora mehka moč države za uspešno doseganje privlačnosti pri tujih javnostih nujno temeljiti na legitimnosti.

Še eno spoznanje, ki razširja aplikativno vrednost te raziskave zunaj obsega izbranih študij primerov, se nanaša na element 'poslušanja' pri izvajanju javne diplomacije kot sredstva izvajanja mehke moči. Ključna pri javni diplomaciji je dvosmerna komunikacija, čeprav gre primarno za sporočanje države in so naslovniki končni uporabniki sporočila. Nujno je z veliko občutljivostjo spremljati odziv mednarodne javnosti na poslana sporočila. Slednje sta dokazali študiji argentinske in ruske javne diplomacije, ki sta neuspešni prav v elementu upoštevanja kritičnega odziva na preveč propagandna in vsiljiva stališča (Argentina) ter na nerealistična sporočila (Rusija), kar spodkopava legitimnost obeh držav sporočevalk. Na drugi strani pa je prav primer Južnoafriške republike pokazal, da je visoka občutljivost vlade za sporočila negativne športne diplomacije različnih relevantnih akterjev v svetovni politiki ključno pripomogla k notranjepolitičnim spremembam v Južni Afriki in k reintegraciji države v mednarodno skupnost po odpravi apartheida.

Ne nazadnje velja izpostaviti sklepno spoznanje o mehki moči držav, ki je zelo relevantno za Slovenijo. Tudi za izgradnjo zmogljivosti in za izvajanje te oblike moči so potrebna znatna sredstva – primerjalno manjša kot za izvrstno vojaško silo, a vseeno jih je treba angažirati. Hkrati pa je treba upoštevati, da imajo velike promocijske akcije (npr. ob organiziranju pomembnega političnega dogodka, predsedovanju odločevalskim organom mednarodnih organizacij ali velikega mednarodnega športnega dogodka) zelo kratkoročen učinek na tuje javnosti. Zato se predvsem majhnim državam z omejenimi sredstvi splača investirati v pametno aktivacijo kombinacije zmogljivosti trde in mehke moči ter izoblikovati jasno sporočilo o lastni podobi, ki jo želijo promovirati v mednarodni skupnosti. To je tudi treba koherentno izvajati prek celostne državne znamke, ki združuje vse potencialno prepoznavne elemente nacionalne družbe (kulturo, jezik, turizem, izobraževanje, znanost, gospodarstvo in podjetništvo, zabavno industrijo) v enotno sporočilo z namenom doseganja privlačnosti pri tujih javnostih. Pri tem mora biti državna znamka podprta z realnim stanjem v notranjem družbenopolitičnem prostoru. Organizacija mednarodnih dogodkov z nepovezano vsebino,

čeprav samih zase velikih in na kratek rok medijsko odmevnih, ne bo pripomogla k večji navzočnosti in s tem potencialno večjemu vplivu v mednarodni skupnosti, temveč bo le izčrpala že sicer omejena sredstva majhne države.

Avtorja prvega poglavja sta neposredno izpostavila, da bi to za Slovenijo pomenilo dvoje; za aktivacijo pametne moči bi država morala spremeniti tako zunanjepolitični proces kot vsebino sporočila o 'sebi'. Najprej bi bilo nujno v tesnem dialogu z vsemi relevantnimi akterji na zgoraj omenjenih področjih oblikovati družbeni konsenz o želeni podobi slovenske družbe in države v svetu. Če bi v proces oblikovanja te zunanjepolitične ideje vključili tane le vladne, ampak tudi gospodarske in civilnodružbene subjekte, bi se nato uspešneje približali homogenemu delovanju slovenske družbe in države, saj bi ti subjekti pri izvajanju svojih zunajjih zadev inherentno delovali tudi v kontekstu promocije kulture naroda, družbe in s tem države.

Tako oblikovan cilj bi bilo na drugi strani nato treba skrbno umestiti v že obstoječe programe, projekte in druge redne in izredne dejavnosti vseh oddelkov ministrstev, ki skrbijo za mednarodne odnose na nekem področju, koordinacijsko vlogo pri tem pa seveda mora izvajati MZZ. Pri tem je treba nujno izpostaviti, da slednji (v vlogi notranjega organizatorja slovenske diplomatske službe) javne diplomacije ne sme več razumeti zgolj kot tehniko naslavljanja tujih javnosti (prek informacijske tehnologije), temveč se je treba mnogo bolj posvetiti predvsem vsebini sporočil. Kot oblika akcije se najbolj obetavna kaže konsistentna strategija organizacije velikih mednarodno odmevnih dogodkov na vseh področjih. Če bi v prvi fazi oblikovanja vsebine slovenske podobe v svetu – kot nakazano zgoraj – nastalo celostno povezano in enotno sporočilo, bi mednarodni športni dogodki, dogodki zabavne kulture ali visoke umetnosti, izobraževalna in znanstvena dejavnost ter zvezdniška diplomacija oplajali gospodarsko diplomacijo in turizem, kar pomeni izboljšane možnosti za mednarodno prepoznavnost subjektov na teh posameznih področjih, hkrati pa tudi večjo mednarodno prepoznavnost slovenske družbe in države kot celote (večjo navzočnost).

6. SEZNAM VIROV

- 2010 FIFA World Cup South Africa. 2010. African Legacy. Dostopno na: <http://www.sa2010.gov.za/node/515> (18. 1. 2014).
- Agros Resources. 2012. Home. Dostopno na: <http://www.argosresources.com/> (3. 4. 2013).
- Alegi, Peter. 2010. 'Feel the Pull in your Soul': Local Agency and Global Trends in South Africa's 2006 World Cup Bid. *Soccer & Society* 2 (3): 1–21. Dostopno na: <http://dx.doi.org/10.1080/714004858> (17. 1. 2014).
- Alegi, Peter in Chris Bolsmann. 2010. South Africa and the global game: Introduction. *Soccer & Society* 11 (1–2): 1–11. Dostopno na: <http://dx.doi.org/10.1080/14660970903331284> (7. 11. 2012).
- Alons, Gerry C. 2007. Predicting a State's Foreign Policy: State Preferences between Domestic and International Constraints. *Foreign Policy Analysis* 3 (3): 211–232.
- Anderson, Connie M., Troy A. Bielert in Ryan P. Jones. 2004. One Country, One Sport, Endless Knowledge: The Anthropological Study of Sports in South Africa. *Anthropologica* 46 (1): 47–55. Dostopno na: <http://www.jstor.org/stable/25606167> (7. 11. 2012).
- Anholt-GfK Roper City Brands Index. 2013. Dostopno na: http://www.gfkamerica.com/practice_areas/roper_pam/placebranding/cbi/index.en.html (20. 8. 2013).
- Argentine Republic. 2008. 1994 Constitution. Dostopno na: http://pdba.georgetown.edu/Constitutions/Argentina/argen94_e.html (29. 9. 2012).
- Arie, Sophie. 2007. Argentina snubs UK over oil deal as anniversary nears. *The telegraph.co.uk*, 29. 3. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1547024/Argentina-snubs-UK-over-oil-deal-as-anniversary-nears.html> (2. 10. 2012).
- Atkinson, Carol. 2010. Does Soft Power Matter? A Comparative Analysis of Student Exchange Programs 1980–2006. *Foreign Policy Analysis* 6 (1): 1–22.
- ATRL. 2013. Chart Listings: IFPI Recording Industry in Numbers 2012. Dostopno na: <http://atrl.net/forums/showthread.php?t=365640> (4. 8. 2013).
- Avgerinos, P. Katherine. 2009. Russia's public diplomacy effort: what the Kremlin is doing and why it's not working. *Journal of Public & International Affairs* 20: 115–135.
- Backes, Oliver. 2014. Rossiya Segodnya: the National Champion of News. *Center for Strategic and International Studies*, 22. 1. Dostopno na: <http://csis.org/blog/rossiya-segodnya-national-champion-news> (15. 4. 2014).
- Barnett, Michael in Raymond Duvall. 2005. Power in International Politics. *International Organization* 59 (4): 39–75.
- BBC News. 2012. UK criticises 'tasteless' Falklands Olympic ad, 4. 5. Dostopno na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-17946838> (4. 9. 2012).
- Behringer, Ronald M. 2005. Middle Power Leadership on the Human Security Agenda. *Cooperation and Conflict* 40 (3): 305–342.
- Berenskoetter, Felix in M. J. Williams, ur. 2007. *Power in World Politics*. Oxon in New York: Routledge.
- Bially Mattern, Janice. 2007. Why 'soft power' isn't s soft: representational force and attraction in world politics. V *Power in World Politics*, ur. Felix Berenskoetter in M. J. Williams, 98–119. Oxon in New York: Routledge.

- Bjola, Corneliu in Markus Kornprobst. 2013. *Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics*. New York: Routledge.
- Black, David in Shona Bezanson. 2004. The Olympic Games, human rights and democratisation: lessons from Seoul and implications for Beijing. *Third World Quarterly* 25 (7): 1245–1261. Dostopno na: <http://www.jstor.org/stable/3993808> (12. 4. 2012).
- Bojinović, Ana. 2005. Geographical Proximity and Historical Context as a Basis of Active Foreign Policy Strategy of Small European Sates – the Case of Austria and Slovenia Regarding the Western Balkans. *Politics in Central Europe* 1 (1): 8–29.
- . 2010. *Premoščanje ločnice med proučevanjem mednarodnih odnosov in zunanje politike: primer mednarodnega regionalizma*. Ljubljana: Založba FDV.
- Bojinović Fenko, Ana in Jure Požgan. 2014. Regionalisation of Slovenian Foreign Policy: Back to the Balkans. *Studia Historica Slovenica* 14 (1): 55–74.
- Bojinović Fenko, Ana in Ana Slavec. 2013. Primerljivost študentov UL in tujih študentov na UL na mednarodni izmenjavi; znanje, veščine in pogoji za študij. Spletna anketa, izvedena med 15. 4. 2013 od 10.00 CET in 18. 4. 2013 do 9.00 CET, kot del tedna Svobodne univerze.
- Bolzoni, Attilio. 2012. Falkland RAPPORTO TOP SECRET/1Per la Regina e per il petolio. *La Repubblica.it*, 6. 10. Dostopno na: <http://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2012/06/10/falkland-rapporto-top-secret1per-la-regina-per.html?ref=search> (4. 4. 2013).
- Booth, Douglas. 1997. The South African Council on Sport and the Political Antinomies of the Sports Boycott. *Journal of Southern African Studies* 23 (1): 51–66. Dostopno na: <http://www.jstor.org/stable/2637137> (11. 12. 2013).
- Bretherton, Charlotte in John Vogler. 2006. *Conceptualizing Actors and Actorness*. V *The European Union as a Global Actor*, ur. Charlotte Bretherton in John Vogler, 11–34. London in New York: Routledge.
- Brighi, Elisabetta and Christopher Hill. 2008. Implementation and Behaviour. In *Foreign Policy; Theories, Actors, Cases*, ed. Steve Smith, Amelia Hadfield and Tim Dunne, 117–135. Oxford: Oxford University Press.
- British Embassy Buenos Aires. 2012. Falkland Islands information. Dostopno na: <http://ukinargentina.fco.gov.uk/en/about-us/other-locations/overseas-territories/falkland-islands1/> (9. 10. 2012).
- Butcher, Andrew. 2012. Students, Soldiers, Sports, Sheep and the Silver-Screen: New Zealand's Soft Power in ASEAN and Southeast Asia. *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International & Strategic Affairs*. 34 (2): 249–273.
- Center for World-Class Universities. 2013. Dostopno na: <http://www.shanghairanking.com> (20. 8. 2013).
- Central Intelligence Agency – CIA. 2012. The World Factbook. Dostopno na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> (3. 10. 2012).
- . 2013. The World Factbook. Dostopno na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (4. 5. 2013).
- CMEPIUS. 2013. Intervju s Sonjo Mavsar in Marjo Medved, Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja Republike Slovenije, izvedla Ana Bojinović Fenko. 6. 9.v Ljubljani.
- Conley, A. Heather in Theodore P. Gerber. 2011. Russian Soft Power in the 21st Century: An Examination of Russian Compatriot Policy in Estonia. *Center for Strategic & Inter-*

- national Studies*. Dostopno na: http://csis.org/files/publication/110826_Conley-RussianSoftPower_Web.pdf (20. 1. 2014).
- Conway, Richard. 2014. Sochi 2014: Does Sochi success signal a new Russia? *BBC*, 23. februar. Dostopno na: <http://www.bbc.com/sport/0/winter-olympics/26316456> (15. 4. 2014).
- Cornelissen, Scarlett in Kamilla Swart. 2006. The 2010 Football World Cup as a political construct. V *Sports mega-events: social scientific analyses of a global phenomenon*, ur. John Horne in Wolfram Manzenreiter, 108–123. Oxford: Blackwell Publishing.
- Cornelissen, Scarlett. 2004. 'It's Africa's Turn!' The Narratives and Legitimizations Surrounding the Moroccan and South African Bids for the 2006 and 2010 FIFA Finals. *Third World Quarterly* 25 (7): 1293–1309.
- Cruccu, Matteo. 2012. Le Falkland trent'anni dopo: per il rock inglese (e Sean Penn) sono argentine. *Corriere della sera.it*, 12. 3. Dostopno na: http://www.corriere.it/esteri/12-marzo_12/falkland-malvinas-rock-inglese-cruccu4bf24694-6c65-11e1-bd93-2c78bee53b56.shtml (15. 10. 2012).
- . 2013. Bergoglio e quell'omelia sulle Falkland: «Britannici usurpatori». *Corriere della sera.it*, 14. 3. Dostopno na: http://www.corriere.it/esteri/speciali/2013/conclave/notizie/14-marzo-tabloid-inglesi-contro-papa-falkland_b641597e-8c92-11e2-ab2c-711cc67f5f67.shtml (4. 5. 2013).
- Cull, J. Nicholas. 2008. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616: 31–54.
- Desai, Ashwin in Goolam Vahed. 2010. World Cup 2010: Africa's turn or the turn on Africa? *Soccer & Society* 11 (1–2): 154–167.
- Desire Petroleum. 1998. Original AIM admission document. Dostopno na: http://www.desireplc.co.uk/pdfs/admissions_document_NEW.pdf (9. 10. 2012).
- Dolinsky, Alexey. 2012. What is Public Diplomacy, and Why Russia Needs It? *Russian International Affairs Council*. Dostopno na: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=913#top (10. 12. 2013).
- . 2013. Russian Soft Power 2.0. *Russia Direct: Quarterly Report (1) 1*. Dostopno na: <http://www.russia-direct.org> (15. 1. 2014).
- Edelman Trust Barometer*. 2012. Trust Barometer Global Results. Dostopno na: <http://trust.edelman.com/trust-download/global-results/> (4. 5. 2013).
- Eden, Jon Theis. 2013. Can Soccer Improve International Relations? Major Research Paper: Soccer and International Relations, 23 July. Dostopno na: <http://www.ruor.uottawa.ca/en/bitstream/handle/10393/26069/EDEN,%20Jon%20Theis%2020135.pdf?sequence=1> (22. 11. 2013).
- Edwards, Roger. 2012. *Statement by The Honourable Roger Edwards, Member of the Legislative Assembly*, New York, 14. 6. Dostopno na: <http://www.falklands.gov.fk/news/2012/06/> (26. 9. 2012).
- Ernest & Young*. 2012. Rapid-growth markets soft power index, Spring 2012. Dostopno na: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Rapid-growth_markets_soft_power_index_Spring_2012/\\$FILE/softpowerindex.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Rapid-growth_markets_soft_power_index_Spring_2012/$FILE/softpowerindex.pdf) (30. 9. 2012).
- . 2012. Rapid Growth Markets Soft Power Index. Dostopno na: http://emergingmarkets.ey.com/wp-content/uploads/downloads/2012/05/TBF-606-Emerging-markets-soft-power-index-2012_LR.pdf (20. 8. 2013).
- Evans, Julian. 2005. Spinning Russia. *Foreign Policy*, 1. 12. Dostopno na: http://www.foreignpolicy.com/articles/2005/11/30/spinning_russia (22. 1. 2014).

- FIFA.com. 2013. FIFA/Coca-Cola World Ranking. Dostopno na: <http://www.fifa.com/worldranking/rankingtable/index.html> (4. 5. 2013).
- Finn, Peter. 2008. Russia Pumps Tens of Millions Into Burnishing Image Abroad. *The Washington Post*, 6. 3. Dostopno na: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/03/05/AR2008030503539.html> (24. 1. 2014).
- Fischer, Markus. 2006. Culture and Foreign Politics. In: Brenda Schaffer (ed.), *The Limits of Culture. Islam and Foreign Policy*, 27–64. Cambridge and London: the MIT Press.
- Freedman, Lawrence. 2005. *The Official History of the Falklands Campaign, Volume 1: The Origins of the Falklands War*. Abingdon: Routledge. Dostopno na: <http://books.google.si/books?hl=sl&id=-ZSF6bpWm04C&q=lexington#v=snippet&q=lexington&f=false> (1. 10. 2012).
- Freedom House. 2012. Freedom in the World 2012. Dostopno na: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2012> (4. 5. 2013).
- Freeman, Kevin. 2012. Sport as swaggering: utilising sport as soft power. *Sport in society: Cultures, Commerce, Media, Politics* 15 (9): 1260–1274.
- Garsten, Christina in Jacobsson, Kerstin. 2013. Post-Political Regulation: Soft Power and Post-Political Visions in Global Governance. *Critical Sociology* 39 (3): 421–437.
- GlobeScan. 2013. GlobeScan Poll for the BBC World Service. Dostopno na: http://www.globescan.com/images/images/pressreleases/bbc2013_country_ratings/2013_country_rating_poll_bbc_globescan.pdf (20. 1. 2014).
- Gorčakov Fund. 2014. Миссия и Задачи – Mission and Objectives. Dostopno na: <http://gorchakovfund.ru/about/mission/> (19. 1. 2014).
- Grail Research. 2010. 2010 FIFA World Cup South Africa: Mobile Survey on Public Perception of South Africa – Pre & Post World Cup. Dostopno na: http://www.grailresearch.com/pdf/ContentPodsPdf/Mobile_Survey_Public_Perception_Pre_and_Post_2010_World_Cup.pdf (4. 10. 2013).
- Grix, Jonathan. 2012. The Politics of Sports Mega Events. *Political Insight* 3 (1): 4–7.
- Guzzini, Stefano. 2007. The concert of Power. A constructivist analysis. V *Power in World Politics*, ur. Felix Berenskoetter in M J. Williams, 23–42. Oxon in New York: Routledge.
- Hey, Jeanne A. K. 2003. Introducing small state foreign policy. V *Small States in World Politics. Explaining Foreign Policy Behavior*, ur. Jeanne A. K. Hey, 1–12. Boulder in London: Lynne Rienner.
- Hill, Christopher. 2003. *The Changing Politics of Foreign Policy*. Houndmills, Basingstoke and Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hill, Lloyd. 2009. Football as code: the social diffusion of 'soccer' in South Africa. *Soccer & Society* 11 (1–2): 12–28.
- Hiller, Harry H. 1997. And if Cape Town Loses? Mega-Events And The Olympic Candidature. *Indicator South Africa* 14 (1): 63–67.
- 2000. Mega-Events, Urban Boosterism and Growth Strategies: An Analysis of the Objectives and Legitimations of the Cape Town 2004 Olympic Bid. *International Journal of Urban and Regional Research* 24 (2): 439–458.
- Holsti, K. J. (1995) *International Politics, A Framework for Analysis*. 7. izdaja. Englewood Cliffs (NJ): Prentice Hall.
- Horne, John in Wolfram Manzenreiter, ur. 2006. *Sports mega-events: social scientific analyses of a global phenomenon*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Horne, John. 2010. Building BRICs by Building Stadiums: Preliminary Reflections on Recent and Future Sports Mega-Events in Four Emerging Economies. Popravljen verzija

- prispevka na mednarodni konferenci »Mega dogodki in mesto« na Univerzi Federal Fluminense (UFF), Niteroi, Brazilija, 3-5. 11. 2010. Dostopno na: <http://www.bl.uk/sportandsociety/exploresocsci/sportsoc/mega/buildingbricks.pdf> (13. 9. 2013).
- Hough, Andrew in Jonathan Gilbert. 2013. Falklands: Argentines abuse cruise line passengers in Buenos Aires. *The Telegraph*, 5. 1. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/9781596/Falklands-Argentines-abuse-cruise-line-passengers-in-Buenos-Aires.html> (4. 5. 2013).
- Hughes, Rob. 2000. South Africa's Razor-Thin Defeat Deprives Continent of Soccer Event: Germany Is Awarded World Cup for 2006. *New York Times*, 7. 7. Dostopno na: http://www.nytimes.com/2000/07/07/news/07iht-soccer.2.t_8.html (18. 1. 2014).
- Human Development Reports. 2013. *The 2013 Human Development Report – »The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World«*. Dostopno na: http://hdr.undp.org/en/media/HDR2013_EN_Summary.pdf (4. 7. 2013).
- Independent*. 2014. Winter Olympics 2014: IOC president Thomas Bach hails Sochi success as Russia delivers promise of 'excellence'. Dostopno na: <http://www.independent.co.uk/sport/olympics/winter-olympics-2014-ioc-president-thomas-bach-hails-sochi-success-as-russia-delivers-promise-of-excellence-9148798.html> (15. 4. 2014).
- Infoplease*. 2013. The Death Penalty Worldwide. Dostopno na: <http://www.infoplease.com/ipa/A0777460.html> (4. 5. 2013).
- Institute for Cultural Diplomacy. 2012. Cultural Diplomacy in the Public Sector. Executive Summary of the Public Sector Ranking 2012. Dostopno na: http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural_Diplomacy_Outlook_Report_2011_-_01-01.pdf (20. 8. 2013).
- Južnoafriški oddelek za šport in rekreacijo – South African Department of Sport and Recreation. 1996. White Paper – Getting the Nation to Play. Dostopno na: <http://www.srsa.gov.za/MediaLib/Home/DocumentLibrary/dsr-whitepaper.pdf> (18. 1. 2014).
- 2010. *2010 Fifa World Cup Country Report*. Dostopno na: <http://www.srsa.gov.za/MediaLib/Home/DocumentLibrary/SRSACountryReport2013-withcover.pdf> (18. 1. 2014).
- Keenan, Steve. 2012. Silversea Cruises cancels Falklands visits. *The Telegraph*, 21. 12. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/travel/cruises/cruise-news/9760118/Silversea-Cruises-cancels-Falklands-visits.html> (4. 5. 2013).
- Kholiavin, Artur. 2012. Russia: Hard Time Getting Away From Hard Power. *Institute for Cultural Diplomacy*. Dostopno na: <http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/index.php?russia-hard-time-getting-away-from-hard-power> (8. 12. 2013).
- Koshkin, Pavel in Ksenia Smertina. 2014. Russian soft power still has some hard edges. *Russia Direct*, 6. 3. Dostopno na: <http://www.russia-direct.org/content/russian-soft-power-still-has-some-hard-edges> (11. 4. 2014).
- Laverty, Alex. 2010. Sports Diplomacy and Apartheid South Africa. *The African File*, 13. 12. Dostopno na: <http://theafricanfile.com/politicshistory/sports-diplomacy-and-apartheid-south-africa/> (30. 10. 2012).
- Li, Yanping in Liu, Guiying. 2012. Study on path dependence in enterprise soft power promotion. *Management Science and Engineering* 6 (4): 53–56.
- Lincoln, Allison in Terry Monnington. 2002. Sport, Prestige and International Relations. *Government and Opposition* 37 (1): 106–134.
- List of bilateral scholarships for 2013/14 academic year, Dostopno na: http://www.cmepius.si/en/files/cmepius/userfiles/bilaterale/EN/SI%20Bilateral%20Scholarships%202013-14_L.pdf (6. 9. 2013).

- Maguire, Joseph. 2005. *Power and Global Sport: Zones of Prestige, Emulation and Resistance*. New York: Routledge.
- Manheim, J. B. 1990. *Strategic public diplomacy: The evolution of influence*. New York: Oxford University Press.
- Manzenreiter, Wolfram. 2010. The Beijing Games in the Western Imagination of China: The Weak Power or Soft Power. *Journal of Sport and Social Issues* 34 (1): 29–48.
- McCann, James G. 2012. *2012 Global Go To Think Tanks Index Report*. Dostopno na: http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=think_tanks (4. 5. 2013).
- McClory, Jonathan. 2010. *The New Persuaders: An international ranking of soft power*. Institute for Government. Dostopno na: <http://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders> (30. 9. 2012).
- 2011. *The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power*. Institute for Government. Dostopno na: <http://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-ii> (30. 9. 2012).
- 2013. *The New Persuaders III – A 2012 Global Ranking of Soft Power*. <http://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-iii> (15. 1. 2013).
- McConnell, David L. in Yasushi Watanabe. 2008. *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets of Japan and the United States*. Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe.
- Mednarodna konvencija proti apartheidu in športu – *International Convention against apartheid in sports*. 1985. Sprejeta in razglašena z resolucijo Generalne skupščine Združenih narodov št. 40/64G, 10. 12. Dostopno na: <http://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201500/volume-1500-I-25822-English.pdf> (8. 4. 2012).
- Mednarodna pisarna UL. 2013. Telefonski intervju s Heleno Deršek Štuhec, izvedla Ana Bojinović Fenko. 11. 6.
- Medvedev, Dimitrij. 2012. Medvedev: Russia's image hinders investments in it. *Russia Beyond the Headlines*, 3. 9. Dostopno na: http://rbth.com/articles/2012/09/03/medvedev_russias_image_hinders_investments_in_it_17874.html (15. 4. 2014).
- Melissen, Jan. 2005. The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice. V *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, ur. Jan Melissen, 3–28. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- MercoPress. 2011. Falklands' government regrets Mercosur decision but understands the »bullying tactics from Argentina«, 21. 12. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2011/12/21/falklands-government-regrets-mercosur-decision-but-understands-the-bullying-tactics-from-argentina> (4. 9. 2012).
- 2012a. »Argentina is not a country you'd want to be associated with«, says Falklands' MLA, 18. 2. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/02/18/argentina-is-not-a-country-you-d-want-to-be-associated-with-says-falklands-mla> (4. 9. 2012).
- 2012b. UK appeals to EU, WTO and IMO over latest Argentine 'intimidation' round on the Falklands, 26. 11. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/11/26/uk-appeals-to-eu-wto-and-imo-over-latest-argentine-intimidation-round-on-the-falklands> (4. 5. 2013).
- 2012c. Argentine transport union promises to boycott all English and UK convenience flag vessels, 14. 2. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/02/14/argentine-transport-union-promises-to-boycott-all-english-and-uk-convenience-flag-vessels> (4. 5. 2013).
- 2012d. Pink Floyd lead singer says the Malvinas Islands "belong to Argentina", 29. 2. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/02/29/pink-floyd-lead-singer-says-the-malvinas-islands-belong-to-argentina> (4. 9. 2012).

- 2012e. Falklands: Sean Penn in Argentina, calls for dialogue and an end to colonialism, 13. 2. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/02/13/falklands-sean-penn-in-argentina-calls-for-dialogue-and-an-end-to-colonialism> (4. 9. 2012).
- 2012f. Islanders' flash-rally to express unhappiness with world media coverage of Falklands' dispute, 16. 2. Dostopno na: <http://en.mercopress.com/2012/02/16/islanders-flash-rally-to-express-unhappiness-with-world-media-coverage-of-falklands-dispute> (4. 9. 2012).
- Miller, Vaughne. 2012. Argentina and the Falkland Islands. *Note* SN/IA/5602. 27. 12. Dostopno prek: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/sn05602.pdf> (29. 9. 2012).
- Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije – MK RS. 2007. *Nacionalni program za kulturo 2008–2011. Predlog*. Dostopno na: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakonodaja/Predlogi_zakonov/osnutek_NPK.pdf (20. 9. 2011).
- 2011. *Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za nacionalni program za kulturo 2012–2015*. Dostopno na: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Podatki/Letna_porocila/2011/Analiza_stanja_na_podrocju_kulture_s_predlogi_prednostnih_ciljev-marec_2011_popravljeno28032011.pdf (20. 9. 2011).
- Ministrstvo za zunanje zadeve RF. 2013. Koncept zunanje politike Ruske federacije – *Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation*, odobril predsednik Ruske federacije Vladimirja Putina, 12. 2. Dostopno na: <http://www.mid.ru/bdcomp/ns-osndoc.nsf/1e5f0de28fe77fdcc32575d900298676/869c9d2b87ad8014c32575d9002b1c38!OpenDocument> (19. 1. 2014).
- Ministry of Justice. 2012. A New Approach to the British Overseas Territories, Justice assistance engagement plan. Dostopno na: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/217278/british-overseas-territories.pdf (30. 9. 2012).
- Mirosavljević, Nina, Tjaša Štamulak in Natalija Ferlež. 2011. Ruski medved išče staro slavo v prenovljenem svetovnem redu. V *Pax Franca, Pax Britannica, Pax Americana, Pax Sinica? Primerjalna analiza zunanje politike velikih sil in držav s hitro rastočimi gospodarstvi*, ur. Ana Bojinović Fenko, 189–203. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Monocle. 2012. Soft Power Survey – 2012. Dostopno na: <http://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2012/> (4. 5. 2013).
- Mor, Ben D. 2007. The rhetoric of public diplomacy and propaganda wars: A view from self-presentation theory. *European Journal of Political Research* 64 (5): 661–683.
- Morgan, Brad. 2014. *Football in South Africa*, SouthAfrica.info. Dostopno na: <http://www.southafrica.info/about/sport/soccer.htm#.Utme3xDxfU> (17. 1. 2014).
- Murray, Stuart. 2011. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. Dostopno na: <http://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/articles/participantpapers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf> (7. 11. 2012).
- Nauright, John. 1997. *Sport, Cultures and Identities in South Africa*. London: Leicester University Press.
- 2010. Long Run to Freedom: Sport, Cultures and Identities in South Africa.
- Ndlovu, Sifiso Mxolisi. 2010. Sports as cultural diplomacy: the 2010 FIFA World Cup in South Africa's foreign policy. *Soccer & Society* 11 (1–2): 144–53.
- Neack, Laura (2003) *The New Foreign Policy. U.S. and Comparative Foreign Policy in the 21st Century*. Lanham, Boulder, New York in Oxford: Rowman and Littlefield Publishers.

- Nechepurenko, Ivan. 2013. Sports Events Seen as Catalyst for 'New Russia.' *The Moscow Times*, 23. 6. Dostopno na: <http://www.themoscowtimes.com/news/article/sports-events-seen-as-catalyst-for-new-russia/482088.html> (17. 4. 2014).
- Nye, Joseph S. Jr. 1990. *Bound to Lead*. New York: Basic Books.
- . 2002. *The Paradox of American Power: Why the World's only superpower can't go it alone*. Oxford: Oxford University Press.
- . 2008. Public Diplomacy and Soft Power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 616: 94–109.
- . 2009. Get smart. *Foreign Affairs* 84 (4): 160–163.
- . 2011. Power and foreign policy. *Journal of Political Power* 4 (1): 9–24.
- Nye, Jr. Joseph S. in Jisi Wang. 2009. Hard Decisions on Soft Power. *Harvard International Review* 31 (2): 18–22.
- Oddelek za zunanje zadeve – Department of Foreign Affairs. 2008. *South African Foreign Policy – Discussion Document*. Dostopno na: <http://www.info.gov.za/greenpapers/1996/foraf1.htm#1> (15. 1. 2014).
- OECD. 2013a. ODA trends from 1960 to 2012 – Interactive charts. Dostopno na: <http://www.oecd.org/dac/stats/odatrendsfrom1960to2012.htm> (4. 5. 2013).
- 2013b. Education at a Glance 2013 - Indicators and annexes. Dostopno na: <http://www.oecd.org/edu/educationataglance2013-indicatorsandannexes.htm> (4. 8. 2013).
- Offshore Petroleum (Licensing) Regulations, sprejet 31. 8. 1995, v veljavi od 1. 9. 1995. Dostopno na: <http://www.bgs.ac.uk/falklands-oil/downloads/licensing/OPLR95.pdf> (3. 1. 2012).
- Olivie, Iliana in Ignacio Molina. 2011. *Elcano Global Presence Index*. Madrid: Real Instituto Elcano.
- Olympic.org*. 2013. Dostopno prek: <http://www.olympic.org/> (4. 5. 2013).
- Pamment, James. 2014. Articulating influence: Toward a research agenda for interpreting the evaluation of soft power, public diplomacy and nation brands. *Public Relations Review* 40 (1): 50–59.
- Pereya, Rodolfo. 2006. Clausewitz and the Falkland Islands Air War. *Air & Space Power Journal* 20 (3): 111–119.
- Permyakova, Larisa. 2014. The future of digital diplomacy. *Russia Direct*, 2. 1. Dostopno na: <http://www.russia-direct.org/content/future-digital-diplomacy> (16. 4. 2014).
- Pinkerton, Alasdair. 2012. The Falkland Islands: Creative Claims and the 2013 Referendum. *E-International Relations*, 16. 7. Dostopno na: <http://www.e-ir.info/2012/07/16/the-falkland-islands-creative-claims-and-the-2013-referendum/> (26. 9. 2012).
- Plavšak Kranjc, Kristina. 2004. Javna diplomacija: Temeljni koncept in trendi. *MediaForum – Center za javno komuniciranje*. Dostopno na: <http://www.media-forum.si/slo/izobrazevanje/javna-diplomacija/clanki/javna-diplomacija-2004.pdf> (19. 4. 2014).
- Požgan, Jure in Ana Bojinović Fenko. 2012. Kulturna diplomacija in kultura v mednarodnih odnosih: študija primera slovenske zunanje politike. *Družboslovne razprave* 28 (69): 8–29.
- Predsednik Ruske Federacije. 2012. Odlok o ukrepih za realizacijo ruske zunanje politike – Подписан Указ о мерах по реализации внешнеполитического курса, 12. 5. Dostopno na: <http://www.kremlin.ru/acts/15256> (19. 1. 2014).
- . 2013. Executive order on measures to make state media more effective, 9. 12. Dostopno na: <http://eng.kremlin.ru/acts/6387> (15. 4. 2014).
- Putin, Vladimir. 2012. Vladimir Putin on foreign policy: Russia and the changing world. *The Valdai Club*, 27. 2. Dostopno na: <http://valdaiclub.com/politics/39300.html> (20. 1. 2014).

- Putnam, Robert D. 1988. Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International Organization* 42 (3): 427–460.
- RBTH. 2014a. About us. Dostopno na: http://rbth.co.uk/about_us/company (15. 4. 2014).
- . 2014b. Products. Dostopno na: http://rbth.com/about_us/products (15. 4. 2014).
- Real Instituto Elcano. 2013a. Elcano Global Presence Index. Dostopno na: <http://www.iepg.es/results/results.php> (20. 8. 2013).
- . 2013b. South Africa – soft presence. Dostopno na: <http://www.iepg.es/evolution/evolution.php> (19. 1. 2014).
- Reeves, Julie. 2004. *Culture and International Relations. Narratives, natives and tourists*. London in New York: Routledge.
- Reporters without borders. 2013. Press Freedom Index 2013. Dostopno na: <http://en.rsf.org/press-freedom-index-2013,1054.html> (6. 7. 2013).
- Reputation Institute. 2010. Foreign perceptions of SA improve post-World Cup – but local views take a dive. Johannesburg, 13. 10. Dostopno na: http://www.reputationinstitute.com/events/SA_2010_Country_Reputation_Press_Release.pdf (4. 10. 2013).
- Resolution on National program in higher education 2011–20, endorsed by National parliament on 24 May 2011. Dostopno na: <http://www.uradni.ist/1/content?id=103885> (6. 9. 2013).
- RIAC. 2014. What is RIAC? General information. Dostopno na: http://russiancouncil.ru/en/about-us/what_is_riac/ (20. 1. 2014).
- Rossotrudničestvo. 2014a. О Россотрудничестве. Dostopno na: <http://rs.gov.ru/about#undefined> (20. 1. 2014).
- . 2014b. Содействие международному развитию – International Development Assistance. Dostopno na: <http://rs.gov.ru/node/308> (20. 4. 2014).
- Rossotrudničestvo UK. 2014. Federal Target Programme “Russian Language” in 2011–2015. Dostopno na: <http://gbr.rs.gov.ru/en/node/566> (16. 4. 2014).
- Russett, Bruce in Starr Harvey. 1996. *Svetovna politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- RT.com. 2013. Putin orders overhaul of top state news agency, 9. 12. Dostopno na: <http://rt.com/news/ria-novosti-overhaul-putin-960/> (15. 4. 2014).
- Russiaprofile.org. 2014. Russia Profile to Merge With RIA Novosti's English Service, 25. 7. Dostopno na: <http://russiaprofile.org/> (16. 4. 2014).
- Ruski center. 2014. О представителству. Dostopno na: <http://www.ruskicenter.si/> (21. 4. 2014).
- Russkiy Mir. 2013a. About Russkiy Mir Foundation. Dostopno na: <http://www.russkiymir.ru/russkiymir/en/fund/about> (9. 12. 2013).
- . 2013b. Russian Center – Definition and Mission. Dostopno na: <http://www.russkiymir.ru/russkiymir/en/rucenter/presentation.html> (9. 12. 2013).
- . 2014. First in Space: Celebrating the 50th Anniversary of Yuri Gagarin's Flight. Dostopno na: <http://www.russkiymir.ru/russkiymir/en/kosmos/index.jsp?pager.offset=8&pageIndex=2&pageSize=8> (16. 4. 2014).
- Ruzza, Alice. 2011. The Falkland Islands and the UK v. Argentina Oil Dispute: Which Legal Regime? *Goettingen Journal of International Law* 3 (1): 71–99.
- Schmidt, Brian C. 2007. Realist Conceptions of Power. *VPower in World Politics*, ur. Felix Berenskoetter in M. J. Williams, 43–63. Oxon in New York: Routledge.
- Skupna deklaracija o ogljikovodikih – Joint Declaration for Hydrocarbons, podpisana 27. 9. 1995 v New Yorku, v veljavi do 28. 3. 2007. Dostopno na: <http://collections.europarchive.org/tna/20080205132101/www.fco.gov.uk/servlet/Front%3Fpagename=OpenMarket/>

- Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KArticle&aid=1176452968126 (10. 10. 2012).
- Slovenski kulturni center Korotan. 2013. Dostopno na: http://www.korotan.com/korotan_dom/kultur/C59 (20. 8. 2013).
- Slovenski kulturni informacijski center. 2013. Dostopno na: <http://www.skica.at/Skica> (20. 8. 2013).
- South African History Online. 1996. Address by President Nelson Mandela at the opening of the African Cup of Nations Tournament. Dostopno na: <http://www.sahistory.org.za/topic/address-president-nelson-mandela-opening-african-cup-nations-tournament> (17. 1. 2014).
- SouthAfrica.info. 2014. Hosting the big sporting events. Dostopno na: <http://www.southafrica.info/about/sport/features/events10.htm#.UtmelxDxfIU> (17. 1. 2014).
- SPIRIT Slovenija. 2014. SPIRIT Slovenija, sektor za turizem. Dostopno na: http://www.slovenia.info/?ps_sto=0&lng=1 (6. 1. 2014).
- Statistični urad Republike Slovenije. 2012. Raziskovalno-razvojna dejavnost, Slovenija, 2011 – začasni podatki. Dostopno na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5120 (20. 8. 2013).
- Svetovna banka. 2013a. Net official development assistance and official aid received (current US\$). Dostopno na: <http://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ALLD.CD> (4. 5. 2013).
- 2013b. GINI Index. Dostopno na: <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI> (4. 5. 2013).
- 2013c. Internet users (per 100 people). Dostopno na: <http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2> (4. 8. 2013).
- Szondi, György. 2009. Central and Eastern European Public Diplomacy; A Transitional Perspective on National Reputation Management. V *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, ur. Nancy Snow in Philip M. Taylor, 292–313. New York in London: Routledge.
- Šabič, Zlatko in Charles Bukowski, ur. 2002. *Small States in the Post-Cold War Period: Slovenia and NATO Enlargement*. Westport: CT: Praeger.
- The Art Newspaper*. 2013. Tour the force puts Tokyo on top, section 2, št. 245, april. Dostopno na: <http://www.theartnewspaper.com/attfig/attfig12.pdf> (4. 5. 2013).
- The Economist*. 2012. Democracy index 2012, Democracy at a standstill. Dostopno na: https://portoncv.gov.cv/dhub/porton.por_global.open_file?p_doc_id=1034 (4. 5. 2013).
- The Falkland Islands Government. 2012a. The Falkland Islands Government announces its intention to hold a referendum on political status. Dostopno na: <http://www.falklands.gov.fk/news/2012/06/> (28. 9. 2012).
- 2012b. The Islands. Dostopno na: http://www.falklands.gov.fk/The_Islands.html (4. 10. 2012).
- 2012c. Headline results of 2012 Falkland Islands Census released. Dostopno na: <http://www.falklands.gov.fk/news/2012/09/headline-results-of-2012-falkland-islands-census-released/> (4. 10. 2012).
- 2012d. An Open Letter in response to Nobel Peace Prize winners, 4. 4. 2012. Dostopno na: <http://www.falklands.gov.fk/an-open-letter-in-response-to-nobel-peace-prize-winners/> (4. 5. 2013).
- 2013. Overview of all current licences. Dostopno na: <http://www.bgs.ac.uk/falklands-oil/downloads/LicenceStatusMay2013.pdf> (4. 5. 2013).

- 2013. Dostopno na: <http://www.bgs.ac.uk/falklands-oil/index.html> (4. 5. 2013).
- 2013. Results of the referendum on the Political Status of the Falkland Islands, 12. 3. Dostopno na: <http://www.falklands.gov.fk/results-of-the-referendum-on-the-political-status-of-the-falkland-islands/> (4. 5. 2013).
- The Falklands Islands Government Department of Mineral Resources. 2012. Legislation. Dostopno na: http://www.bgs.ac.uk/falklands-oil/all_downloads.html (3. 1. 2012).
- The Global Innovation Index*. 2013. Country Ranking. Dostopno na: <http://strat-staging.com/content.aspx?page=data-analysis> (4. 8. 2013).
- Theguardian.com*. 2011. South American states ban Falklands ships, 21. 12. Dostopno na: <http://www.theguardian.com/uk/2011/dec/21/falklands-ships-banned-south-america> (4. 9. 2012).
- Times Higher Education*. 2013. World University Rankings 2012-2013. Dostopno na: <http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/2012-13/world-ranking> (4. 8. 2013).
- Timotheev in Makhmutov. 2014. Sochi 2014: Two trials for Russia. *Russia Direct: Quarterly Report 3*: 5–8. Dostopno prek: http://www.russia-direct.org/sites/default/files/RD_Quarterly/2014/RussiaDirect_QuarterlyReport_OlympicGold_Jan2014.pdf (11. 4. 2014).
- Torkunov, Anatoly. 2013. Education as a Soft Power Instrument of Russia's Foreign Policy. *Russian International Affairs Council*, 6. 3. Dostopno na: http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=1495#16 (17. 4. 2014).
- Transparency International*. 2013. Corruption Perception Index 2012. Dostopno na: <http://www.transparency.org/cpi2012/results> (4. 8. 2013).
- Tsygankov, P. Andrei. 2006. If Not by Tanks, Then by Banks? The Role of Soft Power in Putin's Foreign Policy. *Europe-Asia Studies* 58 (7): 1079–1099.
- Twiplomacy*. 2013. Russia. Dostopno na: <http://twiplomacy.com/info/europe/russia/> (16. 4. 2014).
- Udovič, Boštjan. 2009. *Ekonomska in gospodarska diplomacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- UK Parliament Website*. 2013. Capital Punishment Bill 2013-14. Dostopno na: <http://services.parliament.uk/bills/2013-14/capitalpunishment.html> (28. 6. 2013).
- UK Russia*. 2014. About. Dostopno na: <http://ukrussia2014.ru/en/about/> (17. 4. 2014).
- UNCTAD. 2013. World Investment Report. Annex Table 06. FDI outflows as a percentage of gross fixed capital formation, 1990-2012. 26. 6. Dostopno na: <http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx> (4. 8. 2013).
- UNESCO. 2013. World Heritage List. Dostopno na: <http://whc.unesco.org/en/list> (4. 5. 2013).
- UNHCR *Population Statistics*. 2013. Asylum applications and refugee status determination. Dostopno na: http://popstats.unhcr.org/PSQ_RSD.aspx (4. 5. 2013).
- UNODC. 2013. Homicide Statistics 2013. Dostopno na: <http://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/homicide.html> (4. 5. 2013).
- UNWTO. 2013. UNWTO Tourism Highlights, 2013 Edition. Dostopno na: http://dtxqtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights13_en_hr_0.pdf (6. 8. 2013).
- Valdai Club*. 2013. The Club. Dostopno na: <http://valdaiclub.com/about/> (20. 1. 2014).
- Van der Merwe, Justin. 2006. Comparing South Africa's hosting of the Rugby and Cricket World Cups: Lessons for the 2010 Football World Cup and Beyond. Prispevek, predstavljen na simpoziju WISER, CUBES in Goethe Inštituta. Univerza v Witwatersrandu,

- september 2006. Dostopno na: <http://www.hsrc.ac.za/en/research-outputs/view/2749> (9. 11. 2012).
- Volasko, Peter. 2013. Sektor za znanost, Direktorat za znanost na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport. Intervju z Ano Bojinović Fenko, 6. 8., Ljubljana.
- Wivel, A. 2005. The Security Challenge of Small EU Member States: Interests, Identity and the Development of the EU as a Security Actor. *Journal of Common Market Studies* 43 (2): 393–412.
- World Economic Forum*. 2013. Global competitiveness. Dostopno na: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness> (4. 8. 2013).
- Worldwide governance indicators*. 2013. All Indicators for One Country. Dostopno na: http://info.worldbank.org/governance/wgi/sc_chart.asp (4. 5. 2013).
- Xifra, Jordi. 2009. Building Sport Countries' Overseas Identity and Reputation: A Case Study of Public Diplomacy. *American Behavioral Scientist* 53 (4): 504–515.
- YouTube*. 2012. Argentina Olympic [SPOOF] Advert Falkland Islands, 4. 5. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=VetuOlwcmqU> (4. 9. 2012).
- Yakovenko, Alexander. 2012. Digital media diplomacy works for Russia's ambassadors. *The Telegraph*, 17. 9. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/sponsored/rbth/9548238/digital-media-diplomacy.html> (10. 4. 2014).
- Zolotov, Andrei. 2014. Russian Orthodox Church: Icons of Russia's soft power. *Russia Direct*, 7. 1. Dostopno na: <http://www.russia-direct.org/content/russian-orthodox-church-icons-russias-soft-power> (17. 4. 2014).